
sAMkhyasaptatiTika jayama NgalA

ஸாங்க்²யஸப்ததிடிகா ஜயமங்க்³ளா

Document Information

Text title : jayamangala

File name : jayamangala.itx

Category : major_works, mangala

Location : doc_z_misc_major_works

Transliterated by : Dhaval Patel drdhaval2785 at gmail.com

Proofread by : Dhaval Patel drdhaval2785 at gmail.com

Latest update : September 15, 2014

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

November 5, 2024

sanskritdocuments.org

ஸாங்க்யஸப்ததிடிகா ஜயமங்க்ளா

காரிகா 1

அதி⁴க³ததத்த்வாலோகம் லோகோத்தரவாதி³நம் ப்ரணம்ய முநிம் |
க்ரியதே ஸப்ததிகாயாஷ்டிகா ஜயமங்க்ளா நாம ||

ப்ரேக்ஷாவந்தோ⁵நுக்⁵தே ப்ரயோஜநே ந க்வசித்ப்ரவர்தந்த இதி ப்ரயோஜநமுச்யதே
தத்தவஜ்ஞாநாந்மோக்ஷ: தத்த்வாநி பஞ்சவிம்ஸதி: | ததா²சோக்தம் -
பஞ்சவிம்ஸதிதத்தவஜ்ஞோ யத்ர குத்ராஸ்ரமே ரத: |
ஜட முண்டி³ஸிக்²வாபி முச்யதே நாத்ர ஸம்ஸய: || இதி ||

தேஷு ச ஷஷ்டிதந்த்ராதி³க்²யாதேஷவிதி | விஸ்தரத்வாத் ஷஷ்டிதந்த்ரஸ்ய
ஸங்க்ஷிப்தருசிஸுத்த்வாநுக்³ரஹார்த்²ம் ஸப்ததிகாரம்ப: | வக்ஷயதி ச
'ஏததா³ர்யாபி: | ஸங்க்ஷிப்தம்' இதி | மோக்ஷேண கிம் ப²லமிதி சேத்³து: | க³நிவ்ரு'த்தி:
|

அதத்தவஜ்ஞோ து: | கை²ரபி⁴ஹந்யமாநஸ்ஸம்ஸரந்நாஸ்தே | தத்தவஜ்ஞாநாத்து
கைவல்யமாப்நோதி, ந து: | கை²ரபி⁴ஹந்யதே | ஹந்யமாநேந கோ ஹேதுர்ஜிஜ்ஞாஸிதவ்ய
இத்யத்ராஹ-

|| து: | க²த்ரயாபி⁴கா⁴தாஜ்ஜிஜ்ஞாஸா தத்³வகா⁴தகே ஹேதௌ |
தத்³ரு'ஷ்டே ஸாபார்தா² சேந்நைகாந்தாத்யந்ததோ⁵பா⁴வாத் || 1 ||

'து: | க²த்ரயாபி⁴கா⁴தாஜ்ஜிஜ்ஞாஸா' இத்யாதி³ | து: | கா²நாம் த்ரயம் து: | க²த்ரயம் |
ஆத்³யாத்மிகம், ஆதி⁴பௌ⁴திகம், ஆதி⁴தை³விகம் சேதி | ஆத்மந்யத்³யாத்மம்,
தத்ர யத்³ப⁴வதி ததா³த்³யாத்மிகம் | ஸாரீரம் மாநஸம் சேதி | தத்ர
வாதபித்தஸ்ஸலேஷமணாம் வைஷம்யேண ஜ்வராதி³து: | க²ம், தச்ச²ரீரே ப⁴வதீதி
ஸாரீரம் | யத்காமக்ரோத⁴ஸோகாதி³பி: | மநஸி து: | க²ம் தந்மாநஸம் |
யந்மாநுஷபஸூம்ரு³க³பக்ஷிஸரீஸ்ரு³பஸ்தா²வராந்யதி⁴க்ரு'த்ய ப⁴வதி
ததா³தி⁴பௌ⁴திகம் | யச்ச²ரீரே க்³ரஹாவேஸாதீ³நி தை³வாந்யதி⁴க்ரு'த்ய ப⁴வதி
ததா³தி⁴தை³விகமிதி | ஏதத்³து: | க²த்ரயம் | தேநாபி⁴கா⁴தாத்³பீ³நாத்³தே⁴தோர்ஜிஜ்ஞாஸா
ஜ்ஞாதுமிச்சா² ப⁴வதி ||

கஸ்மிந் விஷய இத்யாஹ- 'தத³வகா⁴தகே ஹேதௌ'

இதி | அவகா⁴தயத்யபநயதீத்யவகா⁴தக: | தஸ்ய

து:³க²த்ரயஸ்யாவகா⁴தகஸ்தத³வகா⁴தக: | த்ரு'ஜகாப்⁴யாம்

ஷஷ்ட²ஸமாஸப்ரதிஷேத:⁴, 'தத்ப்ரயோஜகோ ஹேதுஸ்ச' இதி ந ப⁴வதி |

கேந க²ல்விமாநி து:³கா²ந்யுத்பத்³யந்த இதி தத³வகா⁴தகோ ஹேதுர்ஜிஜ்ஞாஸ்யோ

ப⁴வதி | து:³க²வாநஹமேதத்ப்ரதீகாரமந்வேஷ்யாமீதி ப்ராயோவாத:³ | ஸ ச

பஞ்சவிம்ஸதிதத்தவஜ்ஞாநாந்நாந்ய இதி மநஸி வர்ததே ||

'த்³ரு'ஷ்டே ஸா⁵பார்தா² சேத்' இதி | ஸ்யாதே³தத் யதி³ த்³ரு'ஷ்டஸ்தத³வகா⁴தகோ

ஹேதுர்ந ஸ்யாத் | யாவதா³த்யாத்மிகஸ்ய ஸாரீரது:³க²ஸ்யாபநயநே

சிகித்ஸாஸாஸ்த்ரவிஹித ஏவோபாயோ⁵ஸ்தி, மாநஸஸ்யாபி ஸங்க்²யாநப³லம்

ரம்யாஸ்ச ஸப்³தா³த³யோ விஷயா: | ஆதி⁴பௌ⁴திகாதி⁴தை³விகயோரபி,

அவகா⁴தஹேதுரநுஷ்ட²யமாநோ லோக ஏவ த்³ரு'ஸ்யதே, தயோ: ஸத்ப்ரதிபக்ஷத்வாத்

|

தத்ராதி⁴தை³விகஸ்ய ஸாமதா³மபே⁴த³த³ண்டோ³பாயக⁴டிதாரம்பா:⁴ | ஆதி⁴பௌ⁴திகஸ்யாபி

நிபாதப்ரதிபாதஸம்வரு'தப்ரதே³ஸாஸ்யணாத³ய: ||

ததஸ்ச த்³ரு'ஷ்டே ஹேதௌ ஸதி ஜிஜ்ஞாஸா⁵ஸமிந் விஷயே நிரர்த²கேத்யாஸங்க்யாஹ-

'நைகாந்தாத்யந்ததோ⁵பா⁴வாத்' இதி | நா⁵பார்தா², ஸார்தி²கைவ | குத:- ஏகாந்தத:

ஏகாந்தாத்யந்ததோ⁵பா⁴வாத்³பி | ஏகாந்தேநாத்யந்தேந ச து:³கா²பா⁴வஸ்யாபா⁴வாதி³த்யர்த:²

|

த்³ரு'ஷ்டே ஹ்யுபாயே க்ரியமானே⁵பி கேஷாஞ்சித்³து:³க²த்ரயம் ப⁴வத்யேவேதி

நைகாந்தேநோபஸம: | கத²ஞ்சிது³பஸமே புநருத்பாத்³நாத் நாத்யந்தேநோபஸம: |

தஸ்மாதை³காந்திகாத்யந்திகது:³கோ²பஸமாய ஜிஜ்ஞாஸா யுக்தேதி || 1 ||

காரிகா 2

யத்³யேவமைகாந்திகாத்யந்திகது:³கோ²பஸமஹேதுர்வவேத்³விஹிதோ⁵ஸ்தி | ததா²

சாஹ-

அணம ஸோமமம்ரு'தா அபூ⁴மாக்³ந்ம் ஜ்யோதிரவிதா³ம் தே³வாந் |

கிமஸ்மாந் க்ரு'ணவத்³ராதி: கிமு தூ⁴ர்த்திரம்ரு'தமர்த்யஸ்ய || இதி ||

அஸ்யாயமர்த:²- இந்த³ரோ தே³வநாமபண்டி³தாநாஹு 'தி³வ்யா: கிமந்யத்ஸுக²மஸ்தி'
இதி ।

தே தமாஹு: 'நாஸ்தி' இதி । ஸோமமபாம, ஸோமம் பீதவந்தோ வயம் । ததோ³ம்ரு³தா
அபூ³ம, வ்யபக்³தம்ரு³த்யவோ ஜாதா: । 'அக்³நம் ஜ்யோதி:' இதி । ஜ்யோதி:
ஸ்வர்கோ³஽யம்,

தம் ப்ராப்தா வயம் । 'அவிதா³ம தே³வாந்' இதி । இயந்தோ தே³வா அஸ்மிந் ஸ்வர்க³
இதி

ஜ்ஞாதவந்த: ஜ்ஞாநமஸ்மாகமுத்பந்நமித்யர்த:² । 'கிமஸ்மாந் க்ரு³ணவத்' இதி ।
க்ரு³ணவந்ம்ரு³த்யுருச்ச்யதே । அஸ்மாந் ஸோமபாநாந் கிம் ம்ரு³த்யு: கரிஷ்யதே ।
அராதி:

வ்யாதி:⁴ ஸோ⁵பி, தூ⁴ரதிர்ஜரா ஸாபி சாஸ்மாகம் கிம் கரிஷ்யதி । 'அம்ரு³தமர்த்யஸ்ய'
இதி । தஸ்மாந் ஸோமபாநாத³து:³கோ²பஸமஹேதுரஸ்தீத்யஸ்மிந் பூர்வபக்ஷே -

॥ த்³ரு³ஷ்டவதா³நுஸ்ரவிக: ஸ ஹ்யவிஸுத்³தி⁴க்ஷயாதிஸ்யயுக்த:

தத்³விபரீத: ஸ்ரேயாந் வ்யக்தாவ்யக்தஜ்ஞவிஜ்ஞாநாத் ॥ 2 ॥

'த்³ரு³ஷ்டவதா³நுஸ்ரவிக:' இத்யாதி³ । அநுஸ்ருயதே பாரம்பர்யேணேத்யநுஸ்ரவோ
வேத:³ ஸ்ருவ: 'ரு³தோ³ரப்' । தத்ர ப⁴வோ ஹேதுராநுஸ்ரவிக: । அத்⁴யாத்மாதி:³ ।
த்³ரு³ஷ்டேந துல்யோ த்³ரு³ஷ்டவத் । தஸ்யாபி தோ³ஷத³ர்ஸநாத் ॥

யதா³ஹ - 'ஸ ஹ்யவிஸுத்³தி⁴க்ஷயாதிஸ்யயுக்த:' இதி । யஸ்மாதா³நுஸ்ரவிகோ
ஹேதுரவிஸுத்³த்யாதி³பி⁴ஸ்த்ரிபி⁴ர்தோ³ஷையுக்த: । தத்ராக்³நிஹோத்ராதௌ³
பஸுவ்யாபாத³நாத்

ஸோமபாநாத³விஸுத்³தி⁴யுக்த: । கர்மக்ஷயாத் ஸ்வர்க³ச்சயுதிரிதி க்ஷயயுக்த: ।

ததா² சாஹு: - 'ப³ஹூநீந்³ரஸஹஸ்ராணி வ்யதீதாநி யுகே³ யுகே³' இதி । 'ஸ ஹி
தே³வேஷ்வபி தே³வோ த³ரித்³ராதி' இதி । 'ஈஸ்வரம் த்³ரு³ஷ்ட்வா மஹத்³
து:³க²முத்பத்யதே'

இத்யதிஸ்யயுக்த: । ததா²ஹி- ய: க்ரதுஸதேந யஜதே தஸ்ய மஹதை³ஸ்வர்யம், யோ
த்³வாப்⁴யாம் த்ரிபி⁴ர்வா தஸ்யால்பமிதி । தஸ்மாதா³நுஸ்ரவிகோ⁵பி த்³ரு³ஷ்டவத்பரித்யாஜ்ய:
॥

கஸ்தர்ஹி ஸ்ரேயாநித்யாஹ- 'தத்³விபரீத: ஸ்ரேயாந்' இதி । த்³ரு³ஷ்டாநுஸ்ரவிகத்³வாரா
யோ விபரீத: தத்த்வஜ்ஞாநாக்²ய: ஸ ஸ்ரேயாந் । தஸ்ய அகைவல்யப்ராபகத்வாத் ।
தத்ரைகாந்தாத்யந்ததோ⁵பா⁴வாத்³த்³ரு³ஷ்டாச்ச²ரேயாந் । ஸரீரஹாநாத்³தி⁴
ஸுத்³த⁴ப²ல:, ப்ரக்ரு³திஹாநாத³க்ஷயப²ல:, அநுத்தரத்வாச்ச நிரதிஸ்யப²ல

இத்யாநுஸ்ரவிகாச்ச்²ரேயாந் ||

ஸ கத²ம் ப்ரோச்யத இத்யத்ராஹ 'வ்யக்தாவ்யக்தஜ்ஞவிஜ்ஞாநாத்' இதி |
ராஸித்ரயேண பஞ்சவிம்ஸதிதத்த்வாநி கத²யந்தே | தத்ர மஹதா³தி³பூ⁴தப்யந்தம்
த்ரயோவிம்ஸதிப்ரகாரம் வ்யக்தமுச்யதே, தேந ரூபேண ப்ரதா⁴நஸ்ய வ்யக்தத்த்வாத் |
அவ்யக்தம் ப்ரதா⁴நம், கேநசித்³ரூபேணவ்யக்தத்த்வாத் | ஜாநாதீதி ஜ்ஞ: புருஷ: |
தேஷு யத்³விஜ்ஞாநம் ஸ்வரூபபரிச்சே²த: ³, தஸ்மாத் ப்ராப்யத இத்யர்த: ² | தந்வாதி³
ஹி

பரிச்சி²த்³ய தத³ப்யாஸாது³த்தரகாலம் ப்ரக்ரு³திபுருஷாந்தரஜ்ஞாநமுத்பத்³யதே,
ததஸ்ஸ கைவல்யமிதி | அஸ்யா ஆர்யாயா வக்ஷ்யமானா யா:, ஸர்வா ஏவார்தே²ந
பா⁴ஷ்யஸ்தா²நீயா த்³ரஷ்டவ்யா: || 2 ||

காரிகா 3

தத்ரைஷாம் வ்யக்தாதீ³நாமுத்பாதா³ப்யாம் ஸ்வரூபமாஹ-
|| மூலப்ரக்ரு³திரவிக்கு³திர்மஹதா³த்³யா: ப்ரக்ரு³திவிக்கு³தய: ஸப்த |
ஷோட³ஸகஸ்து விகாரோ, ந ப்ரக்ரு³திர்ந விக்ரு³தி: புருஷ: || 3 ||

'மூலப்ரக்ரு³தி:' இத்யாதி³ | ப்ரக்ரு³தி: ப்ரதா⁴நம் | ப்ரக்ரியத உத்பத்³யதே ப்ரதா⁴நாத்
அஸ்யா இதி ப்ரக்ரு³தி: | மூலம் ச தத்ப்ரக்ரு³திஸ்சேதி மூலப்ரக்ரு³தி: | ஸப்தாநாம்
ப்ரக்ரு³தீநாம் மூலமாத்³யம் காரணமித்யர்த: ² ||

'அவிக்கு³தி:' இதி | ந விக்ரியத இத்யவிக்கு³தி: | ந குதஸ்சிது³த்பாத்³யத
இத்யர்த: ² | ஏதத்ப்ரத²மம் தத்த்வம் ||

'மஹதா³த்³யா: ப்ரக்ரு³திவிக்கு³தய: ஸப்த' இதி | மஹாந் பு³த்³தி⁴ஸஸ ஆத்³யோ
யாஸாம் ப்ரக்ரு³தீநாம் தாஸ்ததோ²க்தா: | ப்ரக்ரு³தயஸ்ச விக்ரு³தயஸ்சேதி
ப்ரக்ரு³திவிக்கு³தய: | தத்ர மஹாநஹங்காரம் ஜநயந் ப்ரக்ரு³தி:, மஹத
உத்பத்³யமானோ விக்ரு³தி: | தந்மாத்ராணி ஸப்³த³ஸ்பர்ஸரூபரஸக³ந்தா: ⁴ பஞ்ச
யதா²க்ரமமாகாஸவாய்வக்³ந்யுத³கப்ரு³தி²வ்யாக்³யாநி பூ⁴தாநி ஜநயந்த: ப்ரக்ரு³தய:,
அஹங்காராது³த்பத்³யமானா விக்ரு³தய: | இத்யேதாநி ஸப்த தத்த்வாநி ||

'ஷோட³ஸகஸ்ச விகார:' இதி | ஷோட³ஸ பரிமாணமஸ்யேதி ஷோட³ஸக: |
பஞ்ச பு³த்³தீ⁴ந்த³ரியாணி, பஞ்ச கர்மேந்த³ரியாணி, மநஸ்சேத்யகாத³ஸேந்த³ரியாணி,
பஞ்ச மஹாபூ⁴தாநீத்யயம் ஷோட³ஸகோ க³ண: | சகார ஏவகாரார்த: ² | விகாரோ
விக்ரு³திரேவ | (நாஸ்மாத் கிஞ்சிது³த்பத்³யத இத்யர்த: ² | ஏதாநி ஷோட³ஸ
தத்த்வாநி) |

'ந ப்ரக்ரு'திர்ந விக்ரு'தி: புருஷ: இதி | புரம் ஸாரீரம் தஸ்மிந் வஸதீதி
புருஷ: | நைருக்தோSத்ரவிதி:4 | தஸ்மாந்ந கிஞ்சிது3த்பத்3யத இதி ந ப்ரக்ரு'தி:,
நிஷ்க்ரியத்வாத் | நாப்யயம் குதஸ்சிது3த்பத்3யத இதி ந விக்ரு'தி:, அநாதி3த்வாத் ||
3 ||

காரிகா 4

ஏஷாம் வ்யக்தாதீ3நாம் ஸித்3தௌ4 ப்ரமாணந்யாஹ-
|| த்3ரு'ஷ்டமநுமாநமாப்தவசநம் ச, ஸர்வப்ரமாணஸித்3த்வாத் |
த்ரிவித4ம் ப்ரமாணமிஷ்டம், ப்ரமேயஸித்3தி:4 ப்ரமாணத்3தி4 || 4 ||

'த்3ரு'ஷ்டம்' இத்யாதி3 | த்3ரு'ஷ்டம் ப்ரத்யக்ஷம் | அநுமீயதே யேந தத3நுமாநம் |
ஆப்த: க்ஷணதோ3ஷஸ்தேந யது3ச்யதே ததா3ப்தவசநம் | ஆக3ம: | ஏதத் த்ரிவித4ம்
ப்ரமாணமிஷ்டம் ||

நநு சாந்யாந்யபி ப்ரதிபா4தீ3நி ப்ரமாணநி ஸந்தி தத்3யதா2-
ப்ரதிபௌ4பம்யமெதிஹாஸமபா4வஸ்ஸம்ப4வஸ்ததா2 |
அர்தா2பத்திரிதீமாநி ப்ரமாணந்யபரே ஜகு:3 || இதி ||

அஸ்மிந் பூர்வபக்ஷ ஆஹ- 'ஸர்வப்ரமாணஸித்3த்வாத்' இதி | ஸர்வேஷாம்
ப்ரதிபா4தீ3நாம் ப்ரமாணநாம் ஸித்3த்வாத், த்ரிவித4 ஏவாந்நர்பா4வாதி3த்யர்த:2 |
தத்ர க்3ராமே நக3ரே வா வர்தத இதி ப்ரதிபோ4த்பந்நா | தத்ர யதா3
க்ஷணதோ3ஷஸ்ய, ததா3பி'ஜ்ஞப்ராப்தத்வாத் ப்ரத்யக்ஷமேவ | தஸ்யாக்ஷணதோ3ஷஸ்ய
விதத்3த்வாத்3ப்ரமாணம் | யாப்யர்தா2விஸம்வாதி3நீ காதா3சித்தகா, ஸாபி
காதா3சித்தகாதே3வ

நிமித்தாது3த்பத்3யமாநாநுமாநமேவ ந ப்ரமாணந்தரம் | 'கௌ3ரிவ க3வய:'
இத்யௌபம்யம் | தத்ர க3வயமஜாநாந: கஸ்சிதா3ப்தம் ப்ரு'ச்ச2தி 'கீத்3ரு'ஸோ
க3வய:', இதி | ஸ தமாஹ- 'யாத்3ரு'ஸோ கௌ3ஸ்தாத்3ரு'ஸோ க3வய: இதி |
ததே3ததா3ப்தவசநமேவ ந ப்ரமாணந்தரம் | யதா3பி லப்3தோ4பதே3ஸோ க3வயம்
பஸ்யதி, ததா3பி க3வி த்3ரு'ஷ்டேநைவ விஷாணாதி3நா லிங்கே3ந க3வயஸ்ய
வ்யவஹாரம் ப்ரவர்தயதீத்யநுமாநமேவ ந ப்ரமாணந்தரம் | 'இதிஹ வை
வைஸ்ரவண:' இத்யைதிஹ்யம் | ஏததா3ப்தவசநமேவ ந ப்ரமாணந்தரம் | 'இதிஹ'
இதி நிபாதஸமுதா3ய உபதே3ஸபாரம்பர்யே வர்தேதே | இதிஹ ஏவைதிஹ்யம் |
ஸ்வார்தே2

யஞ் | 'நாஸ்தீஹ க4டோSநுபலம்பா4த்' இத்யபா4வ: | தத்ர க4டஸூந்யப்ரதே3ஸ

ஏவ க⁴டாபா⁴வ:, ஸ ச ப்ரத்யக்ஷப்ரமாணஸித்³த⁴த்வாந்ந ப்ரமாணந்தரம் |
 'மாஷ: ப்ரஸ்த² இத்யுக்தே சத்வார: குட³பா இதீத³மபி ஸம்ப⁴வதி' இத்யயம்
 ஸம்ப⁴வ: | தத்ர ஸமுதா³யலிங்கா³வயவலிங்கி³ந: பரிச்சே²தா³த³நுமாநமேவ |
 அவயவைஸ்ஸமுதா³யஸ்யாரப்³த⁴த்வாத் கார்யகாரணலக்ஷண: ஸம்ப³ந்த: ⁴ |
 'தே³வத³த்தோ தி³வா ந பு⁴ங்க்தே ப³லவாம்ஸ்சேத்யுக்த அர்தா²த³ராத்ரௌ பு⁴ங்க்தே'
 இத்யர்தா²பத்தி: | தத ஏவ ராத்ரௌ தஸ்ய ப்ரதீதிரநுமாநாந்ந பி⁴த³யதே | இத³மேவ
 சாந்யதா²நுபபத்திரித்யுச்சயதே ||

கிம் ப்ரமாணத்ரயலக்ஷணே ப்ரயோஜநமிதி சேதா³ஹ- 'ப்ரமேயஸித்³தி:⁴
 ப்ரமாணத்தி⁴' இதி | யஸ்மாத் ப்ரமேயஸ்யார்த²ஸ்ய ஸித்³தி:⁴ ப்ரமாணத், அந்யதா²
 கத²ம்

தத்ப்ராப்திபரிஹாரௌ ஸ்யாதாம் || 4 ||

காரிகா 5

த³ரு'ஷ்டாதி³ப்ரமாணநாம் லக்ஷணமாஹ-

|| ப்ரதிவிஷயாத்⁴யவஸாயோ த்³ரு'ஷ்டம், த்ரிவித⁴மநுமாநமாக்²யாதம் |
 தல்லிங்க³லிங்கி³பூர்வகம், ஆப்தஸ்ருதிராப்தவசநம் ச || 5 ||

'ப்ரதிவிஷயாத்⁴யவஸாய:' இத்யாதி³ | விஷயம் விஷயம் ப்ரதிவிஷயம்,
 ப்ரதிவிஷயமத்⁴யவஸாய: ப்ரதிவிஷயாத்⁴யவஸாய: | விஷயா: ஸப்³தா³த³ய:,
 அத்⁴யவஸாயோ பு³த³தி:⁴ | ஸப்³த³ஸ்பர்ஸரூபரஸக³ந்தே⁴ஷு யதா²க்ரமம்
 ஸ்ரோத்ரத்வக்³க்ஷுர்ஜிஹ்வாக்⁴ராணேந்த்³ரியத்³வாரேண விஸேஷாவதா⁴ரணப்ரதா⁴நா
 யா

பு³த³தி⁴ருத்பத்³யதே தத்³ த்³ரு'ஷ்டம், ஸுத்³த⁴த்வாத்ப்ரமாணமஸுத்³த⁴த்வாத்³ப்ரமாணம்
 |

தச்சதுர்வித⁴ம்- ஸவ்யபதே³ஸம், ஸவிகல்பம், அர்த²வ்யதிரேகீந்த்³ரியவ்யதிரேகீ
 சேதி | தத்ர தூ³ராத் க்வசிதா³க³ச்ச²ந்தம் த்³ரு'ஷ்ட்வா தே³வத³த்தஸாரூப்யம்
 வ்யபதி³ஸதி தே³வத³த்தோ⁵யமிதி யா பு³த³தி⁴ருத்பத்³யதே தத்ஸவிகல்பம்,
 ஸம்ஸயிதத்வாத்³ப்ரமாணம் | தைமிரிகஸ்ய த்³விசந்த்³ரத³ர்ஸநம் தத³ர்த²வ்யதிரேகி,
 த்³விதீயசந்த்³ராபா⁴வாத் | யத்ஸவந்³த³ர்ஸநம் ததி³ந்த்³ரியவ்யதிரேகி,
 நித்³ரோபப்லுதத்வாதி³ந்த்³ரியாணம் ||

'த்ரிவித⁴மநுமாநமாக்²யாதம்' இதி | ஷஷ்டிதந்த்ரே வ்யாக்²யாதம்- பூர்வவத்,

ஸேஷவத், ஸாமாந்யதோத்ருஷ்டமிதி | அதீதாநாகதவர்த்தமாநாஸ்த்ரய:
பதார்தா:² |

தத்ர ப⁴விஷயத³ர்த²ஸாத⁴நாய பூர்வவத³நுமானம் | பூர்வம் விங்க³மஸ்யாஸ்தீதி
பூர்வவத் | யதோ²ந்நதஜலத⁴ரம் த³ருஷ்ட்வா வ்ருஷ்டிப⁴விஷயதீத்யநுமீயதே |
அதீதார்த²ஸாத⁴நாய ஸேஷவத்- ஸேஷம் விங்க³மஸ்யாஸ்தீதி | யதா²ஸ்யா
நத்³யா உபரி வ்ருஷ்டிபூதா, யஸ்யா: கலுஷோத³கம் ஸேஷம் விங்க³மிதி |
வர்த்தமாநார்த²ஸாத⁴நாய ஸாமாந்யதோத்ருஷ்டம்- ஸாமாந்யேந விங்க³விங்கி³த்³ருஷ்டத்வ
|

யதா² தே³வத³த்தஸ்ய க³திபூர்விகா தே³ஸாந்தரப்ராப்திர்த³ருஷ்டா, ததா²
ஸூர்யாதீ³நாம்

ஸாமாந்யேந தே³ஸாந்தரப்ராப்த்யா க³திரநுமீயதே ||

'தல்விங்க³விங்கி³பூர்வகம்' இதி | த்ரிவித⁴மநுமானம் | கதா³சில்லிங்க³பூர்வகம்
கதா³சில்லிங்க³பூர்வகம் லோகே த³ருஸ்யதே | தத்³யதா²- ஸ்ராவ்யேண விருதேந
கதா³சித்கோகிலோ⁵நுமீயதே, கதா³சித்கோகிலம் விங்கி³நம் த³ருஷ்ட்வா
ஸ்ராவ்யேணபி

விருதேநாஸ்ய ப⁴விதவ்யமிதி தயோர்க³மயக³மகத்வம் ஸதி ஸம்ப³ந்தே⁴ |
ஸம்ப³ந்தா⁴ஸ்ச

ஸப்த- தத்ர ஸ்வஸ்வாமிபா⁴வஸம்ப³ந்தோ⁴ யதா² ராஜபுருஷயோ: கதா³சித்புருஷேண
ராஜா ராஜ்ஞா வா புருஷ: | ஏவம் ப்ரக்ரு⁴திவிகாரஸம்ப³ந்தோ⁴ யதா² யவஸக்தோ: |
கார்யகாரணஸம்ப³ந்தோ⁴ யதா² தே⁴நுவத்ஸயோ: | பாத்ரபாத்ரிகஸம்ப³ந்தோ⁴ யதா²
பரிவ்ரு⁴த்திரிவிஷ்டப³த⁴யோ: | ஸாஹசர்யஸம்ப³ந்தோ⁴ யதா² சக்ரவாகயோ: |
ப்ரதித்³வந்த³விஸம்ப³ந்தோ⁴ யதா² ஸீதோஷ்ணயோ: | தத்ரைகஸ்ய பா⁴வே⁵ந்யாபா⁴வ:
ப்ரதீயதே | நிமித்தநைமித்திகஸம்ப³ந்தோ⁴ யதா² போ⁴ஜ்யபோ⁴ஜகயோரிதி |
ஏபி⁴ஸ்ஸம்ப³ந்தை⁴ஸ்த்ரிவித⁴மநுமானம் ப்ரமாணந்ந லுப்யதே ||

'ஆப்தஸ்ருதிராப்தவசநம் ச' இதி | ஆப்த: க்ஷணதோ³ஷ: | யச்சாஹு:-

ஸ்வகர்மண்யபி⁴யுத்தோ யோ ராக³த்³வேஷவிவ்ரஜித: |

நிர்வைர: பூஜித: ஸத்³பி⁴ராப்தோ ஜ்ஞேய: ஸ தாத³ரு⁴ஸ: || இதி ||

ஆப்தேப⁴யோ யா ஸ்ருதிபரம்பரயா ஸ்ருதிராக³தா ஆப்தவசநம், தைர்த³ருஷ்டோ⁵நுமிதோ
வார்த:², பரத்ர ஸ்வபோ³த⁴ஸத்³ரு⁴ஸபோ³தா⁴ந்தரோத்பத்தயே ஸப்³தே³நோபதி³ஸ்யதே |
யத³ந்யவசநம் ஸோ ந ப்லவதே (?) | சஸப்³தோ³⁵நுமானேந
துல்யகக்ஷயத்வக்³யாபநார்த:² | யதா² த்ரிகாலமவிஷயமந்மாநம்

ததா²ப்தவநநமபீதி || 5 ||

காரிகா 6

ஏஷாம் த்ரயாணம் க: கஸ்ய விஷய இத்யத ஆஹ-

|| ஸாமாந்யதஸ்து த்³ருஷ்டாத்³தீந்த்³ரியாணம்ப்ரதீதிரநுமாநாத் |

தஸ்மாத்³பி சாஸித்³த⁴ம் பரோக்ஷமாப்தாக்³மாத் ஸித்³த⁴ம் || 6 ||

'ஸாமாந்யதஸ்து' இத்யாதி³ | த்ரிவித⁴ம் ப்ரமேயம்- ப்ரத்யக்ஷம், பரோக்ஷம்,

அத்யந்தபரோக்ஷம் சேதி | தத்ர யத்ஸாமாந்யதோத்³ருஷ்டமநுமாநம் தஸ்மாத்³தீந்த்³ரியாணம்

பரோக்ஷாணம் ப்ரஸித்³தி⁴ரஸ்தி | தந்நிஸ்சய:, தேஷாம் ப்ரத்யக்ஷவிஷயத்வாத் |

பூர்வவச்சே²ஷவதோஸ்த்வமநுமாநயோர்ப்⁴விஷயத்³பூ⁴தார்த்²வ்ரு⁴த்தித்வாத்³வர்த்தமாநேஷ்வ

ச ப்ரவ்ரு⁴த்த்யஸம்ப⁴வ: ||

'தஸ்மாத்³பி சாஸித்³த⁴ம்' இதி | ஸாமாந்யதோத்³ருஷ்டாத்³நுமாநாத்³யத்³ஸித்³த⁴ம்

பரோக்ஷம்,

தத்³த்யந்தபரோக்ஷத்வாதா³க்³மாத்ஸித்³த⁴ம் | யதா² ஸ்வர்கா³பவர்கா³விதி |

ப்ரத்யக்ஷே

து ப்ரமேயே த்³ருஷ்டமேவ வ்யாப்ரியத இத்யர்தா²து³க்தம் || 6 ||

காரிகா 7

நநு ச 'வ்யக்தாவ்யக்தஜ்ஞவிஜ்ஞாநாத்', வ்யக்தம்

தாவத் ப்ரத்யக்ஷாநுமாநாப்⁴யாம் ஸித்³த⁴ம், ப்ரதா³நபுருஷயோஸ்து

ஸர்வதா³நுபலம்பா⁴த் கத²ம் ஸித்³தி⁴ர்நஸ்தயோரிதி நானுபலப்³தி⁴மாத்ரேணஸத்த்வம்

|

யதஸ்சதுர்பி:⁴ ப்ரகாரை: ஸதாமபி பதா³ர்தா²நாமுபலப்³தி⁴ர்ப்⁴வதி |

தே³ஸதோ³ஷாதி³ந்த்³ரியதோ³ஷாத்³விஷயதோ³ஷாத்³ர்தா²ந்தரதோ³ஷாச்ச |

தானேவ பே⁴தே³ந

த³ர்ஸயந்நாஹ-

|| அதிதூ³ராத்ஸாமீப்பாதி³ந்த்³ரியகா⁴தாந்மநோ³நவஸ்தா²நாத் |

ஸௌக்ஷம்யாத்³வ்யவதா⁴நாத்³பி⁴பவாத்ஸமாநாபி⁴ஹாராச்ச || 7 ||

'அதிதூ³ராத்' இத்யாதி³ | யதா² தூ³ரமுத்பதிதஸ்ய பக்ஷிணே நோபலப்³தி:⁴ ||

'ஸாமீப்பாத்' இதி | அதிஸப்³தோ³ஸ்த்ராபி யோஜநீய: | அதிஸாமீப்பாதி³தி | யதா²

சக்ஷ:ஸ்த்²ஸ்யாஞ்ஜநஸ்ய | உப⁴யத்ராபி தே³ஸதோ³ஷக்ரு⁴தாநுபலப்³தி:⁴ ||

‘இந்த்³ரியகா⁴தாத்’ இதி । ஸ்ரோத்ரா³நாம் பு³த்³தீ⁴ந்த்³ரியாணம்
தோ³ஷாத்³யோக்³யதே³ஸாவஸ்தி²தாநாமபி ஸப்³தா³தீ³நாமநுபலப்³தி:⁴ ॥

‘மநோ⁵நவஸ்தா²நாத்’ இதி । மநஸோ⁵நவஸ்தா²நமஸமாஹிததா,
விஷயாந்தரப்ரவ்ரு³த்தத்வாத் । ததஸ்சாநுபஹதேந்த்³ரியே⁵பி ஸந்நிஹிதம் விஷயம்
நோபலப்⁴தே । உப⁴யத்ராபீந்த்³ரியதோ³ஷாத்³நுபலப்³தி:⁴ । மநஸோ⁵பீந்த்³ரியத்வாத்³
பே⁴தே³நோபாதா³நம் து மநஸ: ப்ராதா⁴ந்யார்த்²ம் ॥

‘ஸௌக்ஷ்மயாத்’ இதி । விஷயதோ³ஷாத் । விஷய ஏவ பரமாண்வாதி³ஸ்ததா²,
யேநாவ்யக்³ரமநஸா⁵ப்யநுபஹதேந்த்³ரியேண நோபலப்⁴யதே ॥

‘வ்யவதா⁴நாத்’ இதி । யவநிகாதி³பி⁴ஸ்திரோதா⁴நாத் ஸ்தூ²லா அப்யவிக்கு³ஷ்டா
க⁴டாத்³யோ
நோபலப்⁴யந்தே ॥

‘அபி⁴ப⁴வாத்’ இதி । ஆதி³த்யப்ரபா⁴பி⁴பூ⁴தத்வாத் தி³வா தாரகா நோபலப்⁴யந்தே ॥

‘ஸமாநாபி⁴ஹாராச்ச’ இதி । ஸத்³ரு³ஸாநாம் ராஸீகரணத் தா⁴ந்யராஸௌ ஹ்யேகோ
தா⁴ந்யகு³ட³க: ப்ரக்ஷிப்தோ ந த்³ரு³ஸ்யதே । த்ரிஷ்வப்யர்தா²ந்தரதோ³ஷாத்³நுபலப்³தி:⁴
।

நத்வேத அநுபலப்⁴யமாநா ந ஸந்தி ॥ 7 ॥

காரிகா 8

யத்³யேவம் கேந ப்ரகாரேண ஸதோரபி ப்ரதா⁴நபுருஷயோரநுபலப்³தி⁴ரித்யாஹ-

॥ ஸௌக்ஷ்மயாத்தத்³நுபலப்³தி⁴ர்நாபா⁴வாத் கார்யதஸ்தது³பலப்³தே:⁴ ।

மஹதா³தி³ தச்ச கார்யம் ப்ரக்ரு³திஸருபம் விருபம் ச ॥ 8 ॥

‘ஸௌக்ஷ்மயாத்தத்³நுபலப்³தி:⁴’ இத்யாதி³ । ப்ரகாராந்தராபா⁴வாத் ஸலி³க்ஷமத்வாத்ஸதோரபி
தயோரநுபலப்³தி:⁴ । நந்வபா⁴வாதே³வ கஸ்மாத்³நுபலப்³தி⁴ர்ந ப⁴வதி । யதா²
க⁴டஸ்யோத்பத்தே: ப்ராக் ம்ரு³த் ஸராதி³ஷு ॥ தஸ்ய ப்ரத்⁴வம்ஸாபா⁴வாத்,
க³வி வாஸ்வத்வஸ்யாஸ்வத்வே வா கோ³த்வஸ்யேதரேதராபா⁴வாத், வந்த்⁴யாஸுதஸ்ய
வாத்யந்தாபா⁴வாதி³த்யாஹ- ‘நாபா⁴வாத்’ இதி । சதுர்விதா⁴தி³த்யர்த:² ॥

யத்³யேவம் கத²ம் தெள ஸ்த இதி க³ம்யத இத்யாஹ- ‘கார்யதஸ்தது³பலப்³தே:⁴’ இதி
।

யத்³யப்யத்ரோப⁴யம் ப்ரக்ராந்தம் ததா²பி தச்ச²ப்³தே³ந ப்ரதா⁴நம் நிர்தி³ஸ்யதே ।
ப்ரதா⁴நஸ்யாஸ்தித்வப்ரதிபத்தி: கார்யாதி³த்யர்த:² । புருஷஸ்யாஸ்தித்வப்ரதிபத்தௌ

ஹேதும் வக்ஷயதி ||

கிம் தத்கார்யமித்யாஹ- 'மஹதா³தி³ தச்ச கார்யம்' இதி | மஹாந் பு³த்³தி⁴ ஸ
ஆதி³ர்யஸ்ய தந்மஹதா³தி³பூ⁴தபர்யந்தம் கார்யமஸ்தி | தத் ப்ரதா⁴நம், யஸ்யேத³ம்
மஹதா³தி³கார்யம் வ்யக்தம், அகாரணஸ்ய கார்யஸ்யாநுத்பாதா³த் ||

'ப்ரக்ரு'திஸூபம் விருபம் ச' இதி | தத்³வ்யக்தம் ப்ரக்ரு'தே: ப்ரதா⁴நஸ்ய
ஸத்³ரு'ஸமஸத்³ரு'ஸம் சேத்யர்த: ² | ஏதது³த்தரத்ர யோஜயிஷ்யதே || 8 ||

காரிகா 9

தத்கார்யம் காரணது³த்பத்³யமாநம் ஸது³த்பத்³யதே, கிமஸத், கிம் வா ஸத்³ஸதி³தி?
தத்ர

விருத்³த⁴ர்மாத⁴யாஸிதத்வாத்ஸத³ஸந்நோபபத்³யதே | அஸதி³தி வைஸேஷிகா: |
அத்ர தூ³ஷணமாஹ-

|| அஸத³கரணது³பாதா³நக்³ரஹணத் ஸர்வஸம்ப⁴வாபா⁴வாத் |

ஸக்தஸ்ய ஸக்யகரணத், காரணபா⁴வாச்ச ஸத்கார்யம் || 9 ||

'அஸத³கரணத்' இத்யாதி³ | இஹ லோகே அஸத: கரணம் நாஸ்தி, யதா²
ஸஸவிஷாணுதீ³நாம் |

யதே³வ ஸத் க⁴டாதி³த்³ரவ்யம் ததே³வ ம்ரு'த்பிண்டா³தி³நா காரணவிஸேஷேண
க்ரியதே,

நாஸத் ||

'உபாதா³நக்³ரஹணத்' இதி | இஹ யத்³ர்த²ம் யது³பாதீ³யதே தஸ்ய தது³பாதா³நம்
காரணம்,

யதா² தைலஸ்ய திலா:, த³த்⁴ந: கூரம் | அத்ர தைலம் த³தி⁴ ச யதி³ ந ஸ்யாத்

கத²ம் தஸ்யோபாதா³நஸ்ய க்³ரஹணம் தத³ர்தி²பி: ⁴ க்ரியதே | தஸ்மாது³பாதா³நஸங்க்³ரஹாத்
ஸதே³வ கார்யம் | அந்யதா² ஸிகதாஸலிலயோரபி க்³ரஹணம் ஸ்யாத் ||

'ஸர்வஸம்ப⁴வாபா⁴வாத்' இதி | யத்³யஸத்கார்யம் ப⁴வேத் ததா³ ஸர்வஸ்ய ஸர்வத்ர
ஸம்ப⁴வ: ஸ்யாத் | ந சைவம் | தஸ்மாத்ஸதே³வ கார்யம் ||

'ஸக்தஸ்ய ஸக்யகரணத்' இதி ஸக்தம் காரணம் நாஸக்தமித்யேவமப்யவக³ந்தவ்யம் |

அந்யதோ²பஹதஸக்தர்பீ³ஜாங்குரோத்பத்திப்ரஸங்க: ³ | ஸக்தஸ்ச கோ

ப⁴விதுமர்ஹதி, ய: ஸக்திமாந் | தஸ்ய ஸக்திமத: ஸக்யஸ்ய கரணத்,

ஸுகநீயஸ்ய கார்யஸ்யோத்பாதா³நாதி³த்யர்த: ² | ஏவம் ச தச்ச²கநீயம் யதி³ காரணே

ஸக்திருபேணவஸ்தி²தம் ஸ்யாத் | தஸ்மாத்ஸதே³வோத்பத்³யதே நாஸத் ||

'காரணபா⁴வாச்³' இதி | காரணஸ்ய ஸத்த்வாதி³த்யர்த:² | யத்³யஸத்கார்யமுத்பத்³யதே கிமிதி காரணபா⁴வேந கார்யஸ்ய பா⁴வோ ப⁴வதி | ப⁴வதி ச |

தஸ்மாச்³க்திருபேணவஸ்தி²தமிதி க்³ம்யதே | அத்வா- காரணபா⁴வாதி³தி காரணஸ்வபா⁴வாத் | யத்ஸ்வபா⁴வம் காரணம் தத்ஸ்வபா⁴வம் கார்யம், யதா² ஸ்நிக்³த⁴ஸ்வபா⁴வஸ்திலேப்ய: ஸ்நிக்³த⁴மேவ தைலம், ம்ரு³தோ ம்ரு³த்ஸ்வபா⁴வோ க⁴ட: |

யத்³யஸத்கார்யம் ஸ்யாத், அஸதஸ்வபா⁴வேப்யோ ஹ்யுத்பாத்³யேதேத்யேவம் ஸாங்க்²யாநாம்

ஸதே³வோத்பத்³யத இதி ஸித்³தா⁴ந்த: || 9 ||

காரிகா 10

ஏவம் மஹதா³தி³கார்யம் ஸதே³வோத்பத்³யத இதி வ்யவஸ்தா²ப்ய ப்ரக்ரு³தேவிருபம் ஸருபம்

ச தர்³ஸயதி | தத்ர ப்ரக்ரு³தேர்விருபமதி⁴க்ரு³த்யாஹ-

|| ஹேதுமத³நித்யமவ்யாபி ஸக்ரியமநேகமாஸ்ரிதம் விங்க்³ம் |

ஸாவயவம் பரதந்த்ரம் வ்யக்தம், விபரீதமவ்யக்தம் || 10 ||

'ஹேதுமத்' இத்யாதி³ | வ்யக்தம் மஹதா³தி³பூ⁴தபர்யந்தம் | அவ்யக்தம் ப்ரதா⁴நம்

தத்ர வ்யக்தம் ஹேதுமத், யதா²ஸ்வம் காரணேப்ய உத்பத்³யமாநத்வாத் |

தத்ர ப்ரதா⁴நாது³த்பத்³யமாநோ மஹாந் ஹேதுமாந், மஹதோ⁵ஹங்காரோ ஹேதுமாந்,

அஹங்காராத்ந்மாத்த்ரான்யேகாத்³ஸேந்த்³ரியாண்யுத்பத்³யமாநாநி ஹேதுமந்தி ச,

தந்மாத்த்ரேப்யஸ்ச மஹாபூ⁴தாநி ஹேதுமந்தி | விபரீதமவ்யக்தமஹேதுமதி³த்யர்த:²,

தஸ்யாந்யத: குதஸ்சித³நுத்பாதா³த் | நஹி ப்ரதா⁴நாகிஞ்சித³பரமஸ்தி

யதஸ்து³த்பத்³யதே ||

அநித்யம் வ்யக்தம், காரணேப்ய உத்பந்நத்வாத் க⁴டாதி³வத் | காரணாநி ச ப்ராகு³க்தாந்யேவ |

விபரீதமவ்யக்தம் நித்யமித்யர்த:², குதஸ்சித³நுத்பந்நத்வாத் ||

அவ்யாபி வ்யக்தம் ப்ராதே³ஸிகமித்யர்த:² | தை³வம் மாநுஷம் தைர்யக்³யோநம் ச,

ததா³நீமந்யத்ராவர்தமாநத்வாத் | ஸர்வக்³தம் விபரீதமவ்யக்தம் வ்யாபீத்யர்த:²,

தே³வாதி³ஷு த்ரிஷு லோகேஷு ஸர்வதா³ வர்தமாநத்வாத் |

'ஸக்ரியம்' இதி | க்ரியாஸப்³தே³நாத்ர ஸம்ஸரணமபி⁴பரேதம், ந க்ரியாமாத்ரம் |

மஹதா³தி³ஸூக்ஷ்மபர்யந்தம் வ்யக்தம் தே³வாதி³ஸம்ஸரதீத்யர்த:² | விபரீதமவ்யக்தம்,
அஸம்ஸாரி | த்ரிஷு லோகேஷு ஸ்தி²தத்வாந்ந ஸம்ஸரதி | ந புந: க்ரியைவ
நாஸ்தீதி

நிஷ்க்ரியம், தஸ்ய ஜக³த்கர்த்ரு³த்வாத் ||

அநேகம் வ்யக்தம், மஹதா³தி³பூ⁴தபர்யந்ததாயாஸ்த்ரயோவிம்ஸதிப்ரகாரத்வாத் |
விபரீதம்

வ்யக்தம், த்ரயாணாம் லோகாநாம் தஸ்யைகஸ்ய காரணத்வாத் ||

'ஆஸ்ரிதம்' இதி | யத்³யஸ்மாது³த்பந்நம் மஹதா³தி³ வ்யக்தம் ததே³வ ததா³ஸ்ரிதம்
நாந்யத் | உத்பந்நமந்யதா³ஸ்ரிதமிதி த்ர்ஸநார்த்²ம் வசநம், அந்யதா²
ஹேதுமதி³த்யநேநைவாஸ்ரிதம் ஸித்³த⁴மேவ | விபரீதமவ்யக்தம், அநாஸ்ரிதம் |
ததோ⁵ந்யஸ்ய காரணஸ்யாபா⁴வாத் ||

'லிங்கம்' இதி | லிங்க்³யதே³நேநாவ்யக்தமிதி லிங்கம் | விபரீதமவ்யக்தம்,
ந லிங்க்³யதே கிஞ்சித்³நேநேதி | அத்²வா லயம் க³ச்²தீதி லிங்கம் |
ப்ரலயகாலே ஹ்யாகாஸாத்³ய: பஞ்ச யதா²க்ரமம் ஸப்³தா³தி³தந்மாத்ரேஷு லீயந்தே,
தந்மாத்ராணீந்த்³ரியாணி சாஹங்காரே, அஹங்காரோ மஹதி, மஹாந்ப்ரதா⁴ந இதி |
விபரீதமவ்யக்தம், ந குத்ரசிதி³தம் லீயதே, அஹேதுத்வாத் ||

'ஸாவயவம்' இதி | ஸப்³தா³த³யோ⁵வயவா உச்யந்தே | தைராத்⁴யாத்மிகம் பா³ஹ்யம்
ச

வ்யக்தம் யுக்தம் | விபரீதமவ்யக்தம், தைரயுக்தத்வாத் ||

பரதந்த்ரம் | ந ஸ்வதந்த்ரம் | யத்³ஸமாது³த்பத்³யதே ததே³வாநுருத்³த்ய ஸ்வகார்யம்
ஜநயதி ந தத்³வ்யதிரேகேணேதி த்ர்ஸநார்த்²ம் | அந்யதா²ஹேதுமதி³த்யநேநைவ
பரதந்த்ரத்வம் ப்ரஸித்³த⁴மேவ | விபரீதமவ்யக்தம், ஸ்வதந்த்ரம் ந
கிஞ்சித்³பேக்ஷதே || 10 ||

காரிகா 11

ஸாநுப்யமதி⁴க்ரு³த்யாஹ-

|| த்ரிகு³ணமவிவேகி விஷய: ஸாமாந்யமசேதநம்ப்ரஸவதா⁴ம் |

வ்யக்தம், ததா²ப்ரதா⁴நம், தத்³விபரீதஸ்ததா² ச புமாந் || 11 ||

'த்ரிகு³ணம்' இத்யாதி³ | த்ரயஸஸத்த்வாத்³யோ கு³ண யஸ்ய தத்த்ரிகு³ணம் வ்யக்தம்
| ததா²

ப்ரதா⁴நமபி த்ரிசு³ணம் தத்ஸ்வபா⁴வத்வாத் ||

'அவிவேகி' இதி | அவிவேசநஸீலம் வ்யக்தம், அசேதநத்வாத் | யத்³வா
கு³ணேப்யஸ்தஸ்ய

ப்ரு²த²க்த்வாபா⁴வாத்³விவேகி | ததா² ப்ரதா⁴நமபி ||

ஸாமாந்யம் வ்யக்தம், ஸர்வபுருஷோபபோ⁴க்யத்வாநமல்லதா³ஸீவத் | ததா²
ப்ரதா⁴நமபி ||

அசேதநம் வ்யக்தம், ஸுக²து:³க²மோஹாந்ந வேத³யதீத்யர்த:² | ததா² ப்ரதா⁴நமபி ||

'ப்ரஸவதா⁴ர்மி' இதி | ப்ரஸவோ தா⁴ர்மோ⁵ஸ்யாஸ்தீதி ப்ரஸவதா⁴ர்மி வ்யக்தம் |
ததா² ப்ரதா⁴நமபி | த்³வ்யோரபி ப்ரஸவதா⁴ர்மித்வம் ||

ததா² ச ப்ரதா⁴நாந்மஹாந், மஹதோ⁵ங்கார இத்யாதி³நா
ஸ்வகார்யோத்பாத³நதா⁴ர்மத்வாத்³யதா² வ்யக்தாவ்யக்தயோர்வைருப்யம் ஸாரூப்யம்
ச,

ததா² கிம் புருஷஸ்ய வாயீத்யாஹ- 'தத்³விபரீதஸ்ததா² ச புமாந்' இதி |
வ்யக்தாவ்யக்தாப்யாம் கைஸ்சித்³தா⁴ர்மைவிலக்ஷண இத்யர்த:² ||

அத்ர பூர்வஸ்யா ஆர்யாயா அர்தோ² யோஜ்யதே | ஹேதுமத்³வ்யக்தம்,
அஹேதுமத்³வ்யக்தம் |

புருஷோ⁵ப்யஹேதுமாந், தஸ்ய குதஸ்சித்³நுத்பாதா³த் ||

அநித்யம் வ்யக்தம், நித்யமவ்யக்தம் | புருஷோ நித்ய:, குதஸ்சித்³நுத்பந்நத்வாத் ||

அவ்யாபி வ்யக்தம், வ்யாப்யவ்யக்தம் | புருஷோ⁵பி வ்யாபீ யதா³ ப்ரக்ரு²த்யா முக்த: |
யுக்தஸ்சேத், வ்யக்தேந ஸத்³ரு²ஸோ ந ப்ரதா⁴நேந | ஹி ஸர்வதா³ தே³வாதி³ஷு
ப்ரவர்ததே ||

ஸக்ரியம் வ்யக்தம், நிஷக்ரியமவ்யக்தம், அஸம்ஸாரித்வாத் | புருஷோ⁵பி நிஷக்ரிய:,
கர்த்ரு²த்வாபா⁴வாத் ||

அநேகம் வ்யக்தம், ஏகமவ்யக்தம் | புருஷோ⁵நேகோ ப³ஹுத்வாத் | தஸ்ய
ப³ஹுத்வம்

ப்ரதிபாத³யிஷ்யதி | ப்ரதா⁴நேநாத்ர வைஸாத்³ரு²ஸ்யம் தஸ்யைகத்வாத் ||

ஆஸ்ரிதம் வ்யக்தம், அநாஸ்ரிதமவ்யக்தம் | புருஷோ⁵ப்யநாஸ்ரித:
குதஸ்சித்³நுத்பந்நத்வாத் ||

லிங்க³ம் வ்யக்தம், அலிங்க³ம்வ்யக்தம் | புருஷோ⁵ப்யலிங்க:³ | ந கிஞ்சித³நேந
லிங்க³யதே ந வாயம் கதா³சில்லீயதே⁵நுத்பநநத்வாத் ||

ஸாவயவம் வ்யக்தம், நிரவயவம்வ்யக்தம் | புருஷோ⁵பி நிரவயவ:
ஸப்³தா³தி³பி⁴ரயுக்தத்வாத் |

பரதந்த்ரம் வ்யக்தம், ஸ்வதந்த்ரம்வ்யக்தம் | புருஷோ⁵பி ஸ்வதந்த்ர:,
குதஸ்சித³நுத்பநநத்வாத் ||

த³விதீயஸ்யா ஆர்யாயா அர்தோ² யோஜ்யதே-
திரிகு³ணம் வ்யக்தமவ்யக்தம் ச | நிர்கு³ண: புருஷ:, கு³ணநாம் தத்ராபா⁴வாத் ||

அவிவேகி வ்யக்தமவ்யக்தம் ச | விவேகீ புருஷஸ்சேதநத்வாத் | விவிக்தோ வா
நிர்கு³ணத்வாத் ||

விஷயோ வ்யக்தமவ்யக்தம் ச | புருஷோ நிர்விஷய:, போ⁴க்த்ரு³த்வாத், ந போ⁴க்ய:³ ||

ஸாமாந்யம் வ்யக்தமவ்யக்தம் ச | புருஷோ⁵ஸாமாந்ய:, அவிஷயத்வாத் ||

அசேதநம் வ்யக்தமவ்யக்தம் ச | சேதந: புருஷ: ஸுகா²தி³வேத³நத்வாத் ||

ப்ரஸவத⁴ர்மி வ்யக்தமவ்யக்தம் ச | புருஷோ⁵ப்ரஸவத⁴ர்மி, அகர்த்ரு³த்வாத் |
இத்யுக்தம் || 11 ||

காரிகா 12

த்ரயாணுமபி வைருப்ப்யம் ஸாருப்ப்யம் சேதி திரிகு³ணமித்யுக்தே, கே கே த்ரயோ கு³ண:
கிமாத்தமகா இத்யாஹ-

|| ப்ரீத்யப்ரீதிவிஷாதா³த்மகா: ப்ரகாஸப்ரவ்ரு³த்திநியமார்தா:² |

அந்யோ⁵ந்யாபி⁴ப⁴வாஸ்யஜநநமிது²நவ்ரு³த்தயஸ்ச கு³ண: || 12 ||

‘ப்ரீத்யப்ரீதிவிஷாதா³த்மகா:’ இத்யாதி³ | ப்ரீத்யாத³ய ஆத்மநோ யேஷாம் கு³ணநாம்
தே

ததோ²க்தா: ஸத்த்வரஜஸ்தமாம்ஸி த்ரயோ கு³ண: | தத்ர ப்ரீத்யாத்தமகம்
ஸுகா²த்மகம்

ஸத்த்வம், அப்ரீத்யாத்தமகம் து:³கா²த்மகம் ரஜ:, விஷாதா³த்மகம் மோஹாத்தமகம் தம:
|

கு³ண ஹ்யதீந்த³ரியத்வாத்தபரிணத்யா ஸுகா²தி³நாநுமீயமாநாஸ்ததா³த்மகா இதி
வ்யபதி³ஸ்யந்தே

||

கிம் புநரேஷாம் ப்ரயோஜநமித்யாஹ- 'ப்ரகாஸப்ரவ்ரு'த்திநியமார்தா:² இதி |
ப்ரகாஸார்த²ம் ஸத்த்வம் ப்ரகாஸகத்வாத், ப்ரவ்ரு'த்தயார்த²ம் ரஜஸ்சலத்வாத்,
நியமார்த²ம் தம: ஸ்திமிதத்வாத் ||

கிமிதி தே கு³ண: பரஸ்பரஸவ்யபேக்ஷா: கிம் வா நேத்யாஹ-
'அந்யோ⁵ந்யாபி⁴ப⁴வாஸ்யஜநநமிது²நவ்ரு'த்தயஸ்ச கு³ண:' இதி |
அந்யோ⁵ந்யஸப்³த:³ ப்ரத்யேகமபி⁴ஸம்ப்³த்யதே | அபி⁴ப⁴வதீத்யபி⁴ப⁴வ: |
பசாத்³யச் | அந்யோ⁵ந்யஸ்யாபி⁴ப⁴வா அந்யோ⁵ந்யாபி⁴ப⁴வா: | தத்³யதா² தே³வேஷு
ஸத்த்வமுத்³ரிக்கத்ம் ரஜஸ்தமஸீ அபி⁴ப⁴வதி, மநுஷ்யேஷு ரஜ: ஸத்த்வதமஸீ,
திர்யக்ஷு (தம: ஸத்த்வரஜஸீ) | ஆஸ்ரீயந்த இத்யாஸ்யா: | கர்மண்யண் |
அந்யோ⁵ந்யஸ்யாஸ்யா:, த்ரித³ண்ட³வத் | நாஸ்யாந்தரமேஷாம், அநாஸ்யாஸ்ச
கர்தார: | ஜநயந்தீதி ஜநநா: | 'க்ரு'த்யல்யுடோ ப்³ஹுலம்' இதி கர்தரி
ல்யுட் | அநேகார்த²த்வாத் ச தா⁴தூநாம் போ³தநார்தா² த்³ரஷ்டவ்யா: |
அந்யோ⁵ந்யஸ்ய
ப்ரபோ³த⁴கா இத்யார்த:² | ஸர்வம் ஹி வ்யக்தமுத்பத்³யமாநம் த்ரிகு³ணத்மகமுத்பத்³யதே
|
தத்ர யதா³ ஸத்த்வமுத்கடம் ததா³ ரஜஸ்தமஸீ ந்யக்க்ரு'தஸக்திகே |
ப்ரபோ³த⁴யாயஸ்காந்தோ லோஹவது³க்தம் (?) | ஸத்வந்யத்க்ரு'தேந கு³ணேந
வ்யக்தம்
ஜநயதி (?) ஏவம் ரஜஸ்தமஸ்ச யோஜ்யம் | யதா³ கு³ணத்³வயமுத்³பூ⁴தஸக்தி ததா³
த்³வயமபீதரத்³பி⁴ப⁴வதி, ப்ரபோ³த⁴யதீத்யார்த:² | அந்யோ⁵ந்யமிது²நா இதி |
அந்யோ⁵ந்யஸ்ய ஸஹாயா இத்யார்த:² | ததா² சோக்தம் விஷ்ணு³தாயாம்-
ரஜஸோ மிது²நம் ஸத்த்வம் ஸத்த்வஸ்ய மிது²நம் ரஜ: |
உப⁴யோ: ஸத்த்வரஜஸோர்மிது²நம் தம உச்யதே ||

ஏகஸ்யாம் வ்யக்தௌ த்ரயாணமபி⁴ப⁴வப்ரபோ³த⁴நாநுக்தௌ வ்யக்தம், இதரே து
தௌ

ஏவ ப்ரவ்ரு'த்திம் ஜநயந்த இதி தர்ஸ்யந்நாஹ- அந்யோ⁵ந்யவ்ரு'த்தய இதி |
வ்ரு'த்தி: ஸுகா²தி³ருபேண பரிணதி: | வ்ரு'திஹேதுத்வாத்³ வ்ரு'த்தய உச்யந்தே |
அந்யோ⁵ந்யவ்ரு'த்திஹேதவ இத்யார்த:² | தத்³யதா² காசித்³யோஷித்³ருபஸீலத்³யந்தகு³ண
(!) எதிதத்வாத்ஸாதத்விகீ ஸா ப⁴ர்த்து: ஸுக²முத்பாத³யதி ஸபத்நீநாம்
காஸாஞ்சித்³து:³க²ம் காஸாஞ்சித்³விஷாத³மித்யத்ர ஸத்த்வமாத்தமநோ த்³வயோஸ்ச

வ்ரு'த்திஹேது: | கஸ்யசித்ப்ரபோ'ரத்யந்தஸூரத்வாத்³ ப்ரு'த்யா ராஜஸா:,
பரேஷாம் யுத்⁴யமாநாநாம் ப்ரஹாரைர்து:³க²ம் ஜநயந்தி, பலாயமாநாநாம்
விஷாத³ம், ஸ்வாமிநஸ்ச துஷ்டிமித்யத்ர ரஜ ஆத்மநோ த்³வயோஸ்ச வ்ரு'த்திஹேது:
|

மேகா⁴ம்ஸ்சாம்பு³கு³ || வாநிஷாந்த⁴காரீக்ரு'த்யோந்நதத்வாத் (?) தாமஸா:, தே
வர்ஷந்த: ப்ரோஷிதபார்⁴த்ரு'காணம் விஷாத³ம் ஜநயந்தி, பதி²காநாம் து:³க²ம்
க்ரு'ஷீவலாநாம் துஷ்டிமித்யத்ர தம ஆத்மநோ த்³வயோஸ்ச வ்ரு'த்திஹேது: || 12 ||

காரிகா 13

ஏஷாம் து³ர்லக்ஷணநாம் லக்ஷணந்தரமாஹ-

|| ஸத்த்வம் லகு⁴ ப்ரகாஸகமுபஷ்டம்ப⁴கம் சலம் ச ரஜ: |

கு³ரு வரணகமேவ தம:, ப்ரதீ³பவச்சார்த²தோ வ்ரு'த்தி: || 13 ||

'ஸத்த்வம்' இத்யாதி³ | இஷ்டம் 'ஸாங்க்²யாசார்யாணம் ஸத்த்வம் லகு⁴ஸ்வபா⁴வம்
ப்ரகாஸம் ச |

யஸ்யோத்³ரேகாச்ச²ரீரேம்ஸூாநி லக்ஷ⁴நி ப⁴வந்தி, விஷயப்ரகாஸநஸமர்தா²நி
சேந்த³ரியாணி | பா³ஹ்யாநி ச த்³ரவ்யாணி லக்ஷ⁴நி ப்ரகாஸாத்மகாநி நிர்மலாநி
ப⁴வந்தி ||

'உபஷ்டம்ப⁴கம் சலம் ச ரஜ:' இதி | உபஷ்டம்ப⁴யதீத்யுபஷ்டம்ப⁴கம் |

யஸ்யோத்³ரேகாத்³ தே³வத³த்தோ வ்யவஸ்யதி, சலசித்தஸ்ச ப⁴வதி | பா³ஹ்யாநி
சலாநி
ப⁴வந்தீதி ||

'கு³ரு வரணகமேவ தம:' இதி | வ்ரு'ணேதி பித⁴த்த இதி | 'க்ரு'த்யல்யுடோ ப³ஹுலம்'
இதி கர்தரி ல்யுட், கரணே வா | பஸ்சாத் ஸ்வார்தே² கந் | யஸ்யோத்³ரேகாத்³
கு³ருண்யங்கா³நி

ப⁴வந்தி, இந்த³ரியாணி ச தமஸைவாத்தாநி ப⁴வந்தி | பா³ஹ்யாநி ச கு³ருண்யநிர்மலாநி
ச ப⁴வந்தி ||

உதா³ஹரணதி³கி³யமந்யாந்யபி விஜ்ஞேயாநி ப⁴வந்தி | ததா²

சாஹு:- ப்ரீதிப்ரீதி(?)ஸ்வாபி⁴ஷங்க்³லாக⁴வாநி ப்ரஸாத³ஹர்ஷௌ

ச, ஸ்தம்பௌ⁴த்³த⁴த்யத்³வேஷசலநஸோஷணதாபபே⁴தா³ஸ்ச,

வரணபத்⁴வம்ஸநஸாத³நகௌ³ரவதை³ந்யபீ⁴தயஸ்சைதாநி ஸத்த்வரஜஸ்தமஸாம்

க்ரமேண ஜ்ஞாதவ்யாநி லிங்கா³நி ||

நநு சைதே பரஸ்பரவிலக்ஷண கு³ண விருத்³த⁴த்வாத் கத²ம் ஸம்பூ⁴யைகத்ர
வர்தந்த இத்யாஹ- 'ப்ரதீ³பவச்சார்த²தோ வரு³த்தி:' இதி | ப்ரதீ³பஸ்யேவ
ப்ரதீ³பவத் | தைலவர்த்தயக்³நிஸமுதா³ய: ப்ரதீ³ப: | யதா³ ஸமுதா³யாத்ம
|| பரஸ்பரவிலக்ஷணநாமபி ப்ரதீ³பபா⁴ || ப்ரவ்ரு³த்தி:, தமஸி ஸ்தி²தா
க⁴டாத³யோ தே³வத³த்தஸ்ய ப்ரகாஸயிதவ்யா இதி, ததா² ஸத்தவரஜஸ்தமஸாம்
புருஷார்த²ஹேதுநா ப்ரவ்ரு³த்தி:, புருஷார்த²ஸப்³தோ³பலப்³தி⁴ஸ்சேதி || 13 ||

காரிகா 14

நநு ச 'த்ரிகு³ணமவிவேகி விஷய: ஸாமாந்யமசேதநம் ப்ரஸவத⁴ர்மி வ்யக்தம்',
தத்ர ஸுக²து:³கமோஹோபலப்³தே⁴ஸ்த்ரைகு³ண்யம் வ்யக்தம் ஸித்³த⁴ம்,
அவிவேக்யாத³யோ த⁴ர்மா:
ப்ரஸவபர்யந்தா: கத²ம் ஸித்³த⁴யந்தீத்யாஹ-

|| அவிவேக்யாதி³ஸ்ஸித்³த⁴ஸ்த்ரைகு³ண்யாத்தத்³விபர்யயாபா⁴வாத் |
காரணகு³ணத்தமகத்வாத்கார்யஸ்யாவ்யக்தமபி ஸித்³த⁴ம் || 14 ||

'அவிவேக்யாதி:³ ஸித்³த⁴:' இத்யாதி³ | கு³ணித்³வாரேண கு³ணபி⁴தா⁴நம் |
அவிவேக்யாதி³கு³ணஸ்ஸித்³த⁴:' | வ்யக்த இதி வாக்யஸேஷ: ||

குத:[?] த்ரைகு³ண்யாத் | கத²ம்? யஸ்மாத்³கு³ண ஏவாவிவேகிநோ போ⁴க்³யாஸ்ஸாமாந்யா
அசேதநா

ப்ரஸவத⁴ர்மிணஸ்ச, தே ச வ்யக்தே ஸித்³தா⁴ இதி ஸித்³தோ⁴ கு³ண: ||

'தத்³விபர்யயாபா⁴வாத்' இதி | (த்ரைகு³ண்யஸ்யாபா⁴வாதி³தி) |
த்ரைகு³ண்யஸ்யாபா⁴வே⁵விவேக்யாத³யோரபா⁴வாத் | ந ஹி நிர்கு³ணஸ்ய
புருஷஸ்யாவிவேக்யாதி:³

ஸம்ப⁴வதி | தஸ்மாத்த்ரைகு³ண்யாதே³வாவிவேக்யாதி³ஸ்ஸித்³த⁴:' ||

ஏவம் ச ஸதி, ப்ரதா⁴நமபி த்ரைகு³ண்யாத்ததா²வித⁴ம் ஸித்³த⁴ம் | யதா³ஹ-
'காரணகு³ணத்தமகத்வாத்கார்யஸ்யாவ்யக்தமபி ஸித்³த⁴ம்' இதி | காரணஸ்ய யோ
கு³ண: ஸ

ஆத்மா ஸ்வபா⁴வோ யஸ்ய தத்ததோ²க்தம் | தஸ்ய ஸ்வபா⁴வஸ்தத்த்வம் |
தஸ்மாதி³ஹ லோகே

காரணகு³ணகம் கார்யம் த்³ரு³ஷ்டம் | ஸாக்²ல: க்ரு³ஷ்ணர்வா தந்துபி⁴ராரப்³த:⁴
பட: ஸாக்²ல: க்ரு³ஷ்ணோ வா ப⁴வதி | யத்³யவ்யக்தம் ததா²வித⁴ம் ந ஸ்யாத், கத²ம்
வ்யக்தம் ததா²வித⁴ம் ப⁴வேத் || 14 ||

காரிகா 15

நநு ச ஸதி த⁴ர்மிணி த⁴ர்மாஸ்சிந்த்யந்தே, ப்ரதா⁴நஸ்யைவ
த⁴ர்மிணே⁵ஸப்த³த⁴ஸித்³தி⁴த்வாத் கத²மவிவேக்யாதீ³த்யாஹ-

॥ பே⁴தா³நாம் பரிமாணத் ஸமந்வயாச்ச²க்தித: ப்ரவ்ரு³த்தேஸ்ச ॥
காரணகார்யவிபா⁴கா³த்³விபா⁴கா³த்³வைஸ்வரூப்யஸ்ய ॥ 15 ॥

'பே⁴தா³நாம்' இத்யாதி³ ॥ கார்யதஸ்தது³பலப்³தே⁴ர்மஹதா³தி³ தச்ச கார்யமித்யநேநைவ
ஸாதி⁴தே⁵ஸம்மிந் யதா²வத³தி⁴க³தே புந்தா³ர்⁴யார்த²ம் ஸமநந்தரோபாதா³நம் ॥
பி⁴த்³யந்த

இதி பே⁴தா: ³கார்யவிஸேஷாஸ்தேஷாம் (ஏகஸ்ஸம்ஸர்கீ³ த்³ரு'ஷ்ட:) பரிமாணச்ச ॥
பே⁴தா³நாம் பரிமிதத்வாதி³த்யர்த: ² ॥ யேந ச பரிமிதாஸ்தேஷாமேக: ஸம்ஸர்கீ³
த்³ரு'ஷ்ட: ॥ யதா² மூலாங்குரபத்ரகாண்ட³ப்ரஸவபுஷ்பதண்டு³லகணநாம்
பே⁴தா³நாம் ஸ்ரீஹி: தவிபா³ஹ்யாத்⁴யாத்மிகபே⁴தா: ³ ॥ பரிமிதபா³ஹ்யா
ப்ரஹ்மாதி³ஸ்தம்ப்³ப்யந்தாஸ்சதூர்த³ஸ ॥ ஆத்⁴யாத்மிகாஸ்ச
மஹத³ஹங்காரதந்மாத்திரேந்த்³ரியபூ⁴தா²க்யாஸ்த்ரயோவிம்ஸதி: ॥ தஸ்மாதே³தேஷாமேகேந
ஸம்ஸர்கி³ண ப⁴விதவ்யம் ॥ யத்ரைஷாம் ஸம்ஸர்க³ஸ்தத³வ்யக்தம் காரணமஸ்தீதி
ஸாமாந்யதோத்³ரு'ஷ்டமநுமாநம் ॥

'ஸமந்வயாத்' பே⁴தா³நாமிதி வர்ததே ॥ ஸமந்வயோ⁵நுக³ம: ॥
ஏகஜாத்யநுக³மாதி³த்யர்த: ² ॥ ய ஏகஜாத்யநுக³தா பே⁴தா³ஸ்தேஷாமேகமேவ
ததா²பூ⁴தம் காரணம் த்³ரு'ஷ்டம் ॥ யதா² கடககேயூராதீ³நாம் ஸுவர்ணபிண்ட: ³,
யதா² வா ஸராவாதீ³நாம் ம்ரு³த்திண்ட: ³ ॥ ஏவமேஷாமபி பா³ஹ்யாத்⁴யாத்மிகாநாம்
ஸுக²து: ³க²மோஹாநுக³தத்வாதே³கேந ததா²விதே⁴ந ப⁴விதவ்யம் ॥ ய ஏஷாம்
ஸமுதா³யஸ்ததப்ரதா⁴நமிதி ஸாமாந்யதோத்³ரு'ஷ்டம் ॥
'ஸக்தித: ப்ரவ்ரு³த்தேஸ்ச' இதி ॥ இஹ குலாலாதி³ஸக்திபூர்விகா க⁴டாதீ³நாம்
ப்ரவ்ரு³த்திர்த்³ரு'ஷ்டா நாஸக்திபூர்விகா ॥ ஏஷாமபி பா³ஹ்யாத்⁴யாத்மிகாநாம்
ப்ரவ்ரு³த்திர்த்³ரு'ஸ்யதே ॥ ததஸ்ச ப்ராக் ச ப்ரவ்ரு³த்தேர்ஜநிதயா ஸக்த்யா
ப⁴விதவ்யம் ॥ யாஸௌ ஸக்தி: ஸைவாவ்யக்தபா⁴வமாபத்³யத இதி ஸாமாந்யதோத்³ரு'ஷ்டம்
॥

'காரணகார்யவிபா⁴கா³த்' இதி ॥ காரணஸ்ய பூர்வபா⁴வித்வாத் பூர்வநிபாத: ॥
அல்பாச்சத்ரஸ்ய பூர்வநிபாதஸ்யாநித்யத்வம் ॥ யத உத்பத்³யதே தत्காரணம்,

யச்சோத்பத்³யதே தத்கார்யம் | யதா² ம்ரு²த்பிண்ட³க⁴டயோர்ஜந்யஜநகத்வேந
ப்ரு²த²க³ர்த²க்ரியாகரணச்ச விபா⁴கோ³ த்³ரு²ஷ்ட: | அந்யதா²

க⁴டாஸ்யோத³காஹரணக்ரியா யா ந ஸா ம்ரு²த்பிண்ட³ஸ்ய, யா ம்ரு²த்பிண்ட³ஸ்ய ந
ஸா க⁴டஸ்ய |

ஏவம் வ்யக்தஸ்ய மஹதா³தே:³ கார்யத்வாத்ப்ரு²த²க³ர்த²க்ரியாகரணச்ச விபா⁴க:~³ |
தஸ்மாத்³ஸ்ய காரணேந ப⁴விதவ்யம் | தச்சாவ்யக்தாத்கிமந்யத் ஸ்யாதி³தி ||

அஸ்மிந் வ்யாக்யானே 'கார்யதஸ்தது³பலப்³தோர்மஹதா³தி³ தச்ச கார்யம்'
இத்யநேநைவ

ஸித்³த⁴த்வாத்ந்யைரந்யதா² வ்யாக்யாயதே | யது³பகரோதி தக்தாரணம்,
யது³பக்ரியதே

தத்கார்யம் தயோர்விபா⁴கா³த், உபகார்யோபகாரகபா⁴வாதி³த்யர்த:~² | தத்ர கார்ய

|| வ்யாத்³நி ஸாரஸ்தா²நி ஸ்தா²நஸாத்⁴நா || வபோ⁴கை:~³ காரணந்யபுகர்வந்தி |

காரணநி ச வ்ரு²த்³தி⁴க்ஷதஸம்ரோஹணபாலநை: கார்யாணி | பா³ஹ்யாநி ச காரணநி
ப்ரு²தி²வ்யா த்⁴ரு²திஸங்க்³ரஹபத்திவ்யூஹநாவகாஸ்தா³நை: பரஸ்பரமுபுகர்வந்தி |

ததா² தை³வமாநுஷதைர்யக்³யோநாநி பரஸ்பரோபகாரீணி | தத்ர தை³வம்,

யதா²காலம் ஸீதோஷணவர்ஷாக்³ம:, மாநுஷதைர்யக்³யோநாந்யபுகரோதி |

மாநுஷமிஜ்யாயாக்³ஸ்துதிபி⁴ர்தை³வம் ரக்ஷதி, போஷணபே⁴ஷஜ்யைஸாஹ

தைர்யக்³யோநமுபுகரோதி | யதா²த்யாத்மிகாநாம் பா³ஹ்யாநாம் சோபகார்யோபகாரகபா⁴வோ

பு³த்³தி⁴க்ரு²த இவ த்³ரு²ஸ்யதே தத³ஸ்ய கஸ்சித்³வ்யவஸ்தா²பிதா ஸ்யாத், குதோ⁵யம்

விபா⁴க³ இத்யந்யதா²நுபபத்தே: ||

'அவிபா⁴கா³த்³வைஸ்வரூப்யஸ்ய' இதி | ந வித்³யதே விபா⁴கோ³ஸ்யேத்யவிபா⁴க:~³ |

அவிபா⁴க்தாதி³த்யர்த:~² | தஸ்மாத்³வைஸ்வரூப்யஸ்யோபலப்³தோ⁴நிதி ஸேஷ: | இஹ

லோகே⁵விபா⁴க்தாதே³கஸ்மாதி³க்ஷுத்³ரவ்யாத்³ரஸபா²ணிதகு³ட³க²ண்ட³ஸர்கராதி³வைஸ்வரூப

நாநாத்வம் த்³ரு²ஸ்யதே,

ததை²கஸ்மாத்³து³க்தாத்³தி⁴மஸ்துநவநீதக்⁴ரு²தாதி³வைஸ்வரூப்யமுபலப்⁴யதே |

ஏவமாத்யாத்மிகாநாம் பா³ஹ்யாநாம் ச வைஸ்வரூப்யம் | தஸ்மாதே³ஷாமவிபா⁴க்தேநைவ

ப⁴விதவ்யமிதி ஸாமாந்யதோத்³ரு²ஷ்டம் ||

அந்யஸ்த்வாஹ- 'அவிபா⁴கே³ வைஸ்வரூப்யஸ்ய' இதி | அவிபா⁴கோ³ லய:,

வைஸ்வரூப்யம் ஜக³த் நாநாருபத்வாத் | ப்ரலயகாலே வைஸ்வரூப்யம் க்வ லீயதே

ஸ்தி²த்யுத்பத்திப்ரலயாஜ்ஜக³த இதி | ந சேஸ்வரே லயநம் ஸம்ப⁴வதி, தஸ்ய

நிர்கு³ணத்வேநாப்யுபக³மாத் | தஸ்மாத்³ந்யதா²நுபபத்த்யாஸ்தி ததே³கமிதி | ததா²

சாஹு:-

ப்ரதா⁴நாதா³நுபூர்வ்யேண ஸ்ரு³ஷ்டிர்லோகஸ்ய ஸம்ஸர: |
ப்ர || ப்ராதிலோம்யேந புநஸ்தத்ரைவ ஸஞ்சர: || இதி || 15 ||

காரிகா 16

ஏஷாம் ஹேதூநாம் ப்ரவர்தனார்த²மாஹ-

|| காரணமஸ்த்யவ்யக்தம், ப்ரவர்ததே த்ரிசு³ணத: ஸமுத³யாச்ச |
பரிணாமத: ஸலிலவத், ப்ரதிப்ரதிசு³ணஸ்ரயவிஸேஷாத் || 16 ||

'காரணமஸ்தி' இத்யாதி³ ||

யதி³ காரணமஸ்த்யவ்யக்தம் தத்கத²ம் ப்ரவர்தத இத்யாஹ-
'த்ரிசு³ணதஸ்ஸமுத³யாச்ச' இதி | யதா³ ப்ரக்ரு³திஸ்தா² கு³ணஸ்ஸாம்யேந
ப்ரவர்தந்தே

ததா³ (த்ரி³நேவாதி⁴க்ரு³த்ய ப்ரவரந்தே நைகைகமித்யர்த: ² | யதா³ வைஷம்யேண
ப்ரவர்தந்தே ததா³) கார்யம் காரணரப்த⁴த்வாத் ஸமுத³யாத் ப்ரவர்ததே |
ஸமந்தாது³த³யோ

யஸ்ய கு³ணஸ்ய தமதி⁴க்ரு³த்யேத்யர்த: ², ஸேஷந்யக்ரு³தஸக்திகத்வாத் | யதி³
ஸமுத³யாத்³வ்யக்தம் ப்ரவர்ததே தஸ்மாது³த்பந்நம் தத³வ்ய || ஸ்மாந்ந ப⁴வதி ||

ஸூக்லேப்⁴ய: க்ரு³ஷ்ணேப்⁴யோ வா தந்துப்⁴ய: ஸூக்ல: க்ரு³ஷ்ணோ வா படோ
ப⁴வதீத்யாஹ-

'பரிணாமத:' இத்யாதி³ | பூர்வஸ்யாமவஸ்தா²யாமவஸ்தா²ந்தரம் பரிணாம:,
தஸ்மாத்தே⁴தோ:

ப்ரவர்ததே | யதா² கணிகாயா: ஸூக்ஷ்மாயா மூலக: ஸாகா²ப்ரஸாகா²தி³ப்ரவ்ரு³த்தோ⁴
மஹாந்வநஸ்பதிர்வ்யக்தோ ப⁴வதி, ஏவமவ்யக்தாத்³வ்யக்தம் பரிணமதி ||

யத்³யேவமேகரூபாது³த்பந்நஸ்ய த்ரையோக்யஸ்ய கத²மநேகரூபத்வமித்யாஹ-

'ஸலிலவத்ப்ரதிப்ரதிசு³ணஸ்ரயவிஸேஷாத்' இதி | ஸலிலேந துஸ்யம் வர்தத இதி
ஸலிலவத் | ஏகைகம் ப்ரதி கு³ண: ப்ரதிப்ரதிசு³ண: | த ஏவாஸ்ரயாஸ்தேஷாம் யோ
விஸேஷஸ்தஸ்மாத்தே⁴தோ: ப்ரவர்தந்தே | யதா² ஸலிலமந்தரிக்ஷாதே³கரணமபி
ததே³கஸ்ய கட்வம்லாதே³ர்கு³ணஸ்யாஸ்ரயபூ⁴தஸ்ய விஸேஷாந்நாநாஸம் வர்ததே
ஏவமவ்யக்தமபீதி கு³ணதமகத்வாதே³கைககு³ணஸ்ரயவிஸேஷாந்நாநாஸம்
ப்ரவர்ததே | தத்ர ஸத்த்வஸ்ய க்ரு³தேராஸ்ரயஸ்ய விஸேஷாத்³தே³வபா⁴வேந
வர்தநம், ரஜஸ ஆஸ்ரயஸ்ய விஸேஷாந்மாநுஷபா⁴வேந, தமஸ ஆஸ்ரயஸ்ய

விஸேஷாத்திர்யக்³யோநிபா⁴வேநேதி || 16 ||

காரிகா 17

ஏவமவ்யக்தஸ்யாஸ்தித்வம் ப்ரவ்ரு²த்திம் ச ப்ரஸாத்⁴ய புருஷாஸ்தித்வம்
ப்ரஸாத⁴யிதுமாஹ-

|| ஸங்கா⁴தபரார்த²த்வாத் த்ரிசு³ணாதி³விபர்யயாத்³தி⁴ஷ்டா²நாத் |
புருஷோ⁵ஸ்தி போ⁴க்த்ரு²பா⁴வாத்கைவல்யார்த²ம் ப்ரவ்ரு²த்தேஸ்ச || 17 ||

'ஸங்கா⁴தபரார்த²த்வாத்' இத்யாதி³ | ஸம்ஹந்த இதி ஸங்கா⁴த: | ஸங்கா⁴தஸ்சாஸௌ
பரார்த²ஸ்சேதி ஸங்கா⁴தபரார்த: ² | ஸங்கா⁴தத்வம் ஹேது: பரார்த²த்வம் ஸாத்⁴யம் |
இஹ லோகே ஸங்கா⁴தபா³ஹ்யா: ஸயநாஸநாத³யோ யே தே பரார்தா² த்³ரு²ஷ்டா: |
தே ஹி தே³வத³த்தஸ்ய பரஸ்யார்த²ம் குர்வந்தி ந ஸ்வார்த²ம் | ஏதே³ஸ்யாத்⁴யாத்மிகா
மஹதா³த்ய: ஸரீரஸம்ஜ்ஞகா: ஸங்கா⁴தா:, தை: பரார்தை²ர்ப⁴விதவ்யம் | ந
ச புருஷவ்யதிரித்தோ⁵ந்ய: பரோ⁵ஸ்தி, புருஷ ஏவ பர இ || ந்யதோத்³ரு²ஷ்டம் ||

நநு மஹதா³தி³பூ⁴தபர்யந்தம் ஸரீரமேவ புருஷோ நாந்ய: கஸ்சிதி³த்யத்ராஹ-
'த்ரிசு³ணாதி³விபர்யயாத்' இதி | ஆதி³ஸப்தே³நாவிவேக்யாத்³ய: பஞ்ச த்⁴ர்மா
த்³ரு²ஸ்யந்தே |

ததா² ஹி தத்³விபரீத: புமாநித்யுத்தம் | ததஸ்ச தத்³விபரீதத்வாத்பும்ஸ:
கத²ம் மஹதா³தி³மாத்தரமேவ புருஷ: | தஸ்மாத்³வ்யதிரித்த: புருஷோ யஸ்யார்த²கா
இமே ஸங்கா⁴தா: ||

'அதி⁴ஷ்டா²நாத்' இதி | அதி⁴திஷ்ட²த்யஸ்மிந்நித்யதி⁴ஷ்டா²நம் |
மஹதா³தி³பூ⁴தபர்யந்தம் ஸரீரமிஹ லோகே யத³தி⁴ஷ்டா²நம் தத்பராதி⁴ஷ்டி²தம்
த்³ரு²ஷ்டம், யதா² ரதா²தி³ | த்³ரு²ஸ்யதே சாதி⁴ஷ்டா²நம் ஸரீரம் |
தஸ்மாத்³ஸ்யாதி⁴ஷ்டா²த்ரா ப⁴விதவ்யம் | யோ⁵ஸாவதி⁴ஷ்டா²தா ஸ புருஷ:,
நாந்த:கரணமதி⁴ஷ்டா²த்ரு², தஸ்யாசேதநத்வாதி³தி ஸாமாந்யதோத்³ரு²ஷ்டம் ||

'போ⁴க்த்ரு²பா⁴வாத்' இதி | போ⁴க்த்ரு²த்வாதி³த்யர்த: ² | இஹ லோகே போ⁴க்³யம்
த்³ரு²ஷ்ட்வா

போ⁴க்தாநுமீயதே | த்³ரு²ஸ்யதே மஹதா³தி³பர்யந்தம் போ⁴க்³யம், தஸ்மாத்³ஸ்யாபி
போ⁴க்த்ரா ப⁴விதவ்யமிதி ஸாமாந்யதோத்³ரு²ஷ்டம் | ந சாந்த:கரணம் போ⁴க்த்ரு²,
தஸ்யாசேதநத்வாத்³போ⁴க்³யத்வாச்ச | யஸ்ச போ⁴க்தா ஸ ஏவ புருஷ:
ஸாத்மகம் ஜீவச்ச²ரீரம் ப்ராணாதி³மத்த்வாத் | அஸ்மிந் தே³தே⁴ யோ⁵ஸயமாத்மா
ஸமானஜாதீயாநேகவஸ்த்வந்தரஸஹ்ய:, ப்ரதிநியதைர்ஜந்மாதி³பி⁴ர்யுஜ்யமானத்வாத்

மனோவத் ||

'கைவல்யார்த்²ம் ப்ரவ்ரு'த்தேஸ்ச' இதி | கைவல்யம் மோக்ஷ: |
தத³ந்யார்த்²ப்ரதா⁴நஸ்யைஷா ப்ரவ்ரு'த்தி: | ததா²ஹி- ப்ரதா⁴நம் பு³த்³யாத்மநா
பரிணமதி | பு³த்³தே⁴ஸ்சாஷ்டாத்³ஸாநி | தேஷு ச ஜ்ஞாநம் கைவல்யம் | தத்ர யதி³
புருஷோ ந ஸ்யாத்ததா³ தத³ர்தா² ப்ரவ்ரு'த்திர்ந ப⁴வேத் | தஸ்மாத்³ந்யதா²நுபபத்த்யா
புருஷோ⁵ஸ்தி ||

தத்ர ஸித்³தே⁴ பும்ஸி விவாதா: ³ | ஏக ஏவாயம் புருஷ: ஸர்வஸரீரேஷு ஸ்தி²த
இத்யேகே | ஸர்வே காய உபநதாநேகாத்மாநஸஸாத்மகத்வாத், யோகி³ஸரீரவ்ரு'ந்த³
||

ப்ரதிஸரீரமநேக: புருஷ இத்யபரே | ஏக ஏவ புராண: புருஷ:, தஸ்மாத்³க்³நேஸ
|| விஷ்பு²லிங்கா: ³ ப்ரதிஸரீரம் புருஷா ஆபி³ர்பூ⁴தா இதி வேதா³ந்தவாதி³ந: || 17 ||

காரிகா 18

அத்ராஹ-

|| ஜநநமரணகரணநாம் ப்ரதிநியமாத்³யுக³பத்ப்ரவ்ரு'த்தேஸ்ச |
புருஷப³ஹுத்வம் ஸித்³த⁴ம் த்ரைகு³ண்யவிபர்யயாச்சைவ || 18 ||

'ஜநநமரணகரணநாம்' இத்யாதி³ | கரணம் சக்ஷுரா³த்³ந்த³ரியம்
தே³ஹேந்த்³ரியாதே³ரதி⁴ஷ்டா²நஸ்யோத்ததிவிநாஸௌ | தத்³யோகா³த்புருஷ:
ஜநநமரணே⁵பி

வ்யவஸ்தா²ப்யேதே | ஸ்வத: புருஷஸ்ய தே ந ஸம்ப⁴வத: | குத: ? - நித்யதாத்
தத்ர யத்³யேக: புருஷ: ஸ்யாத்ததை³கஸ்மிந் ஜாயமாநே ம்ரியமாணே வா ஸர்வேஷாம்
ஜநநமரணே ஸ்யாதாம் | ததை²கஸ்மிம்ஸ்சக்ஷுஷ்மதி ஸ்ரோத்ரவதி வா ஸர்வே⁵ந்தா⁴
(பு³தி⁴ரா வா, பஸ்யேயு: ஸ்ருணுயிர்வா | ஏகஸ்மிந்நந்தே⁴) பதி⁴ரே வா ததா² ஸ்யு: |
ந சைவம், ஜநநாத்³நாம் ப்ரதிநியமாத் | தஸ்மாத்³ந்யதா²நுபபத்த்யா புருஷப³ஹுத்வம்
ஸித்³த⁴ம் ||

'அயுக³பத்ப்ரவ்ரு'த்தேஸ்ச' இதி | யத்³யேக: புருஷ: ஸ்யாத்ததை³கேநாதி⁴ஷ்டா²த்ரா
திஷ்ட²தி தே³ஹே, த⁴ர்மாத⁴ர்மயோர்தா²நர்த²யோ: ஸுக²து: ³க²யோர்வா ப்ரவ்ரு'த்தே,
ஸர்வ ஏவ யுக³பத்ப்ரவர்த்தேரந் | ந சைவமித்யந்யதா²நுபபத்தி: ||

'த்ரைகு³ண்யவிபர்யயாச்ச' இதி | த்ரய ஏவ கு³ணஸ்த்ரைகு³ண்யம் | தத்³
விபர்யயோ⁵ந்யதா²த்வம் | அதி⁴ஷ்டா²நஸ்ய த்ரிகு³ணத்மகத்வாத் தத்³யோகா³த்புருஷோ⁵பி

த்ரிசூ³ணத்மக இத்யுச்சயதே | தத்ர யத்³யேக: புருஷ: ஸ்யாத்ததை³கஸ்மிந்
ஸாதத்விகே

ராஜஸே தாமஸே வா, ஸர்வ ஏவ ததா²விதா: ஸ்யு: | ந சைவம், சூ³ணநம்
விபர்யயத³ர்ஸநதி³த்யந்யதா²நுபபத்தி: ||

புராணபுருஷாத³க்³நேரிவ விஷ்பு²லிங்கா: ப்ரதிஸாரீரம் புருஷா இத்யஸ்மிந்நபி
த³ர்ஸநே புருஷப³ஹுத்வமஸ்த்யேவ | தேஷாம் பரஸ்பரவிலக்ஷணத்வாத் தே
புராணபுருஷாத³பி⁴ந்நா பி⁴ந்நா வேதி த³ர்ஸநத்³வயம் | தத³ந்யத்ர விவாரிதத்வாதி³ஹ
க்³ரந்த²கௌ³ரவப⁴யாந்நோபந்யஸ்தமஸ்மாபி⁴ரிதி || 18 ||

காரிகா 19

ஏவம் புருஷப³ஹுத்வம் ப்ரஸாத³த்ய தத்³த⁴ர்மாந் கத²யிதுமாஹ-
|| தஸ்மாச்ச விபர்யாஸாத்ஸித்³த்யம் ஸாக்ஷித்வமஸ்ய புருஷஸ்ய |
கைவல்யம்மாத்த்யஸ்த²ம் த்³ரஷ்ட்ரு³த்வமகர்த்ரு³பாவஸ்ச || 19 ||

'தஸ்மாச்ச விபர்யாஸாத்' இத்யாதி³ | ய: ப்ராகு³க்தோ விபர்யய:- த்ரிசூ³ணமவிவேகி
விஷய: - இத்யாதி³நா, தஸ்மாத்தஸாக்ஷித்வாத³யோ த⁴ர்மா: புருஷஸ்ய ஸித்³தா: |
தத்ர நிர்சூ³ணஸ்ய புருஷஸ்யாப்ரஸவத⁴ர்மித்வாத³கர்த்ரு³த்வம் | யஸ்சாகர்தா ஸ
ப⁴வத்யுதா³ஸீந: | ஸப்தவித⁴ம் சாஸ்யௌதா³ஸீந்யம் | ததா² சோக்தம் -
பஸ்யதி ஸ்ரு³ணேதி ஸர்வம கரோதி ஸ்தி²திம் ப்ரஸங்க³ம் ச நாபி |
ஸ்வதோ ந பரதோ || ம்ஷப⁴யதஸ்சாப்யுதா³ஸீந: || இதி ||

யஸ்சோதா³ஸீந: ஸ ஸாக்ஷயபி ப⁴வதி ப்ரதா⁴நஸம்ப³ந்தி⁴ந: க்ரியாகலாபஸ்ய
நிர்சூ³ணத்வாத் ||

கைவல்யம் கேவலப⁴வாத் சேதநத்வாச்ச த்³ரஷ்ட்ரு³த்வமிதி ||

நநு ச யத்³யகர்தா தக்கத²ம்- போ⁴க்த்ரு³பாவாத³ஸ்தி புருஷ:- ? ததா² சாஹு:-
பா³லஹுதாஸநதரவ: ஸ்வயமக்ரு³தாநாம் யதா² ஹி போ⁴க்தார: |
புருஷோ⁵பி விஷயப²லாநாம் ஸ்வயமக்ரு³தாநாம் ததா²பி போ⁴க்தா || இதி ||

இத்யுத்தமகர்தூரபி போ⁴க்த்ரு³த்வமஸ்யேதி || 19 ||

காரிகா 20

நநு ச யத்³யசேதநமவ்யக்தம் கத²ம் தே³ஹேந்த³ரியஸம்ஜ்ஞமதி⁴ஷ்டா²நம்
த⁴ர்மாத⁴ர்மாதி³ஷு ப்ரவர்த்ததே, தஸ்யாசேதநத்வாதி³த்யாஹ-
|| தஸ்மாத்தத்ஸம்யோகா³த³சேதநம் சேதநாவதி³வ லிங்க³ம் |

கு³ணகர்த்ரு²த்வே⁵பி ததா² கர்தேவ ப⁴வத்யுதா³ஸீந: || 20 ||

'தஸ்மாத்ததஸம்யோகா³த்' இத்யாதி³ | தேந புருஷேண ய: ஸம்யோக³ஸ்தஸ்மாத்³சேதநம்
சேதநாவதி³வ ப⁴வதி | யதா²க்³நிஸம்யோகா³ல்லோஹமணிரித்யுச்யதே | லிங்க³ம்
மஹதா³தி³ஸூக்ஷ்மபர்யந்தம் வக்ஷ்யதி ||

யதி³ ததே³வ த்ரிகு³ணாத்மகம் கர்த்ரு² ந புமாந், கத²ம் புருஷோ க³ச்²தீத்யுச்யத
இத்யாஹ- 'கு³ணகர்த்ரு²த்வே⁵பி ததா² கர்தேவ ப⁴வத்யுதா³ஸீந:' இதி |
கு³ணநாம் கர்த்ரு²த்வம் ந புருஷஸ்ய | யதா² புருஷஸம்யோகா³த்³சேதநம் லிங்க³ம்
சேதநாவதி³வ ப⁴வதி, ததா² கு³ணாத்மகலிங்க³ஸம்யோகா³த்³கர்தாபி ஸந் கர்தேவ
ப⁴வதி | உதா³ஸீந: | யதா² ஸ்வாமீ ஸ்வயமயோத்³தா³பி யௌத⁴ப்⁴ரு²த்யஸம்யோகா³த்³
யோத்³தே⁴தி வ்யபதி³ஸ்யதே, ததா² புருஷோ⁵ப்யுபசாரேண கர்தேதி |
ததா² சோக்தம் -

ப்ரவர்த்தமாநாந் ப்ரக்ரு²தேரிமாந் கு³ணம்ஸ்தமோ⁵பி⁴பூ⁴தோ விபரீதத³ர்ஸந: |
அஹம் கரோமீத்யபு³தோ⁵பி⁴மந்யதே த்ரு²ணஸ்ய குப்³ஜீகரணே⁵ப்யநீஸ்வர: ||

இதி || 20 ||

காரிகா 21

நநு ப்ரதா⁴நபுருஷயோ: கிம் (கர்த்ரு²த்வம்) சைதந்யார்த²மேவ ஸம்யோக:³,
கிம் வாந்யார்த²மபீத்யாஹ-

|| புருஷஸ்ய தர்ஸநார்த²ம் கைவல்யார்த²ம் ததா² ப்ரதா⁴நஸ்ய |
பங்க்³வந்த⁴வது³ப⁴யோரபி ஸம்யோக³ஸ்ததக்ரு²த: ஸர்க:³ || 21 ||

'புருஷஸ்ய' இத்யாதி³ | புருஷஸ்யார்தோ² த்³விவித:⁴, விஷயோபபோ⁴க:³ கைவல்யம்
ச |

தது³ப⁴யம் ப்ரதா⁴நேந ஸம்பாத்த³யம் | விஷயோபபோ⁴க³ஸ்ச ப்ரதா⁴நவியு⁴திமந்தரேண
ந ஸம்ப⁴வதி, இதி தர்ஸநார்த²ம் புருஷ: ப்ரதா⁴நேந ஸம்யுஜ்யதே | மாநம்
ஸ்வாம் விபூ⁴திம் தர்ஸயிதமஸமர்தா²த்புருஷேண ஸம்யுஜ்யதே (?) | த்³ரு²ஷ்ட்வா ஸ
ஸர்வாம் விபூ⁴திமநுபூ⁴ய விரஸத்வாத்³ விரக்த: புருஷ: ப்ரதா⁴நேந த்யஜ்யதே |
த்யக்தஸ்ய கைவல்யமித்யதோ தர்ஸநார்த²ம் கைவல்யார்த²ம் ச த்³வயோரபி
ஸம்யோகோ³

மத்ஸ்யோத்³கவது³து³ம்ப³ரமஸகஸ்ச ||

'பங்க்³வந்த⁴வத்' இதி | த்³ரு²ஷ்டாந்த: | பங்கு:³ ஸசக்ஷ: பஸ்யதி
பந்தா²நம் ந ஸஞ்சரதி, அந்தோ⁴பி ஸஞ்சரதி ந பஸ்யதி பந்தா²நம் |

தயோ: ஸ்வார்த்²ப்ரஷ்டயோர்க்³ராமப்ராப்த்யர்த்² ஸம்பந்³தோ⁴ பூ⁴த: | தத்ர
பங்கு³ரந்த⁴ஸ்கந்த⁴மாருஹ்ய க³திமாந், அந்தோ⁴ஸபி த்³ரஷ்ட்ரதி⁴ஷ்டா²நாத்³த்³ரு³ஷ்டிமாந்
ஜாத: | க்³ராமப்ராப்தயோஸ்ச தயோர்வியோக: ³ | ஏவம் புருஷோ நிஷ்க்ரிய:
ப்ரதா⁴நேந ஸமயுஜ்ய தத்³விபூ⁴தித்³ர்ஸநாய தே³வாதி³ஷு ஸஞ்சரதி | ப்ரதா⁴நம்
நிஸ்சேதநமபி புருஷாதி⁴ஷ்டா²நாச்சேதநாவதி³வ த்³வ்யமபி ஸம்பாத்யதி |
தஸ்மாத்பங்க்³வந்த⁴வது³பயோரபி ஸமயோக: ³ ||

நநு ச ஸமயோக³மாத்ரேண கத²ம் த்³ர்ஸநம் கைவல்யம் சேத்யாஹ- 'தத்க்ரு³த:
ஸர்க: ³' இதி | ஸமயோக³க்ரு³தோ மஹதா³தி³க்³ராமோத்பாத³ இத்யர்த்² || 21 ||

காரிகா 22

தமேவ த்³ர்ஸயந்நாஹ-

|| ப்ரக்ரு³தேர்மஹாம்ஸ்ததோ⁴ஹங்காரஸ்தஸ்மாத்³க³ணஸ்ச ஷோட³ஸக: |

தஸ்மாத்³பி ஷோட³ஸகாத்பஞ்சப்⁴ய: பஞ்ச பூ⁴தாநி || 22 ||

'ப்ரக்ரு³தேர்மஹாந்' இத்யாதி³ | ப்ரக்ரு³தி: ப்ரதா⁴நம் காரணமவ்யக்தம் கு³ணஸாம்யம்
தமோப³ஹுலமவ்யாக்ரு³தமிதி ப்ரக்ரு³திபர்யாயா: | ததோ மஹாநுத்பத்³யதே ஸ து
தமோப³ஹுல: | மஹாந் பு³த்³தி⁴ர்மதி: ப்ரத்யய உபலப்தி⁴ரிதி பு³த்³தி⁴பர்யாயா: |
ததோ⁴ஹங்கார உத்பத்³யதே | ஸ து ரஜஸ்தமோப³ஹுல: | அஹங்கார:
ஸுபர்ணபணி(!)ஸ்தத்புருஷ இத்யஹங்காரபர்யாயா: ||

'தஸ்மாத்³க³ணஸ்ச ஷோட³ஸக:' இதி | தஸ்மாத்³ஹங்காராத் ஷோட³ஸகோ க³ண
உத்பத்³யதே |

ஏகாத்³ஸேந்த்³ரியாணி பஞ்ச தந்மாத்த்ராணீத்யர்த்² | தாநி ஹ்ரு³ஷ்காணீந்த்³ரியாணீதி
பர்யாயா: | ஸலிஷ்மா அதிஸயா அணவ: (விஷா) இதி தந்மாத்த்ரபர்யாயா: ||

'தஸ்மாத்³பி ஷோட³ஸகாத் பஞ்சப்⁴ய: பஞ்ச பூ⁴தாநி' இதி | ஷோட³ஸாத்³
க³ணாத்யாநி பஞ்ச தந்மாத்த்ராணி தேப்⁴ய ஏகோத்தரவ்ரு³த்³த்யா பஞ்ச மஹாபூ⁴தாநி
ப⁴வந்தி | தத்ர ஸப்³த³தந்மாத்த்ராதா³காஸமேககு³ணம் | ஸப்³த³தந்மாத்த்ரப்ரதிஸம்ஹிதாத்
ஸ்பர்ஸதந்மாத்த்ராத்³த்³விகு³ணோ வாயு: | தாப்⁴யாம் ப்ரதிஸம்ஹிதாத்³ருபதந்மாத்த்ராத்
த்ரிகு³ணம்

தேஜ: | தை: ப்ரதிஸம்ஹிதாத்³ரஸ்ததந்மாத்த்ராத் சதுர்க்ரு³ண ஆப: | சதுர்பி: ⁴
ப்ரதிஸம்ஹிதாத்³க³ந்த⁴தந்மாத்த்ராத் பஞ்சகு³ண ப்ரு³தி²வீதி | ஏதைரேகாத்³ஸாத்³ய:
ஸ்தூ²லா விஸேஷா உச்சயந்தே, யேஷ்வவஸிதாநி சதுர்விம்ஸதிதத்த்வாநி || 22 ||

காரிகா 23

பு³த³தோ³ர்லக்ஷணமாஹ-

|| அ⁴த்யவஸாயோ பு³த³தி⁴ர்த⁴ர்மோ ஜ்ஞாநம் விராக³ ஜஸ்வர்யம் |

ஸாத்த்விகமேதத்³ரூபம் தாமஸமஸ்மாத்த³விபர்யஸ்தம் || 23 ||

'அ⁴த்யவஸாய:' இத்தயாதி³ | ஸப்³தா³தி³ஷு விஷயே⁵த⁴யவஸாயஸப்³தோ³ச்யம் யாவத்
க³ந்தோ⁴ச்யமிதி ஸுபு³த³தோ³ர்லக்ஷணம் (?) | தஸ்யாஸ்சாஷ்டௌ ரூபாணி ||

'த⁴ர்மோ ஜ்ஞாநம் விராக³ ஜஸ்வர்யம்' இதி | தத்ர

யோ⁵மநிவிஷயமநுஷ்டா²நாத்மகோ⁵த⁴வஸாயஸ்ஸ த⁴ர்ம: |

யமா: பஞ்ச நியமாஸ்ச | யதோ²க்தம் ஸாங்க்யப்ரவசநே

'அஹிம்ஸாஸத்யாஸ்தேயப்³ரஹ்மசர்யாபரிக்³ரஹா யமா:' |

'ஸௌசஸந்தோஷதபஸ்ஸவாத்⁴யாயேஸ்வரப்ரணிதா⁴நாநி நியமா:' இதி |

தத்ர ஸந்தோஷஸ்ஸநிஹிதஸாத்⁴நாப்யாஸாத³தி⁴கஸ்யாநுபாதி³த்ஸா | தபோ

ஜிக⁴த்ஸாபிபாஸாஸீதோஷ்ணஸ்தா²நஸாத்⁴நாஜய: காஷ்ட²மௌநாகாரமௌநே,
வ்ரதாநி ச

க்ரு²ச்²ர்சாந்த்³ராயணாத்³நி | ஸ்வாத்⁴யாயோ மோக்ஷஸாஸ்த்ராத்த்⁴யயநம்
ப்ரணவஜபோ வா |

ஈஸ்வரப்ரணிதா⁴நம் விஸிஷ்டதே³வதாராத்⁴நம் | அஸம்ஸாரிபி⁴ஸ்துல்யவ்ரு²த்தித்வாதி³தி
|

தத்³விபரீதாநுஷ்டா²நமத⁴ர்ம: | பஞ்சவிம்ஸதித்தத்வாநாம்

ஸ்வஸம்ஜ்ஞாலாக்ஷண்யகத்வப்ரயோஜநாவதா⁴ரணம் ஜ்ஞாநம், கு³ணபுருஷாந்தரஜ்ஞாநம்
|

ஸேஷமஜ்ஞாநம் | விஷயஸரீரேந்த்³ரியேப்⁴யோ தோ³ஷத³ர்ஸநாத்³வைமுக்யம்
விராக: ³ |

தேஷ்வபி⁴லாஷோ ராக: ³ | ஜஸ்வர்யமஷ்டகு³ணம்- அணிமா, மஹிமா, லகி⁴மா,
ப்ராப்தி:,

ப்ராகாம்யம், ஈஸித்வம், வஸித்வம், யத்ரகாமாவஸாயித்வம் சேதி | தத்ராணிமாணுத்வம்,
யேந கு³ணேந ஸூக்ஷ்மோ பூ⁴த்வா விசரதி | கார்யே காரணோபசாராத்³ணிமேத்யுச்சயதே
|

உத்தரத்ராப்யேவம் யோஜ்யம் | லகி⁴மா லகு⁴த்வம், யேந வாயுவல்லகு⁴த்ரோ ப⁴வதி |

மஹிமா மஹத்த்வம், யேந பு⁴வநேஷு த⁴ர்மாதி³ப்ராப்தி:, யேந கு³ணேநேஷிதஸ்ய

ப்ராபணம் | ப்ராகாம்யம் ப்ரசரகாமிதா யேநைகமநேகம் ப்ராகாம்யதே⁵நேகம் சைகம் |

ஈஸித்வம் ப்ரபு⁴தா (யேந ஸ்தா²வரா³தி பூ⁴தாநி ஸந்தே³ஸகாரீணி ப⁴வந்தி |
வஸித்வம் வஸிதா) யேந ஸ்வதந்த்ரஸ்சரதி | யத்ரகாமாவஸாயித்வம்
(காமேநேச்ச²யாவஸேதும் ஸீலம் யஸ்ய ஸ யத்ரகாமாவஸாயீ | தஸ்ய பா⁴வ:
யத்ரகாமாவஸாயித்வம்) | அநேகார்த²த்வாத்³தா⁴தூநாம் 'ஸீ' திஷ்ட²தௌ வர்த்ததே |
யேந கு³ணேந தி³வ்யந்தரிக்கே பூ⁴மௌ வாவஸ்தா²யித்வமித்யர்த:² |
'ஸாத்த்விகமேதத்³ரூபம்' இதி | ஸத்த்வதமோப³ஹுலத்வாத் | பு³த்³தே⁴ர்யதா³
ஸத்த்வமுத்கடம்
ப⁴வதி ததை³தச்சதுஷ்டயம் ப⁴வதீத்யர்த:² |
'தாமஸமஸ்தா³விபர்யஸ்தம்' இதி | உத்கடலக்ஷணத் த⁴ர்மாதி³சதுஷ்டயாத்³விபரீதம்
தமஸ்யுத்³ரிக்கதே ப⁴வதீத்யர்த:² | அதர்மோ⁵ஜ்ஞாநமவைவராக்³யமநைஸ்வர்யம் சேதி
|| 23 ||

காரிகா 24

அஹங்காரலக்ஷணமாஹ-

|| அபி⁴மானோ⁵ஹங்கார:, தஸ்மாத்³த்³விவித:⁴ ப்ரவர்த்ததே ஸர்க:³ |
ஏகாத்³ஸர்ச க³ணஸ்தந்மாத்ரபஞ்சகஸ்சைவ || 24 ||

'அபி⁴மான:' இத்யாதி³ | அபி⁴மதிரபி⁴மான: | ரூபாதி³ஷு விஷயேஷ்வபி⁴மானோ
ரூபவாநஹம், மமைதே விஷய:, இத்யஹ்யங்காரலக்ஷணம் ||

தஸ்மாத்³பி⁴மானலக்ஷணத்³ஹங்காராத் 'த்³விவித:⁴ ப்ரவர்த்ததே ஸர்க:³' இதி |
ஸ்ரு³ஜ்யத இதி ஸர்க:³ ||

தமேவ த்³விவித⁴ம் த்³ர்ஸயிதுமாஹ- 'ஏகாத்³ஸகஸ்ச க³ண:' இதி | ஏகாத்³ஸ
பரிமாணமஸ்யேத்யேகாத்³ஸ: ஸ்ரோத்ராதி³ர்க³ண: ||

'தந்மாத்ரபஞ்சகம் ச' இதி | தந்மாத்ரஸப்³தா³தி³ஸ்வரூபமாத்ர
இத்யர்த:² | தந்மாத்ராணி ஸப்³த³ஸ்பர்ஸரூபஸக³ந்தா:⁴ | மாத்ராக்³ரஹணம்
பூ⁴தஸம்ஸ்லேஷநிவ்ரு³த்த்யர்த:² | பூ⁴தேஷ்வபி ஸப்³தா³தி³ஸம்ப⁴வாத் || 24 ||

காரிகா 25

ஸ சாஹங்காரஸ்த்ரிவித⁴ இதி த்³ர்ஸயந்நாஹ-

|| ஸாத்த்விக ஏகாத்³ஸக: ப்ரவர்த்ததே வைக்ரு³தாத்³ஹங்காராத் |

பூதாதே³ஸ்தந்மாத்ர: ஸ தாமஸ:, தைஜஸாது³ப்யம் || 25 ||

‘ஸாத்த்விக:’ இத்யாதி³ | யதா³ஸத்த்வமுத்³ரித்தம் ததா³ஹங்காரோ வைக்ரு³தாபி⁴மாநோ
ப⁴வதி, ரஜஸ்சோத்³ரித்தம் தைஜஸ:, தமஸ்சோத்³ரித்தம் பூதாதி³ரிதி | தத்ர
வைக்ரு³தாதே³காத³ஸகோ க³ண: ப்ரவர்த்ததே | ஸ ச ஸாத்த்விக: ஸத்த்வ³ஹுல:,
ஸ்வவிஷயக்³ரஹணத்வாத் ||

பூதாதே³ஸ்தாமஸாத³ஹங்காராத்ந்மாத்ர: ஸ தாமஸ:, தமோப³ஹுலத்வாத் |
ததஸ்தாமஸாத்ந்மாத்ராத் க³ணத் தாமஸோ பூதக³ண: ப்ரவர்த்ததே ||

(‘தைஜஸாது³ப்யம்’ இதி | ஏததா³ஸய:- பஞ்சகஞ்சைதது³ப்யமபி
ப்ரவர்த்ததே) | ஆதி³கால உப⁴யத்ராப்யஸ்ய ஸஹாயத்வாத் | வைக்ரு³தபூதாதி³
த்³வாவபி

ப்ரகாஸஸ்தி²திஸீலத்வாத் ந க்ரியாஸீலே | ததஸ்தைஜஸமஹங்காரம் க்ரியாஸீலம்
ஸஹாயமபேக்ஷயைகாத³ஸகம் பஞ்சகம் ச மலாஜநயத (?) இதி || 25 ||

காரிகா 26

க: புநரேகாத³ஸ இத்யாஹ-

|| பு³த்³தீ⁴ந்த³ரியாணி சக்ஷ:ஸ்ரோத்ரக்⁴ராணரஸநத்வகா³க்²யாநி |

வாக்பாணிபாத³பாயுபஸ்தா²ந் கர்மேந்த³ரியாண்யாஹு: || 26 ||

‘பு³த்³தீ⁴ந்த³ரியாணி’ இத்யாதி³ | த்³விவித⁴மிந்த³ரியம் | தத்ர சக்ஷர்யேந த்³ரு³ஸ்யதே
|

ஸ்ரோத்ரம் யேந ஸ்ருயதே | த்வக்³யயா ஸ்ப்ரு³ஸ்யதே | ரஸநம் யேந ரஸ்யதே |
நாஸிகா

யயா க்⁴ராயதே | தா ஆக்²யா யேஷாமிந்த³ரியாணமிதி ஸப்³த³ப்ரதா⁴நோ நிர்தே³ஸ: |
தாநி

சக்ஷ:ஸ்ரோத்ரத்வக்³ரஸநாநாஸிகாக்²யாநி பஞ்ச | பு³த்³தி⁴பூர்வகபர்யாலோசநமிதி
பு³த்³தீ⁴ந்த³ரியாண்யாஹு: ஸாங்க்யாசார்யா: | ஸப்³த³வஸாத³த்ராக்ரம: க்ரு³த: |
க்ரமஸ்து

ஸ்ரோத்ரத்வக்³சக்ஷாநிதி ||

‘வாக்பாணிபாத³பாயுபஸ்தா²ந்’ இதி | கர்மேந்த³ரியாணி கர்மாபி⁴நிர்வர்தநாத் |
அஸ்மாதே³வ

ப்ரயோகா³து³பஸ்த²ஸப்³த³ பும்லிங்கோ³ஸ்யஸ்தீதி ஜ்ஞாயதே | ஸ ச ஸத்ரைண:

பௌருஷேயஸ்ச | தத்ர வாகி³ந்த்³ரியம் கண்ட²ஸ்த²ம் | அந்யாநி ப்ரஸித்³தா⁴ந்யேவ
|| 26 ||

காரிகா 27

ஏகாத்³ஸகமிந்த்³ரியம் த்³ர்ஸயந்நாஹ-

|| உப⁴யாத்மகமத்ர மந:, ஸங்கல்பகமிந்த்³ரியம் ச ஸாத⁴ர்மயாத் |

கு³ணபரிணாமவிஸேஷாந்நாநாத்வம் பா³ஹ்யபே⁴தா³ஸ்ச || 27 ||

'உப⁴யாத்மகமத்ர மந:' இத்யாதி³ | அத்ரேத்யஸ்மிந்நிந்த்³ரியவஸே மந

உப⁴யாத்மகமுப⁴யஸ்வபா⁴வம் | பு³த்³தீ⁴ந்த்³ரியாணம் கர்மேந்த்³ரியாணம் ச

ஸ்வஸ்வவிஷயக்³ரஹணகாலே பு³த்³தீ⁴ந்த்³ரியம் கர்மேந்த்³ரியம் சேத்யர்த:² |

உப⁴யத்ராப்யஸ்ய வ்யாபாராதி³தி லக்ஷணம் ததி³த்யாஹ- ஸங்கல்பயதீதி
ஸங்கல்பகம்,

இத³ம் நேத³மிதி ||

கத²மிந்த்³ரியமித்யாஹ- 'இந்த்³ரியம் ச ஸாத⁴ர்மயாத்' இத்யாதி³ |

இந்த்³ரியேஸ்துல்யத்வாதி³த்யர்த:² | யதா²ந்யதி³ந்த்³ரவிங்க்³ம் ததா²மநோ⁵பீத்யர்த:²
||

தத்ரேகஸ்மாத்³ஹங்காராது³த்பந்நாநாம் கத²ம் ஸ்வரூபபே⁴த:³ ? |

யச்²ரோத்ராதி³பு³த்³தீ⁴ந்த்³ரியம், தத் ப்ரதிநியதவிஷயம் நேதரவிஷயமபி |

யத்³யாகா³தி³ கர்மேந்த்³ரியம் தத் ப்ரதிநியதகர்ம, நேதரகர்மாபி |

மநஸ்சோப⁴யாத்மகம், நைகாத்மகமித்யாஹ- 'கு³ணபரிணாமவிஸேஷாந்நாநாத்வம்'

இதி | அஹங்காரஸ்தா²யே கு³ண: ஸத்த்வாத்³யஸ்தேஷாமந்யோ⁵ந்யாபி⁴ப⁴வாஸ்ரயா
(த்³வித்³வாரேண ய: பரிணாமவிஸேஷஸ்தத ஏவைஷாம் நாநாத்வம் | த ஏவ

ஹி கு³ண: பரி)ணாமவிஸிஷ்டா இந்த்³ரியவ்யபதே³ஸபா⁴ஜோ நாநாவிஷயா

ப⁴வந்தி | கத²ம் தே³ஸநியமோ வரு³த்திநியமஸ்ச ? தத்ர த்வகி³ந்த்³ரியம்

ஸர்வஸாரீரஸ்தி²தபா³ஹ்யாப்யந்தரவ்ரு³த்தி, சக்ஷ:ஸ்ரோத்ரக்⁴ராணரஸநாநி

ஸிரஸி ப³ஹி: ப்ரு³த்²க் ப்ரு³த்²க்³வஸ்தி²தாநி பா³ஹ்யவ்ரு³த்தீநி | வாகா³ஸ்யே
ஸ்தி²தா |

பாண்யாத்³யஸ்ச பா³ஹோரத⁴ஸ்தாத் ப்ரு³த்²க் ப்ரு³த்²க்³வஸ்தி²தா ப³ஹி:கர்மவிஷயா:
||

இத்யதாஹ- 'பா³ஹ்யபே⁴தா³ஸ்ச' இதி | யே சாந்யே விஷயபே⁴தா³

தே³ஸநியமவ்ரு³த்திநியமாப்யாம் தே⁵பி கு³ணபரிணாமவிஸேஷாதே³வ | நாத்ராந்தரா

காரணமஸ்தி || 27 ||

காரிகா 28

ஏஷாமிந்த்³ரியாணம் கஸ்ய கா வரு'த்திரித்யாஹ-

|| ஸப்தா³தி³ஷு பஞ்சாநாமாலோசநமாத்ரமிஷ்யதே வரு'த்தி: ||

வசநாதா³நவிஹரணேத்ஸர்கா³நந்தா³ஸ்ச பஞ்சாநாம் || 28 ||

'ஸப்தா³தி³ஷு' இத்யாதி³ || ஆதி³ஸப்தே³ந ஸப்த³ஸ்பர்ஸரூபரஸக³ந்தா:⁴ ||

தேஷு யதா²க்ரமம் பஞ்சாநாம் ஸ்ரோத்ரா³நாம் பு³த³தீ³ந்த³ரியாணமாலோசநமாத்ரம்
வரு'த்திரிஷ்யதே ஸாங்க்²யாசார்யை: || ஸ்ரோத்ரா³நி ஹி விஷயஸ்ய ப்ரகாஸநமாத்ரம்
குர்வந்தி, நிஸ்சயம் து பு³த³தி:⁴ || ததா² ஹி பு³த³யவஸிதமர்த்²ம்

புருஷ: சேதயத இதி ஸித்³தா⁴ந்த: || கர்மேந்த்³ரியாணமபி வாகா³தீ³நாம்

யதா²க்ரமம் வஸநாதா³நாதீ³நி வரு'த்தய: கர்மாணி || தத்ர வாகி³ந்த்³ரியஸ்ய

நாநாவித⁴வ்ரணேச்சாரணம் கர்ம, ஆதே³யஸ்யாதா³நம் பாண்யோ:, விஹரணம்

தே³ஸாந்தரக³மநம் பா³தீ³யோ:, உத்ஸர்க³ ஆஹாரமலஸ்யோத்ஸர்ஜநம் பாயோ:,

ஆநந்த³நமாநதோ³

ஹ்லாத:³ ஸூக்ரவிஸ்ரு'ஷ்டிஸம்ஸ்ரு'ஷ்டிஸுக²ம் தது³பஸ்தே²ந்த்³ரியவரு'த்தி: ||

28 ||

காரிகா 29

பு³த³தீ³யஹங்காரமநஸாம் கா வரு'த்திரித்யாஹ-

|| ஸ்வாலக்ஷண்யம் வரு'த்திஸ்த்ரயஸ்ய ஸைஷா ப⁴வத்யஸாமாந்யா ||

ஸாமாந்யகரணவரு'தி: ப்ராணாதீ³யா வாயவ: பஞ்ச || 29 ||

'ஸ்வாலக்ஷண்யம் வரு'த்தி:' இத்யாதி³ || ஸ்வாத்மீயம் லக்ஷணம் யஸ்ய தத்
ஸ்வலக்ஷணம் ||

தஸ்ய பா⁴வ: ஸ்வாலக்ஷண்யம் || ததே³வ வரு'த்தி: ||

'த்ரயஸ்ய' இதி || பு³த³தீ³யஹங்காரமநஸாமித்யர்த:² || அத⁴யவஸாயோ

பு³தீ³தே:⁴, அபி⁴மானோ⁵ஹங்காரஸ்ய, ஸங்கல்போ மநஸ: || த

ஏவாதீ⁴யவஸாயாபி⁴மானஸங்கல்பாஸ்த்ரயஸ்ய வரு'த்தி: || ஏஷாம் ச பு³த³தீ³யாதீ³நாம்

த்ரயோதீ³ஸாநாம் சதுர்விதா⁴ வரு'த்தி:, அஸாமாந்யாயுக³பத்க்ரமஸ்சேதி (?) ||

தத்ர ஸாமாந்யாம் த்³ர்ஸயிதுமாஹ- 'ஸைஷா' இதி || யேயமுக்தா வரு'த்தி: ஸைஷா

ப⁴வத்யஸாமாந்யா || யா யஸ்ய ஸா தஸ்யைவ நான்யேஷாமபீத்யர்த:² || ஸ்ரோத்ரஸ்ய

31

அத்³ரு'ஷ்டே தர்ஹ நாஸ்தீத்யாஹ - 'ததா²ப்யத்³ரு'ஷ்டே' இதி | ததா² || ஷ்டே
த்³ரு'ஷ்டே⁵பி வரு'த்தி: ||

கிந்து ந சதுஷ்டயஸ்ய தர்ஹீத்யாஹ- 'த்ரயஸ்ய' இதி |
பு³த்³த்யஹங்காரமநஸாமித்யர்த: ² | தத்ராபி தத்பூர்விகா ஸ்ரோத்ராதி³பூர்விகேத்யர்த: ²
|

யதா² ஸ்மர்தவ்யமநுஸ்மரத: ஸங்கல்பாபி⁴மாநாத்யவஸாயா ப⁴வந்தி || 30 ||

காரிகா 31

அத² யதே³தச்சதுஷ்டயம் தத்கிம் யுக³பத் பரஸ்பரஸவ்யபேக்ஷம் ஸ்வாம் ஸ்வாம்
வ்ரு'திம் ப்ரதிபத்³யதே கிம் வா நிரபேக்ஷமித்யாஹ-

|| ஸ்வாம் ஸ்வாம் ப்ரதிபத்³யந்தே பரஸ்பராகூதஹைதுகீம் வ்ரு'த்திம் |
புருஷார்த² ஏவ ஹேதுர்ந கேநசித்தார்யதே கரணம் || 31 ||

'ஸ்வாம் ஸ்வாம்' இத்யாதி³ | ஆத்மீயாத்மீயாம் வ்ரு'த்திம் ||

'பரஸ்பராகூதஹைதுகீம்' இதி | பரஸ்பரஸ்ய யதா³கூதம் ஸ்வவ்ரு'த்திபோ⁴க³ஸ்ததே³வ
ஹேது: | தத்ர பூ⁴தாம் பரஸ்பராகூதஹைதுகீம் வ்ரு'த்திம் சத்வாரி கரணநி
ப்ரதிபத்³யந்தே | தத்ர சக்ஷுர்பு³த்³த்யாதி³த்ரயஸ்யாகூதம் ஜ்ஞாத்வா ப்ரகாஸநம்
ப்ரதிபத்³யதே | ஏவம் பு³த்³தி⁴ரஹங்காரோ மநஸ்ச த்ரயாணமாகூதம்
ஜ்ஞாத்வா⁵த்யவஸாயமபி⁴மாநம் ஸங்கல்பநம் ச ப்ரதிபத்³யந்தே |
க்ரமஸஸ்ச பரஸ்பராகூதஹைதுகீம் | கிந்து பூர்வபூர்வஹைதுகீ த்³ரஷ்டவ்யா |
யதா² கஸ்யசிது³பநிமந்த்ரணம் ஸ்ருதவத: ஸ்ரோத்ரவ்ரு'த்திம் ஜ்ஞாத்வா,
பு³த்³தி⁴ர்க³மநாயாத்யவஸிதா | தத்³வ்ரு'த்திம் ஜ்ஞாத்வா⁵ஹங்காரோ மோத³காநஹம்
ப⁴க்ஷயிஷ்யாமீதி மந்யதே | தத்³வ்ரு'த்திம் ஜ்ஞாத்வா மந:, ப்ரசரம் க்⁴ரு'தம்
ப்ராயிஷ்யாமீதி கிம் ஸ்தோகமிதி, ஸங்கல்பயதீதி | ஏவம் பா³ஹ்யாந்யபி கரணநி
ஸ்வாம் ஸ்வாம் வ்ரு'த்திம் பரஸ்பராகூதஹைதுகீம் ப்ரதிபத்³யந்தே ||

ஏதாநி கிமாத்மார்த²ம் ஸ்வாம் ஸ்வாம் வ்ரு'த்திம் ப்ரதிபத்³யந்தே, கிமந்யார்த²மித்யாஹ-

'புருஷார்த² ஏவ ஹேது: ' இதி | புருஷஸ்யார்தோ² விஷயோபபோ⁴க: ³ கைவல்யம் ச,
ஸ வ்ரு'த்திஹேது: ||

நந்வீஸ்வர: கர்தா ஜக³த:, ஸ ஏவ பு³த்³த்யாதி³கலாபம் ஸ்ரு'ஷ்டவாந் யேந
புருஷஸ்யார்த: ² ஸம்பத்³யதே | ததா² சோக்தம்-

'ஈஸ்வரப்ரேரிதோ க³ச்சே²த்ஸ்வர்க³ம் வா ஸ்வப்⁴ரமேவ வா' | இதி

தத்ராஹ - 'ந கேநசித்கார்யதே கரணம்' இதி | ப்ரதா⁴நவ்யதிரேகேண ந
கஸ்சித்³பு³த்³யாதி³கரணம் ஸ்வாம் ஸ்வாம் வ்ரு³த்திம் காரயதீத்யர்த:² | யதி³ கர்தா
ஸ்யாத்,

கிமிதி ப்ரக்ரு³திமபேக்ஷதே | நாபி ஸேஸ்வரவாதி³நா ப்ரக்ரு³திரப்யுபக³தைவ,
நிஸ்சேதநத்வாத் ப்ரக்ரு³தே: ஸசேதநோ⁵தி⁴ஷ்டா²தா கர்தா⁵பரோ க³வேஷ்யத இதி
சேத், புருஷ ஏவாதி⁴ஷ்டா²தா | அசேதநா ப்ரக்ரு³தி: | ஏதது³க்தமேவ ப்ராக் || 31 ||

காரிகா 32

கதிவித⁴மந்த:கரணமித்யாஹ-

|| கரணம் த்ரயோத³ஸவித⁴ம், ததா³ஹரணதா⁴ரணப்ரகாஸகரம் |
கார்யம் ச தஸ்ய த³ஸதா⁴, ஹார்யம் தா⁴ர்யம் ப்ரகாஸ்யம் ச || 32 ||

'கரணம் த்ரயோத³ஸவித⁴ம்' இத்யாதி³ | பஞ்ச பு³த்³தீ⁴ந்த³நியாணி, பஞ்ச
கர்மேந்த³நியாணி, பு³த்³தீ⁴யஹங்காரமநாம்ஸி ச த்ரீணி | ஏதத் த்ரயோத³ஸவித⁴ம் |
கரணம் கரோதீதி | 'க்ரு³த்யல்யுடோ ப³ஹுலம்' இதி கர்தரி ல்யுட் ||

தத்ர கஸ்ய கா க்ரியா யத³பேக்ஷயா கரணமித்யாஹ-

'ததா³ஹரணதா⁴ரணப்ரகாஸகரம்' | இதி தத்கரணமாஹரணாதீ³நி கரோதீதி |
தத்ர கர்மேந்த³நியாண்யாஹரணம் குர்வந்தி, பு³த்³தீ⁴யஹங்காரமநாம்ஸி தா⁴ரணம்,
பு³த்³தீ⁴ந்த³நியாணி ப்ரகாஸமிதி ||

கிம் தத்கார்யம் யஸ்யாஹரணம் குர்வந்தீத்யாஹ- 'கார்யம்' இதி | தஸ்ய
கரணஸ்ய த³ஸவித⁴ம் கார்யம் | தத்ர ஸப்³த³ஸ்பர்ஸரூபரஸக³ந்தா:⁴ பஞ்ச
வசநாதா³நவிஹரணேத்ஸர்கா³நந்தா:³ பஞ்சேதி த³ஸதா⁴ | பூர்வே த்³விவிதா:⁴-
ஸுக்ஷ்மாஸ்தந்மாத்ரலக்ஷண: ஸுகை²கஸ்வபா⁴வத்வாத்³தி³வ்யா:, ஸ்தூ²லா
ஆகாஸாத³ய:

ஸுக²து:³க²மோஹதமகத்வாத்³தி³வ்யா இதி | ஏதத்கார்யம் பு³த்³தீ⁴ந்த³நியாணம்
ப்ரகாஸ்யம் |

வாகா³தீ³நாமுக்த்யாதா³நாதி³கர்மகர்த்ரு³த்வாத் கார்யம் (?) | தத்ர வாசா
ஸப்³த³ஸ்ய,

பாணிப்⁴யாமாதே³யஸ்யாஹ்ரியமாணத்வாத்³ப⁴யம்ப்யாஹார்யம் || விஹார்யம்
விஹரணஸ்தா²நம்,

பூர்வாவயவந்யாஸேநோத்தராவயவாக்ரமணேந ச பாதா³ப்யாமாஹ்ரியமாணத்வாத்³ஹார்யம்
|

அந்யதா² கத²முத்ஸர்கா³நந்தெ³ ஸ்யாதாம் | உபயமபி கர்மேந்த்³ரியாவிஷயம் |
பு³த்³யஹங்காரமநஸாம் தா⁴ர்யம், தைரந்த: ஸ்வவ்ரு³த்த்யாவதா⁴ர்யமாணத்வாத் ||
32 ||

காரிகா 33

ததே³வ த்ரயோத³ஸவித⁴ம் கரணம் பா³ஹ்யாந்தரபே⁴தா³த்³த்³விவித⁴மிதி த்³ர்ஸயந்நாஹ-

|| அந்த:கரணம் த்ரிவித⁴ம் த்³ஸதா⁴ பா³ஹ்யம் த்ரயஸ்ய விஷயாக்²யம் |
ஸாம்ப்ரதகாலம் பா³ஹ்யம் த்ரிகாலமாப்யந்தரம் கரணம் || 33 ||

'அந்த:கரணம்' இத்யாதி³ | கரணம் த்³விவித⁴ம்- பா³ஹ்யமாப்யந்தரம் ச | தத்ர
ஸாரஸ்யாந்த:ஸ்தி²தத்வாத்³ந்த:கரணம் த்ரிவித⁴ம்- பு³த்³தி⁴ரஹங்காரோமநஸ்சேதி ||
'த்³ஸதா⁴ பா³ஹ்யம்' இதி | த்³ஸப்ரகாரம் | பஞ்ச பு³த்³தீ⁴ந்த்³ரியாணி, பஞ்ச
கர்மேந்தி³யாணி | தத்³பு³த்³தி⁴ர்பவதி ||

தத்³பா³ஹ்யம் 'த்ரயஸ்ய விஷயாக்²யம்' இதி | த்ர்யவயவஸ்யாந்த:கரணஸ்ய
பா³ஹ்யம்
விஷய இத்யாக்²யாயதே, தத்³த்³வாரேண விஷயாவகா³ஹநாத் | தேநாந்த:கரணஸ்ய
த்³விவிதோ⁴ விஷய:- த்³வாரம் போ⁴க்³யம் சேதி | சதுஷ்டயஸ்ய த்³ரு³ஷ்டேர்வர்தமாநே
த்ரயஸ்யாத்³ரு³ஷ்டே வ்ரு³த்திருக்தா ||

தத்ராஜீதாநாக³தயோரபி விஷயயோ: கிம் வ்ரு³த்திரஸ்தி, நேத்யாஹ- 'ஸாம்ப்ரதகாலம்
பா³ஹ்யம்' இதி | கல்யத இதி கால: விஷய ஏவாதீதோ⁵நாக³தோ வர்தமாநோஸ்சோச்யதே
|

ந தத்³வ்யதிரேகேண காலோ⁵ஸ்தி | மா பூ⁴த் ஷட்³விம்ஸதிதத்த்வப்ரஸங்க்³ இதி |
தத்ர ஸாம்ப்ரதோ வர்தமாந: காலோ யஸ்ய பா³ஹ்யஸ்ய தத்³தி⁴ பா³ஹ்யம் |
ஸ்ரோத்ராதி³

வர்தமாநமேவ ஸப்³தா³தி³கம் ப்ரகாஸ்யதி, நாதீதாநாக³தே | வாகா³தி³ ச
வர்தமாநமேவோக்த்யாதா³நவிஹரணேத்ஸர்கா³நந்தா³ந் கரோதி, நாதீதாநாக³தாந் ||

'த்ரிகாலமாப்யந்தரம்' இதி | த்ரய: காலா யஸ்ய தத் த்ரிகாலம் | யதா²
பு³த்³தி⁴ர்வர்தமாநமத்⁴யவஸ்யதி | ததா²தீதாநாக³தாவதி | மாந்தா⁴தாஸீத் கல்கீ
ராஜா

ப⁴விஷயதீதி | யதா²ஹங்காரோ வர்தமாநமபி⁴மந்யதே ததா²தீதாநாக³தாவதி |
மமைவமாஸீத், மமைவம் ப⁴விஷயதீதி | யதா² ச மநோ வர்தமாநம்

ஸங்கல்பயதீதி ததா²தீதாநாக³தாவபி | தத்ர கிமித³ம் பூ⁴தம் ஸ்யாத், ந மமேதி |
கிமித³ம் ப⁴விஷயதி, நேதீதி || 33 ||

காரிகா 34

நநு ச யதி³ ஸ்தூ²லா: ப்ரு³தி²வ்யாத³யஸ்தே விஸேஷா: | பா³ஹ்யம் பா³ஹ்யகரணம்
ஸ்வவிஷயம் ப்ரதிபத³யதே | ப்ரு³தி²வ்யாத³யஸ்தர்ஹி பே⁴தே³ந ப்ரதிபத்தவ்யா
இத்யாஹ-

|| பு³த³தீ⁴ந்த³ரியாணி தேஷாம் பஞ்ச விஸேஷாவிஸேஷவிஷயீணி |

வாக்³ப⁴வதி ஸப்³த³விஷயா ஸேஷாணி து பஞ்சவிஷயீணி || 34 ||

'பு³த³தீ⁴ந்த³ரியாணி' இத்யாதி³ | தேஷாமபி த்ரயோத³ஸாநாம் கரணநாம் யாநி

பஞ்ச பு³த³தீ⁴ந்த³ரியாணி, தாநி விஸேஷாவிஸேஷவிஷயீணி | ஸப்³தா³த³ய:

பஞ்ச விஷயா த்³விவிதா:⁴ - விஸேஷா அவிஸேஷாஸ்ச | தத்ர யே

ஸூக்ஷ்மாஸ்தந்மாத்ரலக்ஷணஸ்தே⁵விஸேஷா: | யே ஸ்தூ²லா: ப்ரு³தி²வ்யாத³யஸ்தே
விஸேஷா: |

விஸேஷாஸ்சாவிஸேஷாஸ்சேதி த்³வந்த்³வ: | த ஏவ விஷயா வித்³யந்தே யேஷாமிதி

மத்வர்தோ²ப: | விஸரிஷ்டாநவிஸரிஷ்டாம்ஸ்ச விஷயாந் க்³ரு³ஹ்யந்தீத்யர்த:² |

தத்ர ஸ்ரோத்ரம் ஸ்தூ²லாந் நாநாஸப்³தா³நவிகலாந் க்³ரு³ஹ்ணாதி, ஸப்³த³தந்மாத்ரம்
ச |

நாஸிகா ஸ்தூ²லாந் ஸூரப்⁴யாதி³க³ந்தா⁴ந், தந்மாத்ரம் ச க்³ரு³ஹ்ணாதீதி ||

'வாக்³ப⁴வதி' | கேவல: ஸப்³தோ³ விஷயோ யஸ்யா:, ந விஷயாந்தரமித்யர்த:²

|| ஸேஷாணி பாண்யாதீ³நி சத்வாரி, பஞ்ச விஷயீணி | பஞ்ச விஷயா

ஏஷாமிதி | தத்ர பாணி: ஸப்³த³ஸ்பர்ஸருபரஸவந்தம் க⁴டாதி³கமாத்தே³ |

பாதௌ³ ஸப்³தா³தி³மத்யாம் பூ⁴மௌ விஹரத: | பாயுருபஸ்த²ஸ்ச ஸப்³தா³தி³மதே³வ

மலம் ஸூக்ரம் ச விஸ்ரு³ஜதி | அநேந த்³வாரேண து ஸர்வம் பா³ஹ்யம் கரணம்

பஞ்சவிஷயமேவ த்³ரஷ்டவ்யம் | யம் ஹி யதே³வமாஸ்ரித்ய (?) ஸப்³தம் தஸ்ய

ஸப்³த³ஸ்பர்ஸருபரஸக³ந்த³வத்த்வாத், 'பா³ஹ்யம் த்ரயஸ்ய விஷயாக்²யம்' இத்யுக்தம்

|| 34 ||

காரிகா 35

தத்கத²ம் தஸ்ய விஷய இத்யாஹ-

|| ஸாந்த:கரண பு³த³தி:⁴ ஸர்வம் விஷயமவகா³ஹதே யஸ்மாத் |

தஸ்மாத் த்ரிவித⁴ம் கரணம் த்³வாரி, த்³வாராணி ஸேஷாணி || 35 ||

‘ஸாந்த:கரண’ இத்யாதி³ | பு³த்³தே⁴ருபாத்தத்வாச்சே²ஷமஹங்காரோ மநஸ்சாந்த:கரணம்
|

தாப்யாம் யுக்தா பு³த்³தி:⁴ ||

‘ஸர்வம்’ இதி | த்ரிஷ்வபி காலேஷு வ்யவஸ்தி²தம் விஷயமவகா³ஹதே க்³ரு’ஹ்ணதி
யஸ்மாத் , தஸ்மாத் த்ரிவித⁴மந்த:கரணம் பு³த்³த்யாதி³ த்³வாரி ப⁴வதி |
த்³வாராண்யஸ்ய

ஸந்தீதி க்ரு’த்வா | ஸேஷாணி து பு³த்³தீ⁴யகர்மேந்த்³ரியாணி (?) த்³வாராணி |
ஏபி⁴ர்த்³வாரபூ⁴தைரந்த:கரணம் விஷயாந் க்³ரு’ஹ்ணதி || 35 ||

காரிகா 36

நநு ச யத்³யந்த:கரணம் பா³ஹ்யகரணத்³வாரேண ஸர்வம் விஷயமவகா³ஹதே,
தஸ்மிந் கிம் லக்ஷணமித்யாஹ-

|| ஏதே ப்ரதீ³பகல்பா: பரஸ்பரவிலக்ஷண கு³ணவிஸேஷா: |

க்ரு’த்ஸ்நம் புருஷஸ்யார்த்²ம் ப்ரகாஸ்ய பு³த்³தௌ⁴ ப்ரயச்ச²ந்தி || 36 ||

‘ஏதே’ இத்யாதி³ | ஸ்ரோத்ராதி³யோ வாகா³தி³யோ பு³த்³த்யாத்³யஸ்சேத்யேதே
த்ரயோதீ³ஸ

கு³ணவிஸேஷா:, த்ரய ஏவ கு³ண அந்யோ⁵ந்யாபி⁴ப⁴வத்³வாரேண பரிணதா:

ஸ்ரோத்ராதி³வ்யபதே³ஸபா⁴ஜ இத்யர்த:² | ப்ரதீ³பகல்பா:, ஸ்வவ்ரு’த்த்யா விஷயஸ்ய
ப்ரகாஸகத்வாத் | பரஸ்பரவிலக்ஷண: | ஏகஸ்ய யா வ்ரு’த்தி: ஸ்வருபம் ச,
ந ததி³தரேஷாமபி யதி³ ஸ்யாதே³தேநைவ விஷயாவகா³ஹநம் ஸித்³த⁴ம் கிமந்யேந ||

‘க்ரு’த்ஸ்நம்’ இதி | த்ரைலோக்யக³தம் புருஷஸ்யார்த்²ம் ஸுக்ஷ்மஸ்தூ²லவிஷயலக்ஷணம்
ப்ரகாஸ்யாபி⁴வ்யக்திம் நீத்வா பஸ்சாத்³ஹங்காராத்³யோ த்³வாதீ³ஸ பு³த்³தௌ⁴
ப்ரயச்ச²ந்தி,

ஸ்தூ²ப்யந்தீத்யர்த:² | அவகா³ஹநப²லமேதத் | தஸ்யாம் ச விஷயோபதா⁴நோபரக்த்யாம்
பு³த்³தௌ⁴ புருஷ உபலப⁴தே | தத்ரேத³முச்யதே - பு³த்³த்யாத்⁴யவஸிதமர்த்²ம்
புருஷ || 1 த இதி || 36 ||

காரிகா 37

நநு ச துல்யே கரணத்வே கிமித்யஹங்காராத்³யோ பு³த்³தௌ⁴ ப்ரயச்ச²ந்தி |

ப்ராதா⁴ந்யாத்ததே³வ த்³ர்ஸயந்நாஹ -

|| ஸர்வம் ப்ரத்யுபபோ⁴கம் யஸ்மாத்த்புருஷஸ்ய ஸாத்யதி பு³த்³தி:⁴ |

ஸைவ ச விஸிநஷ்டி புந: ப்ரதா⁴நபுருஷாந்தரம் ஸுக்ஷ்மம் || 37 ||

'ஸர்வம்' இத்யாதி³ | உபபோ⁴க³முபபோ⁴க³ம் ப்ரதி ப்ரத்யுபபோ⁴க³ம் |
தே³வமநுஷ்யதிர்யக்³யோநிஸு யோ விஷயஸ்யோபபோ⁴க³ஸ்தம் ப்ரதி ஸர்வம்
த்ரைலோக்யக்³தவிஷயம் புருஷஸ்ய ஸாத⁴யதி, ஸம்பாத³யதி | யஸ்மாத்³பு³த்³தி:⁴
ப்ரதா⁴நபூ⁴தா ஸதீ நாந்ய: கஸ்சித், தஸ்மாத் தாநி கரணாநி பு³த்³தௌ⁴ ப்ரயச்²ந்தி |
(யதா² க்³ராமே ஹிரண்யாதி³ப்ரத்யயம் குடும்பி³ந: ப்ரதா⁴நாய ப்ரயச்²ந்தி) |
ப்ரதா⁴நோ⁵ப்யாஸந்நவர்த்தித்வாத்³போ⁴க³பதய இதி ||

'ஸைவ ச விஸிந்ஷ்டி' இதி | யதா³ தமஸ்வதீ பு³த்³தி⁴ர்ப⁴வதி ததா³
ஸர்வமுபநீதம் ஸம்பாத³யதி | யதா³ ஸத்த்வாத்⁴கா பு³த்³தி⁴ர்ப⁴வதி, ததா³
ஜ்ஞாநஸங்க்³தா ப்ரதா⁴நபுருஷாந்தரம் விஸிந்ஷ்டி | ப்ரதா⁴நபுருஷயோர்விபா⁴க³ம்
கரோதீத்யத்:² | அந்யத் ப்ரதா⁴நமந்ய: புருஷ இதி ||

'ஸுலக்ஷமம்' | ஸாம்ஸாரிகஜ்ஞாநஸ்யாவிஷயத்வாத் || 37 ||

காரிகா 38

விஸேஷாவிஸேஷவிஷயிணீத்யுத்தம், தத்ர கே விஸேஷா:

கே⁵விஸேஷாஸ்சேத்யத்ராஹ-

|| தந்மாத்த்ராண்யவிஸேஷா:, தேப்⁴யோ பூ⁴தாநி பஞ்ச பஞ்சப்⁴ய: |
ஏதே ஸ்ம்ரு³தா விஸேஷா:, ஸாந்தா கோ⁴ராஸ்ச மூடா⁴ஸ்ச || 38 ||

'தந்மாத்ராணி' இத்யாதி³ | ஸுலக்ஷமவிஷயாஸ்தந்மாத்ராணீத்யுச்சயந்தே | தைர்ந
கஸ்சித்³விஸிஷ்யத இத்யவிஸேஷா: | யதா² ஸுலக்ஷமத்ரு³ணாக்³ராவஸ்தி²தம் தேஜோ
ந

லக்ஷயதே, ந ச கிஞ்சித் ப்ரகாஸ்யதி, தத்³வத் தே⁵ப்யவிஸேஷா: ||

'தேப்⁴யோ பூ⁴தாநி பஞ்ச பஞ்சப்⁴ய:' இதி | தந்மாத்த்ரேப்⁴ய: பஞ்ச
மஹாபூ⁴தாந்யுத்தப்³யந்தே ||

'ஏதே ஸ்ம்ரு³தா விஸேஷா:' இதி | ஸப்³த³தந்மாத்ரா³தே³ககு³ணமாகாஸமுத்தப்³யதே |
ஏவம் ஸ்பர்ஸாதி³தந்மாத்ரா³த்³வித்ரிசது:பஞ்சகு³ண வாய்வாத்³ய உத்தப்³யந்தே |
தைஸ்ச தந்மாத்ராணி | விஸிஷ்யந்த இதி விஸேஷா: ||

தே ச கிம்ஸ்வருபா இத்யாஹ- 'ஸாந்தா கோ⁴ராஸ்ச மூடா⁴ஸ்ச' இதி | ஸாந்தா:
ஸுக²ப்ரதா³ஹ கோ⁴ரா து:க²ப்ரதா:~³, மூடா⁴ மோஹப்ரதா³ இதி || 38 ||

காரிகா 39

கிமேதாவந்த ஏவ விசேஷா உதாந்யே⁵பீத்யாஹ-

॥ ஸுலக்ஷமா மாதாபித்ரு'ஜா:., ஸஹ ப்ரபூ⁴தைஸ்த்ரிதா⁴ விஸேஷா: ஸ்ய: ।
ஸுலக்ஷமாஸ்தேஷாம் நியதா, மாதாபித்ரு'ஜா நிவர்தந்தே ॥ 39 ॥

'ஸுலக்ஷமா:' இத்யாதி³ । யே ஸுலக்ஷமாஸ்தந்மாத்ரலக்ஷண: ஸம்ஸாரிண:
ஸரீரஸ்யாஸ்யதாம்
க³தாஸ்தே⁵பி விஸேஷா:., ஸுலக்ஷமஸரீரஸ்யாரப்³த⁴த்வாத் ॥

'மாதாபித்ரு'ஜா:' இதி । மாதாபித்ரு'ஜா: ஷட் । தத்ர மாத்ரு'தோ லோமலோஹிதமாம்ஸாநி
பித்ரு'த: ஸ்நாப்வஸ்தி²மஜ்ஜாந: । தே⁵பி விஸேஷா:., தை: ஸ்தூ²ஸஸரீரஸ்ய
ஷட்கோஸிகஸ்யாரப்³த⁴த்வாத் । ஏதே த்³விவிதா⁴ விஸேஷா ஆத்³யாத்மிகா: ॥

'ஸஹப்ரபூ⁴தை:' இதி । யாநி மஹாபூ⁴தாநி பா³ஹ்யாநி ஸாந்தகோ⁴ரமுடா⁴ந்யுக்தாநி
தாநி ஸ்தூ²ஸஸரீரஸ்யாவகாஸவ்யுஹநபத்திக்லேத³நதா⁴ரணகர்த்ரு'த்வேந
ப்ரக்ரு'ஷ்டபூ⁴தாந்யுச்ச்யந்தே । தை: ஸஹ த்ரயோ விஸேஷா: ॥

'ஸுலக்ஷமாஸ்தேஷாம் நியதா மாதாபித்ரு'ஜா நிவர்தந்தே' இதி । ஸுலக்ஷமஸரீரநியதம்
ஜ்ஞாநப்ராப்தே: ப்ராக், தஸ்ய ஸாம்ஸரிகத்வாத் । ஸ்தூ²ஸஸரீரநியதம் து நிவர்ததே,
தஸ்ய ப்ரதிமரணம் பதிதஸ்ய ரஸப⁴ஸ்மநிஷ்டா²ந்தத்வாத் ॥ 39 ॥

காரிகா 40

யதே³தத் ஸுலக்ஷமஸரீரம் தத்கத²முத்பந்நமித்யாஹ-
॥ பூர்வோத்பந்நமஸக்தம் நியதம்மஹதா³தி³ஸுலக்ஷமபர்யந்தம் ।
ஸம்ஸரதி நிருபபோ⁴க³ம் பா⁴வைரதி⁴வாஸிதம் விங்க³ம் ॥ 40 ॥

'பூர்வோத்பந்நம்' இத்யாதி³ । ப்ரதா⁴நேநாதி³ஸர்கே³ ப்ரதிபுருஷமுத்பாதி³தத்வாத்
பூர்வோத்பந்நம் । அஸக்தமப்யாஹ । தந்ந க்வசித்³விஹந்யதே, பர்வதமபி பி⁴த்த்வா
க³ச்ச²தி ॥

'நியதம்' । நித்யம், ஜ்ஞாநோத்பத்தே: ப்ராகி³த்யர்த: ² ॥

கிம்பரிமாணமித³மித்யாஹ- 'மஹதா³தி³ஸுலக்ஷமபர்யந்தம்' இதி । பு³த்³தி⁴ராதி³ர்யஸ்ய
தத்,
மஹதா³தி³ஸுலக்ஷமவிஷயாஸ்தந்மாத்ரலக்ஷண: பர்யந்தம் யஸ்ய தத் ஸுலக்ஷமபர்யந்தம்
।

பு³த்³தி⁴ரஹங்கார ஏகாத³ஸேந்த³ரியாணி பஞ்ச தந்மாத்ராணீத்யேதத்பரிமாணமித்யர்த: ²
॥

‘ஸம்ஸரதி’ | த்ரிஷு லோகேஷு ||

‘நிருபபோ⁴க³ம்’ இதி | பா³ஹ்யேந ஸ்தூ²லஸரீரேண விகலத்வாத்³விஷயபோ⁴க³ஸமர்த்²ம்
ந ப⁴வதீத்யர்த: ² ||

‘பா⁴வரதி³வாஸிதம்’ இதி | த⁴ர்மாதி³பி⁴ருபரக்தமித்யர்த: ² ||

‘லிங்க³ம்’ இது | ப்ரலயகாலே லயம் க³ச்ச²தீதி க்ரு³த்வா || 40 ||

காரிகா 41

நநு கரணமாத்ரமேவ ஸம்ஸரதி, கிம் ஸுலக்ஷமஸரீரேணேத்யாஹ-

|| சித்ரம் யதா²ஸ்யம்ரு³தே ஸ்தா²ண்வாதி³ப⁴யோ விநா யதா² ச்சா²யா |

தத்³வத்³விநா⁵விஸேஷைந் திஷ்ட²தி நிராஸ்யம் லிங்க³ம் || 41 ||

‘சித்ரம்’ இத்யாதி³ | யதா² குட்³யாதி³கமாஸ்யம்ரு³தே சித்ரம் ந திஷ்ட²தி ||

‘ஸ்தா²ண்வாதி³ப⁴ய:’ இதி | ஆதி³ஸப்³தே³ந வ்ரு³க்ஷஸ்தம்பா³த³ய: |

‘ப்ரு³த³க்³விநாநாநாபி⁴ஸ்த்ரு³தீயாந்யதரஸ்யாம்’ இதி பஞ்சமயபி ப⁴வதி | தைர்விநா
யதா² ச்சா²யா ஸ்நிக்³தா⁴ பருஷா வா ந திஷ்ட²தி ||

‘தத்³வத்³விநா⁵விஸேஷைந் திஷ்ட²தி நிராஸ்யம் லிங்க³ம்’ இதி |

அவிஸேஷாஸ்தந்மாத்ராணி | லிங்க³ம் த்ரயோத³ஸவித⁴ம் கரணமிஹ க்³ரு³ஹ்யதே |
ந

திஷ்ட²தி நிராஸ்யத்வாத் | (தைர்ஹி ஸுலக்ஷமஸரீரமாரப்³த⁴ம், தத³பா⁴வாத் தத்³பி
நாஸ்தீதி நிராஸ்யத்வாத்) | ந ஸம்ஸரதி | ந ச நிராதா⁴ரேண கரணேந புருஷஸ்ய
ஸம்யோக: ³ ஸம்ப⁴வதி | புருஷோ⁵பி நிஷ்க்ரியத்வாந் ஸம்ஸரதி || 41 ||

காரிகா 42

ததே³வ ஸுலக்ஷமஸரீரம் கிமர்த்²ம் ஸம்ஸரதீத்யாஹ-

|| புருஷார்த²ஹேதுகமித³ம் நிமித்தநைமித்திகப்ரஸங்கே³ந |

ப்ரக்ரு³தேர்விபு⁴த்வயோகா³ந்நடவத்³வ்யவதிஷ்ட²தே லிங்க³ம் || 42 ||

‘புருஷார்த²ஹேதுகம்’ இத்யாதி³ | புருஷார்தோ²த்³விவித⁴ உக்த: | ஸ ஹேதுர்யஸ்யேதி
|

ஸமாஸாந்த: கப் ||

‘இத³ம்’ இதி | மஹதா³தி³ ஸுலக்ஷமபர்யந்தம் லிங்க³முக்தம், தந்நடவத்³வதிஷ்ட²தே
|

யதை²க ஏவ நடஸ்தம் தம் விஸேஷமாஸ்தா²ய யவநிகாந்தோ நிர்க³த்ய
ராஜாமாத்யவிது³ஷகாதி³பா⁴வேநாநுவித்³தோ⁴வதிஷ்ட²தே, ததா²லிங்க³மபி தம் தம்
தே³ஹமாஸ்தா²ய தே³வமநுஷ்யதிர்யக்³பா⁴வேந வ்யவதிஷ்ட²தே ||

ததே³வ கத²ம் ப⁴வதீத்யாஹ- 'நிமித்தநைமித்திகப்ரஸங்கே³ந' இதி | நிமித்தம்
த⁴ர்மாத⁴ர்மாதி³, நைமித்திகமூர்த⁴வாதோ⁴க³மநாதி³ | வக்ஷ்யதி ச | தயோ:
ப்ரஸங்கே³நேதி ||

கிமேதத்ஸர்வமீஸ்வராத் கிம் வா ஸ்வபா⁴வாதி³த்யத்ராஹ- 'ப்ரக்ரு³தே: விபு⁴த்வயோகா³த்'
இதி | ப்ரக்ரு³தி: ப்ரதா⁴நம், தஸ்யா விபு⁴த்வம் ஜக³த்கர்ரு³த்வம் | தத்³யோகா³த்
நடவத்³வ்யவதிஷ்ட²தே | ப்ரதா⁴நேநைவ ஹி புருஷஸ்யார்த: ²கர்தவ்ய இதி
மஹதா³தி³ஸூக்ஷ்மபர்யந்தம் லிங்க³முத்பாத்³ய த⁴ர்மாதி³பி⁴ரதி⁴வாஸ்யதி |
தத்³தி⁴வாஸிதம் ச நடவத் வ்யவதிஷ்ட²தே | நேஸ்வராந்ந ஸ்வபா⁴வாதி³தி
பா⁴வைரதி⁴வாஸிதம்தியுத்தம் || 42 ||

காரிகா 43

தே புந: கியந்த: கிமாஸ்ரிதா இத்யாஹ-

|| ஸாம்ஸித்³தி⁴காஸ்ச பா⁴வா: ப்ராக்ரு³திகா வைக்ரு³தாஸ்ச த⁴ர்மாத்³யா: |
த்³ரு³ஷ்டா கரணஸ்ரயிண: கார்யாஸ்ரயிண: கலலாத்³யா: || 43 ||

'ஸாம்ஸித்³தி⁴காஸ்ச' இத்யாதி³ | யே ப்ராக்ரு³தஸ்வபா⁴வாஸ்தே ஸாம்ஸித்³தி⁴கா
உச்ச்யந்தே |

தே ச கபிலஸ்யைவ மஹாமுநேர்நாந்யஸ்ய | தஸ்ய ஹ்யுத்பத்³யமாநஸ்யைவாதி³ஸர்கே³
ஸஹோத்பந்நா த⁴ர்மஜ்ஞாநவைராக்³யைஸ்வர்யஸம்ஜ்ஞகாஸ்சத்வாரோ பா⁴வா: | யே
த்வாதி³ஸர்கா³து³த்தரகாலமுத்பந்நகார்யகாரணநாமஸ்மத்³விதா⁴நாம் ப்ரயத்நபூர்வகா
உத்பத்³யந்தே, தே வைக்ரு³தா: ||

தே ச த்³விவிதா: ⁴ | யதா³ஹ- 'த⁴ர்மாத்³யா த்³ரு³ஷ்டா: கரணஸ்ரயிண:

கார்யாஸ்ரயிணஸ்ச கலலாத்³யா:' இதி | த⁴ர்மாத்³யஸ்சத்வார:,

விபரீதாஸ்சாத⁴ர்மாத்³யஸ்சத்வார இத்யஷ்டௌ | ஏதே த்ரயோத்³ஸவித⁴ம்

கரணமாஸ்ரித்ய ப்ரவர்தந்தே | கார்யம் பஞ்ச, குக்ஷிஸ்த²ஸ்யாஸ்ய நிச்ச²ரிதஸ்ய

து கௌமாரயௌவநவார்த்³த⁴காநி த்ரய:, இத்யஷ்டௌ பா⁴வா: | தத்ர வைக்ரு³தே

த⁴ர்மாதி³பி⁴ரதி⁴வாஸிதம் ஸம்ஸரதீதி ஜ்ஞேயம் || 43 ||

காரிகா 44

நிமித்தநைமித்திகப்ரஸங்கே³நேத்யுத்தம் | தது³ப்யமபி த³ர்ஸயிதுமாஹ-

|| த⁴ர்மேண க³மநமூர்த்⁴வம், க³மநமத⁴ஸ்தாத்³புவத்யத⁴ர்மேண |

ஜ்ஞாநேந சாபவர்கோ³, விபர்யயாதி³ஷ்யதே ப³ந்த:⁴ || 44 ||

'த⁴ர்மேண' இத்யாதி³ | த⁴ர்மாதி³நிமித்தமூர்த்⁴வக³மநாதி³ நைமித்திகம் | தத்ர த⁴ர்மேண யமநியமலக்ஷணேந க³மநமூர்த்⁴வமிதி, ஸுலக்ஷமஸாரீரஸ்ய தே³வாதி³வ்யவஸ்தி²திரித்யர்த:² ||

'க³மநமத⁴ஸ்தாத்³புவத்யத⁴ர்மேண' இதி | திர்யக்³யோநிஷு ஸ்தி²தி: | மிஸ்ராந்மநுஷ்யலோகே ஸ்தி²திரித்யர்தோ²க்தம் ||

'ஜ்ஞாநேந சாபவர்க:³' இதி | ப்ரதா⁴நபுருஷாந்தரஜ்ஞாநாக்²யேந ஜ்ஞாநேந விங்க்³ம் நிவர்ததே | தத: கேவல: புருஷோ புவதி ||

'விபர்யயாதி³ஷ்யதே ப³ந்த:⁴' இதி | ஜ்ஞாநவிபர்யயாத்³ஜ்ஞாநாத் ஸம்ஸாரசக்ரப³ந்த:⁴, புந: புநராவர்தநம் | ஸ ச த்ரிபர்கார:

- ப்ரக்ரு'திப³ந்த:⁴, த³க்ஷிணப³ந்த:⁴, விகாரப³ந்த⁴ஸ்சேதி | யேஷாம்

ப்ரக்ரு'திரேவ பரதத்த்வம் நாந்யத், தேஷாம் ப்ரக்ரு'திவாதி³நாம் ப்ராக்ரு'திகோ ப³ந்த:⁴ |

யேஷாமிஷ்டாபூர்தபா⁴விந ஏவ தி³வ்யாதி³வ்யமாநுஷபோ⁴கா:³ புருஷார்த² இதி, தேஷாம்

கர்மவாதி³நாம் த³க்ஷிணப³ந்த:⁴ | இஷ்டாபூர்தம் த³க்ஷிணேதி | ததா² சோக்தம்- அக்³நிஹோத்ரம் தப: ஸத்யம் தே³வாநாம் பரிபாலநம் |

அதிதி²ர்வைஸ்வதே³வம் ச இஷ்டமித்யபி⁴தீ⁴யதே ||

புஷ்கரிண்ய: ஸபா⁴ வாப்யோ தே³வதாயதநாநி ச |

அந்நப்ரதா³நமாராம: பூர்தமித்யபி⁴தீ⁴யதே ||

யேஷாம் விகார ஏவைஸ்வர்யலக்ஷண: புருஷார்த² இதி, தேஷாம் விகாரத்வவாதி³நாம் வைகாரிகோ ப³ந்த:⁴ || 44 ||

காரிகா 45

|| வைராக்³யாத் ப்ரக்ரு'திலய:, ஸம்ஸாரோ புவதி ராஜஸாத்³ராகா³த் |

ஜஸ்வர்யாத்³விகா⁴தோ விபர்யயாத்தத்³விபர்யாஸ: || 45 ||

'|| வைராக்³யாத் இத்யாதி³ | யோ விஷயாதி³த³ர்ஸநாத்³விரக்தோ யமநியமபரிஸ்தி²தோ ந ஜ்ஞாநம் பர்யேஷதே, தஸ்ய ம்ரு'தஸ்ய வைராக்³யாத்³ஷ்டாஸ்ய ப்ரக்ரு'திஷு

ப்ரதா⁴நாதி³தந்மாத்தரபயந்தாஸு லய:, ஸ்தூ²லஸா¹ரேண விஷயோபபோ⁴க³நிமித்தேந
யோக:³ | தல்லீந்ஸ்சாத்மாநம் முக்தமிவ மந்யதே ந து முக்தம், ஸர்க்³காலே புந:
ஸம்ஸரணாத் | யதா³ து ஜ்ஞாநம் பர்யேஷ்யதே ததா³ முச்யத ஏவ | ததா² சோக்தம்-
ஜ்ஞாநாத்³த² விராகா³ச்ச ததா² க்ரு'த்ஸநஸ்ய ஸங்க்ஷயாத் |
இத்யேவம் ஜாயதே மோக்ஷோ முக்த ஆத்மஸ்த² உச்யதே || இதி ||

'ஸம்ஸாரோ ப⁴வதி ராஜஸாத்³ராகா³த்' இதி | வைராக்³யவிஷயோ⁵ஸாப⁴விஷயாபி⁴ஷ்வங்கோ³
ராஜஸோ ராக:³, தஸ்ய ஸாபா⁴ஸாப⁴கர்மாக்ஷேபகதவாத் | தஸ்மாத்த்³தே³வாதி³ஷ்வயம்
ஜநாத்³யஜிபா⁴வேந (?) ஸம்ஸரதி ||

'ஜய்வர்யாத்³விகா⁴த:' இதி | அநைஸ்வர்யாத்³விபர்யாஸ இதி | அவிகா⁴தவிபர்யாஸோ
விகா⁴த:, ப்ரார்தி²தாநாமப்ராப்திரித்யர்த்²ஹ | முக்திஸ்து து³ரோத்ஸாரிதைவ || 45 ||

காரிகா 46

ஏஷாமஷ்டாநாம் பு³த்³தி⁴ரூபாணாமேகேந மோக்ஷ: ஸப்தபி⁴ர்ப்³ந்த:⁴ ஸம்ஸார இதி
யதே³தந்நிமித்தநைமித்திகம் ஷோட³ஸமுக்தம் தத்ஸங்க்ஷேபேண சதுர்வித⁴மாஹ -
|| ஏஷ ப்ரத்யயஸர்கோ³ விபர்யயாஸக்திதுஷ்டிஸித்³த்யாக்²ய: |
கு³ணவைஷம்யவிமர்தே³ந தஸ்ய பே⁴தா³ஸ்து பஞ்சாஸத் || 46 ||

'ஏஷ:' இத்யாதி³ | ப்ரத்யயஸப்³தே³ந பு³த்³தி⁴ருச்யதே | தஸ்ய ஸர்கோ³
ய: ஷோட³ஸவித⁴ உக்த:, ஏஷ விபர்யயாஸக்திதுஷ்டிஸித்³த்யாக்²ய: |
விபர்யயாத்³நாமாக்²யா யஸ்ய ப்ரத்யயஸர்க்³ஸ்ய ஸ ததோ²க்த: | தத்ர
விபர்யயமஜ்ஞாநம், அஸக்திர்ஜ்ஞாநாத்⁴க³மாஸாமர்த்²யம் ஸத்யாமப்யதி⁴ஜிகா³ம்ஸாயாம்,
துஷ்டிர்மோக்ஷோபாயேஷு வைமுக்²யம், ஸித்³தி⁴ர்ஜ்ஞாநப்ராப்தி: ||

தஸ்ய சதுவித⁴ஸ்ய புந: பஞ்சாஸத் பே⁴தா³ ப⁴வந்தி | கேந ப்ரகாரேணேத்யாஹ-
'கு³ணவைஷம்யவிமர்தே³ந' இத்யாதி³ | ஸதத்வரஜஸ்தமஸாமந்யோ⁵ந்யாபி⁴ப⁴வத்³வாரேண
வைஷம்யம் விஷமபா⁴வ:, ஏகஸ்ய த்³வயோர்வாதி⁴க்யே⁵ந்யஸ்யாநாதி⁴க்யம் |
ஏகத்³விதிரியோகே³ந ஷட்³வித⁴ம் வைஷம்யம் | தேந த்³வயோர்விமர்த:³
பரஸ்பரக்ஷோப:⁴ |

தேந ஹேதுநா ப⁴வதீத்யர்த:² || 46 ||

காரிகா 47

தாந் பே⁴தா³ந் த்³ர்ஸயந்நாஹ-

|| பஞ்ச விபர்யயபே⁴தா³ ப⁴வந்த்யஸக்திஸ்ச கரணவைகல்யாத் |

அஷ்டாவிம்ஸதிபே³தா³ துஷ்டிர்நவதா⁴ஷ்டதா⁴ஸித்³தி:⁴ || 47 ||

‘பஞ்ச விபர்யயபே³தா:³’ இத்யாதி³ | அஜ்ஞாநாக்²யஸ்ய ஸர்க்³ஸ்ய பே³தா:³ பஞ்ச-
தமோ மோஹோ மஹாமோஹஸ்தாமிஸ்ரோ⁵ந்த⁴தாமிஸ்ரஸ்சேதி | அத ஏவ
ஸாங்க்²யப்ரவசநே
க்லேஸா உச்யந்தே | ‘அவித்³யாஸ்மிதாராக்³த்³வேஷாபி⁴நிவேஸா: க்லேஸா:’ இதி |
தத்ராவித்³யாக்ஷேத்ரமுத்தரேஷாம் ||

‘அஸக்திஸ்ச’ இதி | அஸக்த்யாக்²ய: ஸர்க:³ ||

‘கரணவைகல்யாத்’ இதி | கரணம் பா³ஹ்யமாப்யந்தரம் ச |
தயோர்வைகல்யாத்³ஷ்டாவிம்ஸதிபே³தா³ யஸ்யா: அஸக்தே: ஸா ப⁴வதீதி
விப⁴க்திபரிணாமேந யோஜ்யம் | கரணவைகல்யம் ச கு³ணவைஷம்யவிமர்தே³ந
ப⁴வதி ||

‘துஷ்டிர்நவதா⁴ஷ்டதா⁴ ஸித்³தி:⁴’ | இதி துஷ்டிஸர்கோ³ நவப்ரகார:,
ஸித்³தி⁴ஸர்கோ³ஷ்டப்ரகாரோ ப⁴வதீத்யர்த:² | ஏதை: ஸமுதா³யேந பஞ்சாஸத்³பே³தா³
இதி || 47 ||

காரிகா 48

தாநவாந்தரபே³த³ஸஹிதாந் த்³ர்ஸயந்நாஹ-
< பே³த³ஸ்தமஸோ⁵ஷ்டவிதோ⁴ மோஹஸ்ய ச, த்³ஸவிதோ⁴ மஹாமோஹ: |
தாமிஸ்ரோ⁵ஷ்டாத்³ஸதா⁴, ததா² ப⁴வத்யந்த⁴தாமிஸ்ர: || 48 ||

‘பே³த³ஸ்தமஸ:’ இத்யாதி³ | தம இத்யவித்³யோச்யதே | ஸா சோத்தரேஷாம்
ப்ரஸவ்யூமி: |

ஸா ச ப்ரக்ரு³தி: | தத்த்வவேதி³நாம் ஸத்யபி வைராக்³யே நாபவர்க்³ இதி,
ஜ்ஞாநஸ்யாபா⁴வாத் | ததஸ்ச தேஷாமஷ்டாஸ்வேவ ப்ரக்ரு³திஷு லயோ ப⁴வதீதி
அஷ்டவிதா⁴ அவித்³யா, விஷயஸ்யாஷ்டவித⁴த்வாத் ||

மோஹஸ்ய சேதிஸப்³தே³நாஷ்டவிதோ⁴ பே³த³ இத்யநுவர்ததே | மோஹ
இத்யஸ்மிதோச்யதே |

தே³வா அபி விநாஸிநோ⁵பி, அஷ்டகு³ணமைஸ்வர்யமாஸ்ரிதா ஆத்மாநமவிநாஸிநம்
மந்யந்தே | ததஸ்ச தேஷாமஷ்டவிதோ⁴ மோஹ:, ஐஸ்வர்யஸ்யாஷ்டவித⁴த்வாத் ||

‘த்³ஸவிதோ⁴ மஹாமோஹ:’ இதி ஸுகா²நுஸயோ ராகோ³ மஹாமோஹ இத்யுச்யதே |
ஸ ச தி³வ்யாதி³வ்யவிஷயேஷு வர்தமாநோ த்³ஸவிதோ⁴ ப⁴வதி | தத்ர

ஸூக்ஷ்மாஸ்தந்மாத்ரலக்ஷண: பஞ்ச, ஸுகை²கஸ்வபா⁴வத்வாத்³த்³விவ்யா: |
ஸ்தூ²லா:

பஞ்²தி²வ்யாத்³ய: பஞ்ச, ஸுக²து: ³க²மோஹாத்மகத்வாத்³தி³வ்யா: ||

'தாமிஸ்ரோ⁵ஷ்டாத்³ஸதா⁴' இதி | து: ³கா²நுஸயோ த்³வேஷஸ்தாமிஸ்ர இத்யுச்சயதே |
ஸ சாஷ்டகு³ணஸ்வர்யே த்³ஸவிதே⁴ ச விஷயே ப்ரதிப⁴வதீத்யஷ்டாத்³ஸவித: ⁴ ||

'ததா² ப⁴வத்யந்த⁴தாமிஸ்ர:' இதி | யதா² தாமிஸ்ரோ⁵ஷ்டாத்³ஸதா⁴
ததா²ஸயமபீத்யர்த: ² | மரணத்ராஸோ⁵ந்த⁴தாமிஸ்ர உச்சயதே | ஸ
சாஷ்டகு³ணஸ்வர்யே த்³ஸவிதே⁴ ச விஷயே ப்ரதிப⁴வதீத்யஷ்டாத்³ஸவித: ⁴ ||

'ததா² ப⁴வத்யந்த⁴தாமிஸ்ர:' இதி | யதா² தாமிஸ்ரோ⁵ஷ்டாத்³ஸதா⁴
ததா²ஸயமபீத்யர்த: ² | மரணத்ராஸோ⁵ந்த⁴தாமிஸ்ர உச்சயதே |
ஸ சாஷ்டகு³ணஸ்வர்யே த்³ஸவிதே⁴ விஷய ஏவ ப⁴வதீதி | ஏவம்
த்³விஷஷ்டிபே⁴த்³மஜ்ஞாநமுத்தம் || 48 ||

காரிகா 49

அஸக்தி: கரணவைகல்யாதி³த்யுத்தம், தஸ்யா பே⁴தா³ந் த்³ர்ஸயிதுமாஹ-
|| ஏகாத்³ஸேந்த்³ரியவத: ⁴ ஸஹ பு³த்³தி⁴வதை⁴ரஸக்திருபதி³ஷ்டா |
ஸப்தத்³ஸதா⁴ ச பு³த்³தே⁴ர்விபர்யயாஸ்துஷ்டிஸித்³தி⁴நாம் || 49 ||

'ஏகாத்³ஸ' இத்யாதி³ | ஏகாத்³ஸாநாமிந்த்³ரியாணமேகாத்³ஸைவோபகா⁴தா: |
ஸ்ரோத்ரசக்ஷுர்க்⁴ராணாநாம் பா³தி⁴ர்யமாந்த⁴த்வாக்⁴ராத்ரு³த்வாநி, வாசோ மூகத்வம்,
ஜிஹ்வாயா ஜாட்³யம், மநஸ உந்மாத: ³, பாணிபாதோ³பஸ்தா²நாம் கௌண்யபங்கு³த்வக்³ஸைப்³யா
த்வகி³ந்த்³ரியஸ்ய குஷ்ட: ², பாயோருதா³வர்த இதி |
பா³தி⁴ர்யமாந்த⁴யாக்⁴ராத்ரு³த்வே மூகதா ஜட்³தா ததா² |
உந்மாத்³கௌண்யகுஷ்டா²நி க்³ஸைப்³யோதா³வர்தபங்கு³தா: || இதி ||

அத இந்த்³ரியவதா⁴ அஸக்திரித்யுபதி³ஷ்டா: ஸாங்க்யாசார்யை: ||

'ஸஹ பு³த்³தி⁴வதை: ⁴' இதி | பு³த்³தே⁴ரபி வதா⁴ அஸக்திருபதி³ஷ்டா || தே கியந்த
இத்யாஹ- 'ஸப்தத்³ஸதா⁴ ச பு³த்³தே⁴ர்வுபயயாஸ்துஷ்டிஸித்³தி⁴நாம்' இதி | துஷ்டயோ
நவ, ஸித்³த⁴யஸ்சாஷ்டௌ | வக்ஷ்யமாணம்⁴ஸாம் யே விபர்யயாஸ்தே
ஸப்தத்³ஸவிதா⁴

பு³த்³தே⁴ர்ஜ்ஞேயா: | ஏவமஸக்திரஷ்டாவிம்ஸதிபே⁴தா³ யயா க்ரமஸ்வஸக்தோ ப⁴வதி
||

நநு ப்ரத்யயஸர்க³ இத்யுக்தம், நாயமிந்த³ரியவத:⁴ ப்ரத்யயஸர்க:³

கிஞ்சித³ஹங்காரஸர்க³ இதி ஸத்யம், அஹங்காரஸ்ய ப்ரத்யயஸர்க³த்வாத்
தத்ஸர்கோ³஽பி

ப்ரத்யயஸர்க³ உச்சயதே | த⁴ர்மோ வா ப்ரத்யய: ஸர்க:³ || 49 ||

காரிகா 50

துஷ்டிபே⁴தா³நாஹ-

|| ஆத்⁴யாத்மிகாஸ்சதஸ்ர: ப்ரக்ரு³த்யுபாதா³நகாலபா⁴க்³யாக்²யா: |

பா³ஹ்யா விஷயோபரமாத் பஞ்ச, நவ துஷ்டயோ³஽பி⁴மதா: || 50 ||

'ஆத்⁴யாத்மிகா:' இத்யாதி³நா | ப்ரக்ரு³த்யாதீ³ந்யாக்²யா யாஸாம் துஷ்டிநாம்
தாஸ்ததோ²க்தா: |

தத்ர ப்ரக்ரு³தி: ப்ரதா⁴நம் | ஸைவ வ்யக்தாத்மநா பரிணமய ப்³ந்த⁴மோக்ஷௌ குருத
இத்யேதாவந்மாத்ரோபதே³ஸாத் துஷ்டோ ப⁴வதி யஸ்தஸ்ய ப்ரக்ரு³த்யாக்²யா
துஷ்டிரம்ப⁴

இத்யுச்சயதே ||

உபாதீ³யதே ப்ராப்யதே மோக்ஷோ³நேநேத்யுபாதா³நம் | ப்ரவ்ரஜ்யாலிங்க³ம் சாத்ர

த³ண்டா³தி³ | ந ப்ரக்ரு³திஜ்ஞாநமாத்ரேண முக்தி: | 'உபாதா³நேந சாபரே'

இத்யஸ்மாத்த³தி³விதீயாது³பதே³ஸாதி³ஹைவ முக்தி: ப்ராப்தவ்யேதி பரிதுஷ்ட:
ப்ரவ்ரஜிதோ³யம்

தஸ்ய த்³விதீயா உபாதா³நாக்²யா துஷ்டி: ஸலிலமுச்சயதே ||

கஸ்யத இதி காலா | மஹதா³தி³ஸூக்ஷ்மப்யந்தேந விங்கே³ந ஸம்ஸரதா³பரேண
மோக்ஷோ ந ப்ரக்ரு³த்யுபாதா³நமாத்ராதீ³ஹைவ ஜந்மநீதி தஸ்மாத்த்ரு³தீயாது³பதே³ஸாத்
துஷ்டோ ய: காலாபேக்ஷீ ஸ்தி²தஸ்தஸ்ய காலாக்²யா துஷ்டிரோத⁴ இத்யுச்சயதே ||

யஸ்யாபரம் பா⁴க்³யமஸ்தி தஸ்ய மோக்ஷ:, ப்ரக்ரு³த்யுபாதா³நகாலமாத்ரேண ந,

கஸ்சித்³விபரீதபா⁴க்³தே⁴யோ³ஸ்தீதி தஸ்மாச்சதூர்தா²து³பதே³ஸாத் துஷ்டோ யோ

பா⁴க்³யாபேக்ஷீ ஸ்தி²தஸ்தஸ்ய சதூர்தீ² வ்ரு³ஷ்டிரித்யுச்சயதே | ஏதாஸ்சதஸ்ர

ஆத்மாநமதி⁴க்ரு³த்ய ப⁴வந்தீத்யாத்⁴யாத்மிகா: ஆத்மநா மோக்தவ்யமிதி க்ரு³த்வா ||

'பா³ஹ்யவிஷயோபரமாச்ச' இதி | ஸப்தா³தி³ப⁴யோ வ்யாவ்ரு³த்திருபரமணம் பஞ்சதா⁴

ப⁴வதி | ஆர்ஜநரக்ஷணக்ஷயஸங்க்³ஹிம்ஸாதோ³க்ஷத³ர்ஸநாத் | தத்ர விஷயார்ஜநே

மஹத்³து:³க²ம் தத³ல்பவிஷயேப⁴ய இத்யார்ஜநதோ³க்ஷத³ர்ஸநாந்நிவ்ரு³த்தஸ்ய

துஷ்டிரியம்

பஞ்சமீ ஸுதாரமித்யுச்சயதே ||

விஷயா ஆர்ஜிதும் ஸக்யா:, ரக்ஷணம் து து:³க²ம் ப்³ஹுமி:⁴ தஜ்ஜந்யமாநாநாம்
(?) ஸ்யாதி³தி ரக்ஷணத³ர்ஸநாந்நிவ்ரு'தஸ்ய துஷ்டிரியம் ஷஷ்ட² ஸுபாரமித்யுச்சயதே
||

விஷயா ஆர்ஜிதும் ரக்ஷிதும் ஷயே ச ப்ரதிவிதா⁴தும் ஸக்யா:,
கிந்தூபபு⁴ஜ்யமாநா மஹதீமாத்தமஸக்திம் குர்வந்தி, தத³ப்ராப்தௌ ச மஹத³து:³க²மிதி
ஸங்க³தோ³ஷத³ர்ஸநாது³பரஸ்தஸ்யாஷ்டமீ துஷ்டிரநுத்தமாம்ப⁴ இத்யுச்சயதே ||

ஸர்வம் ஸக்யம் கிந்த்வநுபஹதய பூ⁴தாநி ந போ⁴க:³ ஸம்ப⁴வதி |
பூ⁴தோபகா⁴தாந்மஹத³நிஷ்டப²லமிதி ஹிம்ஸாதோ³ஷத³ர்ஸநாது³பரதஸ்ய
துஷ்டிரியம்
நவமீ உத்தமாம்ப⁴ இத்யுச்சயதே | ஏதா: பஞ்ச விஷயத்³வாரேணேதி ப⁴வந்தீதி பா³ஹ்யா:
|

தத்பூர்விகாஸ்சாத்⁴யாத்மிகா:, விஷயே தத்பரஸ்யாத்⁴யாத்மிகதுஷ்ட்யஸம்ப⁴வாத் ||
தத்ர ப்ரக்ரு'த்யுபாதா³நகாலா ந மோக்ஷோபாயா இத்யுபதி³ஷ்டமபி யோ
வைமுக²யாந்ந
ப்ரதிபத்³யதே தஸ்யாத்⁴யாத்மிகாஸ்சதஸ்ர:, விஷயோபரமாச்ச பா³ஹ்யா: பஞ்சேதி
நவ துஷ்டய: | தா பு³த்³தி⁴வதா⁴ இத்யுச்சந்தே | தேஷாம் ஸக்தேரந்த்ரப்⁴வதி [?] |
தாஸாம் சதுஷ்ஷஷ்டநாம் மஹத்ப்ரப்⁴ரு'தயோ விபர்யயேண ஸம்ஜ்ஞா | தது³ப⁴யமபி
பு³த்³தா⁴வந்தர்பூ⁴தம் ததஸ்ர்க³த்வாத் || 50 ||

காரிகா 51

கதிபே⁴தா³ ஜ்ஞாநாஜ்ஞாநலக்ஷணா எதித்³தி⁴ரித்யாஹ-

|| ஊஹ: ஸப்³தோ³ஸ்த⁴யயநம் து:³க²விகா⁴தாஸ்த்ரய: ஸுஹ்ரு'த்ப்ராப்தி: |
தா³நம் ச எதித்³த⁴யோ⁵ஷ்டௌ, எதித்³தே:⁴ பூர்வோ⁵ங்குஸஸ்த்ரிவித:⁴ || 51 ||

'ஊஹ: ஸப்³தோ³ஸ்த⁴யயநம்' இத்யாதி³ | எதித்³தி⁴ர்ஜ்ஞாநப்ராப்தி:, தஸ்யா பே⁴தா³
உபாயபே⁴தா³த் |

ஊஹ இதி | ஜந்மாந்தரஸம்ஸ்க்ரு'ததி⁴யோ யஸ்ய ப்³ந்த⁴மோக்ஷகாரணமுத்ப்ரேக்ஷமாணஸ்ய
ப்ரதா⁴நபுருஷாந்தரஜ்ஞாநமுத்பத்³யதே தஸ்ய எதித்³தி⁴ருஹேதுகா ப்ரத²மா
தாரமித்யுச்சயதே ||

யஸ்ய ஸாங்க்யஸாஸ்த்ரபாட²மந்யதீ³யமாகர்ண்ய தத்தவஜ்ஞாநமுத்பத்³யதே, ஸா
ஸித்³தி:⁴

ஸப்த³தேஹதுகா த்³விதீயா ஸுதாரமித்யுச்சயதே ||

யஸ்ய ஸிஷ்யாசார்யஸம்ப³நதே⁴ந ஸாங்க்யஸாஸ்த்ரம் ஸப்த³தோ⁵ர்த²தஸ்ஸாதீ⁴த்ய
ஜ்ஞாநமுத்பத்³யதே, தஸ்யாத்யயநஹேதுகா | அத்யயநேந ஹி தத்பரிஜ்ஞாநாத் |
ஏஷா த்ரு²தீயா தாரவி இத்யுச்சயதே ||

'து:³க²விகா⁴தாஸ்த்ரய:' இதி | யோ⁵ப்யாத்யாத்மிகேநாதி⁴பௌ⁴திகேநாதி⁴தை³விகேந
வா

பா⁴விதஸ்தத்³விகா⁴தார்த²ம் ஜ்ஞாநம் பர்யேஷ்யதி, ஊஹேந ஸப்த³தே³நாத்யயநேந வா,
தஸ்ய தத்³விகா⁴தஹேதுகா: ப்ரமாத³ப்ரமுதி³தமோத³நாக்யாஸ்திஸர்:, உபாயஸ்ய
த்ரித்வாதி³தி |

பூர்வா யாஸ்திஸர்: ஸித்³த்யயஸ்தா ந து:³க²தேஹதுகா இதி போ³த்³த⁴வ்யா: ||

'ஸுஹ்ரு²த்ப்ராப்தி:' இதி | யோ⁵தி⁴க³ததத்த்வ: ஸுஹ்ரு²த³ம் ப்ராப்ய
ஜ்ஞாநமதி⁴க³ச்ச²தி, தஸ்ய ஸுஹ்ரு²த்ப்ராப்திபூர்விகா | மித்ரம் ஹி ஸ்நேஹாத்
ஜ்ஞாநம்

ப்ரகாஸ்யதி | இயம் ஸப்தமீ ரம்யகமித்யுச்சயதே ||

தா³நம் ச ஸித்³தி⁴தேஹது: | தா³நேந ஹ்யாராதி⁴தோ ஜ்ஞாநீ ஜ்ஞாநம் ப்ரயச்ச²தி |
இயமஷ்டமீ ஸதா³ப்ரமுதி³தமித்யுச்சயதே ||

தத்³விபரீதா அஸித்³த⁴ய: | மந்த³பு³த்³தி⁴த்வாந்நோஹதே யஸ்தஸ்யாநாஹேதுகா
அஸித்³தி:⁴ |

ய: ஸக்தோ⁵பி ஸாங்க்யஸாஸ்த்ரம் ஸ்ரு²ண்வந்நபி பு³த்³தி⁴தௌ³ர்ப³ல்யாந்ந
பு³த்³த்யதி தஸ்ய

ஸப்த³தேஹதுகா அஸித்³தி:⁴ | பு³த்³தி⁴தோ³ஷ ஏவாயம் | யஸ்ய கு³ருபூர்வகம்
நாத்யயநம்

பு³த்³தி⁴தோ³ஷாதே³வ தஸ்யாநத்⁴யயநஹேதுகா அஸித்³தி:⁴ | ந யத்ர மித்ரஸங்க³ரஹோ
ந ச

தா³நமித்யஷ்டாவஸித்³த⁴யோ பு³த்³தி⁴வதா⁴ அஸக்தாவந்தர்பூ⁴தா: | தாஸாம்
சாஸித்³தீ⁴நாம்

மோஷமுஷ்ணமானோரமித்யாத்³யா: [?] ஸம்ஜ்ஞா: | பு³த்³தா⁴வந்தர்பூ⁴தம்
தத்ஸர்க³த்வாத் ||

‘ஸித்³தே⁴ பூர்வோ⁵ங்குஸஸ்த்ரிவித⁴’ இதி । தஸ்யா அஷ்டவிதா⁴யா: ஸித்³தே⁴ர்ய: பூர்வோ விபர்யயாஸக்திதுஷ்ட்யாக்²யஸ்த்ரிவித⁴ உக்த: ஸோ⁵ங்குஸ இவேத்யங்குஸ உக்த: । தேந ஹ்யஸ்வதந்த்ரீக்ரு⁴தோ லோக: ஸம்ஸாரசக்ரே⁵வதிஷ்ட²தே । தத்ர விபர்யயாதி³ஷ்யதே ப்³ந்த⁴ இதி வசநாத் பஞ்சவித⁴மஜ்ஞாநமங்குஸ: । அஸக்தி: கரணவைகல்யம், ததோ ஹி ஜ்ஞாநாப்ராப்திரித்யங்குஸ: । துஷ்டிரப்யங்குஸ: । ததா³ ப்ரக்ரு⁴த்யுபாதா³நகாலபா⁴க்³யா மோக்ஷோபாயா இதி, விஷயோபரமாச்ச முக்த இத்யேதாவந்மாத்ராது³பதே³ஸாத் துஷ்டோ ந ஜ்ஞாநம் பர்யேஷ்யதி । யதா³ து பர்யேஷ்யதி

ததா³நங்குஸ இத்யர்த: ² । ஏதே ப்ரத்யயஸர்க்³பே⁴தா: ³ பஞ்சாஸத் பதா³ர்தா: ², அஸ்தித்வாத்³யஸ்ச த³ஸ । தே சாஸ்யாமேவ ஸப்தத்யாம் நிர்தி³ஷ்டா: । ததா² சாஹ ஸங்க்³ரஹகார:-

அஸ்தித்வமேகத்வமதா²ர்த²வத்வம் பாரார்த்²யமந்யத்வமகர்த்ரு⁴பா⁴வ: । யோகோ³ வியோகோ³ ப்³ஹவ: புமாம்ஸ: ஸ்தி²தி: ஸரீரஸ்ய ச ஸேஷவ்ரு⁴த்தி: ॥ இதி ॥ ஏகத்வமர்த்²வத்வம் பாரார்த்²யம் சேதி ப்ரதா⁴நமதி⁴க்ரு⁴த்யோக்தம் । அந்யத்வமகர்த்ரு⁴த்யம் ப்³ஹுத்வம் சேதி புருஷமதி⁴க்ரு⁴த்ய । அஸ்தித்வம் யோகோ³ வியோக³ஸ்சேத்யுப⁴யமதி⁴க்ரு⁴த்ய । ஸ்தி²திர்மூலஸூக்ஷ்மமதி⁴க்ரு⁴த்ய । வக்ஷ்யதி- ‘திஷ்ட²தி ஸம்ஸ்காரவஸாத்’ இதி । ஏதே ஷஷ்டி பதா³ர்தா: ², தத³ர்த²ம் ஸாஸ்த்ரம் ஷஷ்டிதந்த்ரமித்யுச்யதே ॥ 51 ॥

காரிகா 52

பூர்வோத்பந்நம் லிங்க³ம் பா⁴வைரதி⁴வாஸிதம் ஸம்ஸரதீத்யுக்தம், தத்ர கிம் பா⁴வா அபி பூர்வமுத்பந்நா: கிம் லிங்க³மேவேத்யத்ராஹ-

॥ ந விநா பா⁴வைர்லிங்க³ம், ந விநா லிங்கே³ந பா⁴வநிஷ்பத்தி: । லிங்கா³க்²யோ பா⁴வாக்²யஸ்தஸுமாத்³த்³விவித⁴ ப்ரவர்ததே ஸர்க: ³ ॥ 52 ॥

‘ந விநா’ இத்யாதி³ । யதி³ பா⁴வா ந பூர்வோத்பந்நாஸ்தைர்விநா லிங்க³மபி நாஸ்தி । ஸம்ஸரணர்த்²ம் லிங்க³ம் ஸம்ஸாரநிமித்தம் ச பா⁴வா: ॥

‘ந விநா லிங்கே³ந பா⁴வநிஷ்பத்தி:’ இதி । லிங்க³ம் விநா ந பா⁴வாநிஷ்பத்தி:, லிங்கா³ஸிதித்வாத்³பா⁴வாநாம் । யஸ்மாதே³வம் தஸ்மாத் லிங்கா³க்²யோ பா⁴வாக்²யஸ்ச

த்³விப்ரகார: ப்ரதா⁴நத்வாத் ஸர்கோ³ ப⁴வதீதி । ஸ்ரு⁴ஜ்யத இதி ஸர்க: ³ ॥ 52 ॥

காரிகா 53

யதா² த்³வாவேதௌ பூர்வோத்பந்நௌ தத² பூ⁴தஸர்கோ³஽பீதி த்³ர்ஸயந்நாஹ-

|| அஷ்டவிகல்ப தை³வஸ்தைர்யக்³யோந்யஸ்ச பஞ்சதா⁴ ப⁴வதி |

மாநுஷ்யசைகவித:⁴, ஸமாஸதோ பௌ⁴திக: ஸர்க:³ || 53 ||

'அஷ்டவிகல்ப:' இத்யாதி³ | தே³வாநாமயம் தை³வ: | ஸோ⁵ஷ்டவித:⁴ | தத்³யதா²
ப்³ராஹ்ம:, ப்ராஜாபத்ய:, ஸௌர:, ஆஸூர:, கா³ந்த⁴ர்வ:, யாக்ஷ:, ராக்ஷஸ:,
பைஸாசஸ்சேதி ||

'தைர்யக்³யோந்யஸ்ச பஞ்சதா⁴ ப⁴வதி' இதி | திர்யக்³யோநீநாமயம் தைர்யக்³யோந்ய:
|

பஸும்ரு³க³பக்ஷிஸரீஸ்டு³பஸ்தா²வரபே⁴தா³த் பஞ்சவித:⁴ | தத்ர க³வாத்³யா
ராஸபா⁴ந்தா: பஸவ: | ஸிம்ஹாத்³யா பி³டா³லாந்தா ம்ரு³கா:³ | ஹம்ஸாத்³யா
மஸகாந்தா:

பக்ஷிண: | ஸர்பாத³ய: க்ரு³ம்யந்தா: ஸரீஸ்டு³பா: | வ்ரு³க்ஷாத³ய: ஸ்தூ²ந்நாந்தா:
ஸ்தா²வரா இதி ||

'மாநுஷ்யஸ்சைகவித:⁴' இதி | மாநுஷ்யாணமயம் மாநுஷ்ய: |

ஏவம்வித⁴ஸம்ஸ்தா²நஸ்யைகவித⁴த்வாத் | ப்³ராஹ்மாதி³பே⁴தோ³஽பி ஸத்த்வரஜஸ்தமஸாம்
விகல்பாத் காலவ்யவஹாரநிமித்தம் ||

'ஸமாஸத:' இதி | ஸங்க்ஷேபேண | விஸ்தரம் || தஸ்தஸ்யைவ (?) -

ஜராயுஜாண்ட³ஜோஷ்மஜோத்³பி⁴ஜ்ஜாக்²யாஸ்சத்வாரோ பே⁴தா:³ ஸாஸ்த்ராந்தரே
த்³ரஷ்டவ்யா: |

உத்³பி⁴ஜ்ஜா: ஸ்தா²வரா: ||

'பௌ⁴திக: ஸர்க:³' இதி | பூ⁴தேஷு ப⁴வோ பௌ⁴திக:, லோகோத்பாத³ இத்யர்த:² |

ஸ ச த்³விவித:⁴ || 53 ||

காரிகா 53

ஸ்தூ²லஸரீரே ஸத்த்வயி கஸ்சிதே³வ க்வசித³தி⁴க்யேந வர்தத இதி த்³ர்ஸயந்நாஹ-

|| ஊர்த்⁴வம் ஸத்த்வவிஸாலஸ்தமோவிஸாலஸ்ச மூலத: ஸர்க:³ |

மத்⁴யே ரஜோவிஸாலோ, ப்³ரஹ்மாதி³ஸ்தம்ப்³பர்யந்த: || 54 ||

'ஊர்த்⁴வம்' இத்யாதி³ | ப்³ரஹ்மா ஆதி³ர்யஸ்ய ஸர்க³ஸ்ய ஸ்தம்ப்³ஸ்ச
த்ரு³ணவிடபர்யந்த:,

ஸ ப்³ரஹ்மாதி³ஸ்தம்ப்³பர்யந்த: ஸர்க:³ | ஸ ஊர்த்⁴வ: ஸத்த்வவிஸால: | ஊர்த்⁴வம்

தே³வலோகஸ்தஸ்யோதக்ரு³ஷ்டத்வாத் தத்ர ஸாத்த்விக இத்யர்த:² | தே³வலோகஸ்ய ஸத்த்வப³ஹுலத்வாத் ||

'தமோவிஸாலஸ்ச மூலத: ஸர்க:³' இதி | தைர்யக்³யோநோ மூலம், தஸ்யாத⁴மத்வாத் |

தஸ்மிந் மூலே தமோ⁵தி⁴கம் தமோப³ஹுலத்வாத் ||

'மத்⁴யே ரஜோவிஸால:' இதி | மநுஷ்யலோகே மத்⁴யே | உத்தராத⁴ரபா⁴வாத் தத்ர து:³க²ப³ஹுலத்வாத் || 54 ||

காரிகா 55

யதி³ த்ரிஷு லோகேஷு விங்க்³ம் ஸம்ஸரதி, ததே³வ தர்ஹி ஸாம்ஸாரிகம் ஸுக²ம் து:³க²ம்

வாப்நோதி, தஸ்யைவ ஸாம்ஸாரிகத்வாதி³த்யாஹ-

|| தத்ர ஜராமரணக்ரு³தம் து:³க²ம் ப்ராப்நோதி சேதந: புருஷ: |

விங்க்³ஸ்யாவிநிவ்ரு³த்தேஸ்தஸமாத்³ து:³க²ம் ஸ்வபா⁴வேந || 55 ||

'தத்ர' இத்யாதி³ | தேஷு லோகேஷு ஜராமரணக்ரு³தமிதி சதூர்து:³கோ²பலக்ஷணூர்த்²ம் |

க³ர்ப⁴து:³க²ம், ஜந்மது:³க²ம், ஜராது:³க²ம், மரணது:³க²மிதி | தத்ர

மாது: குக்ஷௌ அந்த⁴தமஸீவ ப்ரவிஷ்டஸ்ய ஸங்குசநப்ரஸாரணது:³க²ம்

க³ர்ப⁴து:³க²ம் | ஜாயமாநஸ்ய மாதுருத³ராந்நிர்க்³ச²தோ ஜந்மது:³க²ம் | வ

|| பாலதஸ்க²லநாதி³து:³க²ம் ஜராது:³க²ம் | மரணாவஸ்தா²யாம் ஸ்தூ²லஸரீரம்

த்யஜதோ மரணது:³க²ம் | ஏதத்த்வாத்⁴யாத்மிகம் து:³கே²5நதர்பூ⁴தமப்ரீதது:³க²ம்

பு³தீத்⁴யாத்⁴யவஸிதம் புருஷ: ப்ராப்நோதி தஸ்ய சேதநத்வாத், ந து

விங்க்³மசேதநத்வாதி³தி பா⁴வ: ||

கியந்தம் காலமித்யாஹ- 'விங்க்³ஸ்யாவிநிவ்ரு³த்தே:' இதி |

யாவஸ்விங்க்³ஸ்யாவிநிவ்ரு³த்திஸ்தாவதி³த்யர்த:² | தஸ்ய ச நிவ்ரு³த்தி:

ப்ரதா⁴ந்புருஷாந்தரஜ்ஞாநாத் | யதஸ்ஸைவம் தஸ்மாத்³து:³க²ம் ஸ்வபா⁴வேந |

விங்க்³க³ர்பா⁴த்³யவஸ்தா²ஸு ஸ்வபா⁴வதோ து:³க²மித்யர்த:² | லோகத்ரயே ஸுக²ம்பி

ப்ராப்நோதி, தந்நோக்தம் தஸ்யாநியதத்வாத் | ஜராதி³து:³க²ம் து நியதமிதி || 55 ||

காரிகா 56

யோ⁵யம் பா⁴வவிங்க்³பூ⁴ததத்ஸர்க:³ ஸ கிமீஸ்வராத், யதோ²ச்யதே-

ஈஸ்வரப்ரேரிதோ க³ச்சே²த் ஸ்வர்க³ம் வா ஸ்வப்⁴ரமேவ வா ।

இதி, கிம் வா புருஷாத், யதோ²ச்யதே-

புருஷ ஏவேத³ம் ஸர்வம் யத்³பூ⁴தம் யச்ச ப⁴வ்யம் ।

இதி, கிம் வா ஸ்வபா⁴வாத், யதோ²ச்யதே-

ஸ்வபா⁴விகமேவேத³ம் ஸர்வம் ஜக³ந்நஹி மருதா³த³ய: கேநசித் க்ரியந்தே ।

இத்யத்ராஹ-

॥ இத்யேஷ ப்ரக்ரு³திக்கு³தோ மஹதா³தி³விஸேஷபூ⁴தபர்யந்த: ।

ப்ரதிபுருஷவிமோக்ஷார்த²ம் ஸ்வார்த² இவ பரார்த² ஆரம்ப:⁴ ॥ 56 ॥

'இத்யேஷ ப்ரக்ரு³திக்கு³த: இத்யாதி³ । ஆரப்⁴யத இத்யாரம்ப:⁴ । ப்ரக்ரு³திக்கு³த

இதி ப்ரதா⁴நக்கு³த:, நேஸ்வராதி³க்கு³த இத்யர்த:² । லோகத்ரயம் த்ரிசு³ணாத்மகம்

ப⁴வதி, தச்ச த்ரிசு³ணயா ஏவ ப்ரக்ரு³தேருத்பத்³யதே । நபை ஸ்வபா⁴விகம்,

விபரீதகு³ணதோ³ஷப்ரஸங்கா³த்³தே³ஸாநியமயோகா³ச்ச ॥

ஸ கிம்ஸ்வரூப இத்யாஹ- 'மஹதா³தி³விஸேஷபூ⁴தபர்யந்த:' இதி ।

பு³த்³தி⁴ராதி³ர்யஸ்யாரம்ப⁴ஸ்ய । பூ⁴தாநி லோகத்ரயே யாந்யபி⁴ந்நஸம்ஸ்தா²நாநி

ஸ்து²லஸரீராக்²யாநி । விஷயாஸ்ச । பா³ஹ்யாஸ்ச விஷய: ஸலி³க்ஷமா: ஸ்து²லா: ।

தே பர்யந்தே⁵வஸாநே யஸ்ய ஸ ததோ²க்த: । அநேந பா⁴வலிங்க³பூ⁴தஸர்கா³க்²யாஸ்த்ரய

ஆக்²யாதா: ॥

கிமர்த²மயம் ப்ரதா⁴நஸ்யாரம்ப⁴ இத்யத்ராஹ- 'ப்ரதிபுருஷவிமோக்ஷார்த²ம்'

இதி । ஏகைகஸ்ய புருஷஸ்ய புருஷஸ்ய விமுக்த்யர்த²மாரம்ப:⁴, புருஷாணம்

ப³ஹுத்வாத் । பா⁴வஸர்கே³ பூ⁴தஸர்கே³ சாநேக இதி த³ர்ஸயதி । ததா²ஹி

மோக்ஷார்த²ம்

விஷயோபபோ⁴கா³ர்த²ம் சாயமாரம்ப⁴ இதி த்³ரஷ்டவ்யம் । ப்ரதா⁴நேந ஹி புருஷார்த:²

கர்த்வய: । ஸ ச த்³விவிதி:⁴ । விஷயோபபோ⁴க:³ கைவல்யம் ச । தது³ப⁴யம்

க்ரு³த்வா நிவர்த்த இதி ॥

'ஸ்வார்த:²' இதி । ய: கஸ்சித் தே³வத³த்தஸ்வார்த² ஏவ பரார்தோ² ரஹிதிதம்

ப்ரவர்த்தே ந பரஸ்தபஸ்தகரோதி (?) ததா² ப்ரதா⁴நமபீத்யர்த:² ॥ 56 ॥

காரிகா 57

நநு ச ஸசேதநஸ்ய பு³த்³தி⁴பூர்விகா ப்ரவ்ரு³த்தி³ர்ப⁴வதி,

ப்ரதா⁴நஸ்யாசேதநத்வாத்கத²ம் லோகத்ரயே புருஷம் விஷயை: ஸம்யோஜ்ய த்⁴யாநேந

விப்ரமோச்ய நிவர்த்தேத । கத²மேவம்விதா⁴ ப்ரவ்ரு³த்தி: । நாயம் நியம:,

அசேதநாநாமபி லோகே ப்ரவ்ரு'த்தித்³ர்ஸநாத் | யதா³ஹ-

|| வத்ஸவிவ்ரு'த்³தி⁴நிமித்தம் க்ஷீரஸ்ய யதா² ப்ரவ்ரு'த்திரஜ்ஞஸ்ய |

புருஷவிமோக்ஷநிமித்தம் ததா² ப்ரவ்ரு'த்தி: ப்ரதா⁴நஸ்ய || 57 ||

'வத்ஸவிவ்ரு'த்³தி⁴நிமித்தம்' இத்யாதி³ | வத்ஸஸ்ய விவ்ரு'த்³தி:⁴ புஷ்டி: | தஸ்யா
நிமித்தம் ||

'க்ஷீரஸ்ய யதா² ப்ரவ்ரு'த்திரஜ்ஞஸ்ய' இதி | அசேதநஸ்ய | யதா²

த்ரு'ணதி³கமசேதநம் க³வாஸிதம் பீதம் ச, வத்ஸஸ்ய புஷ்டி: கர்தவ்யேதி,

க்ஷீராத்தமநா பரிணமதி க்ரு'தார்த்²ம் ச நிவர்த்த இதி || 57 ||

காரிகா 58

யதி³ புருஷவிமோக்ஷார்த்²ம் ப்ரதா⁴நஸ்ய ப்ரவ்ரு'த்தி:, ப்ரவ்ரு'த்தே: ப்ராக் புருஷஸ்ய

கைவல்யம் ஸ்தி²தமேவ, தத் கிம் தேந ப்ரவ்ரு'த்தேந? ததா² சாஹு: -

மத்⁴வர்த்²ம் ப்ரஸ்தி²த: கஸ்சித்³ க்³ராமாப்⁴யாஸே து மாக்ஷிகம் |

அக்கே சேந்மது⁴ விந்தே³த கிமர்த்²ம் பர்வதம் வ்ரஜேத் || இதி ||

அத்ராஹ-

|| ஓளத்ஸுக்யநிவ்ரு'த்த்யர்த்²ம் யதா² க்ரியாஸு ப்ரவர்த்தே லோக: |

புருஷஸ்ய விமோக்ஷார்த்²ம் ப்ரவர்த்தே தத்³வத்³வ்யக்தம் || 58 ||

'ஓளத்ஸுக்யம்' இத்யாதி³ | யதௌ²த்ஸுக்யநிவ்ரு'த்த்யர்த்²மபி⁴மதக்ரியாஸு லோக:

ப்ரவர்த்தே, தத்³வத் ப்ரலயாவஸ்தா²யாம் புருஷோ⁵பி மோக்ஷநிமித்தம் யதௌ³த்ஸுக்யம்

தந்நிவ்ரு'த்தயே ப்ரவர்த்தயேத்ப்ரதா⁴நமிதி || 58 ||

காரிகா 59

உதா³ஹரணந்தரமாஹ-

|| ரங்க³ஸ்ய த்³ர்ஸயித்வா நிவர்த்தே நர்த்தகீ யதா² ந்ரு'த்தாத் |

புருஷஸ்ய ததா²ஸ்த்மாநம் ப்ரகாஸ்ய விநிவர்த்தே ப்ரக்ரு'தி: || 59 ||

'ரங்க³ஸ்ய' இத்யாதி³ | ந்ரு'த்தயீதி நர்த்தகீ | ஸா ததா² ரங்க³ஸ்ய ந்ரு'த்தம்

த்³ர்ஸயித்வா தஸ்மாந்ந்ரு'த்தாந்நிவர்த்தே விரமதி, த்³ரு'ஷ்டாஹமநேநேதி

க்ரு'தப்ரயோஜநா ஸதீ, ததா² புருஷஸ்யாத்மாநம் ஸம்ப்ரகாஸ்ய தே³வாதி³பா⁴வருபம்

க³தா நிவர்த்தே ப்ரக்ரு'தி: ப்ரதா⁴நமித்த்யர்த: || 59 ||

காரிகா 60

நநு ச நடி ரங்கா³த் ஸ்வார்த்²ம் ஸாத்⁴யதி, ப்ரக்ரு²தேஸ்து புருஷார்த்² ஸ்வார்தோ²
யேநைவமாசரயதீத்யாஹ-

|| நாநாவிதை⁴ருபாயைருபகாரிண்யருபகாரிண: பும்ஸ: ||

கு³ணவத்யகு³ணஸ்ய ஸதஸ்தஸ்யார்த்²மபார்த்²கம் சரதி || 60 ||

'நாநாவிதை:⁴ இத்யாதி³ || பூர்வம் ஸப்தபி⁴ர்த்⁴ர்மாதி³பி⁴ருபாயைஸ்த்ரிஷு
விஷயேஷ்வாத்மநம் ப்ரகாஸ்யத்யுபகாரிணீ, தத³நந்தரமேகேந ஜ்ஞாநாக்²யேந
கைவல்யம் குர்வானோபகாரிணீ ப⁴வதி ||

'அநபகாரிண: பும்ஸ:' இதி || ந புமாம்ஸ்தாம் ப்ரத்யுபகரோதி, அஹமநயோபக்ரு²த
இதி || புநஸ்ஸா தமுபகரோதி ||

நாஸௌ தாமித்யாஹ - 'கு³ணவத்யகு³ணஸ்ய ஸத:' இதி || கு³ணஸதத்வாத்ப்ரக்ரு²தி:
ஸக்ரியா, நிர்கு³ணத்வாத் புருஷோ நிஷக்ரிய இதி || தஸ்யார்த்²மபார்த்²கம் சரதி ||
தஸ்ய பும்ஸோ⁵ர்தோ² த்³விவித:⁴- விஷயோபபோ⁴க:³ கைவல்யம் ச || தந்நிரர்த்²கம்
கரோதி, யதஸ்தஸ்யா: ப்ரயோஜநாபா⁴வ: || வ்யக்தாத்மநா⁵⁵த்மாநம் த்³ர்ஸயதி
நத்வவ்யக்தாத்மநா || 60 ||

காரிகா 61

ததா²ஹி - கு³ணநாம் ஸாம்யாவஸ்தா² ப்ரக்ரு²தி: || குதஸ்ச ஸா ந
ஸர்வாத்மநா⁵⁵த்மாநம் ப்ரகாஸ்யதி, புமாநபி ந ஸர்வதா² பஸ்யதி ? ததா²
சாஹு:-

கு³ணநாம் பரமம் ரூபம் ந த்³ரு²ஷ்டிபத²ம்ரு²ச்ச²தி ||
யத்து த்³ரு²ஷ்டிபத²ம் ப்ராப்தம் தந்மாயாவஸ்து துச்ச²கம் || இதி || அத்ராஹ -
|| ப்ரக்ரு²தே: ஸுகுமாரதரம் ந கிஞ்சித³ஸ்தீதி மே மதிர்⁴பவதி ||
யா த்³ரு²ஷ்டாஸமீதி புநந் த்³ர்ஸநமுபைதி புருஷஸ்ய || 61 ||

'ப்ரக்ரு²தே:' இத்யாதி³ || ஸுகுமாரதரமிதி ஸுலக்ஷமதரமிதரத் || ஏதது³க்தம் ப⁴வதி-
ப்ரா³க்³வ்யக்தாத்மநா ப்ரகாஸ்யதி ந த்வவ்யக்தாத்மநாபி, யேந ஜ்ஞாநாவஸ்தா²யாம்
ப்ரக்ரு²தேர்மதிர்⁴பவதி மம ஸுலக்ஷமதரம் ந கிஞ்சித³பரமஸ்தி யத்³த்³ரஷ்டவ்யம்
புருஷேண ||

('யா த்³ரு²ஷ்டா⁵ஸ்மி' இதி || ஸா ப்ரக்ரு²திர்⁴வ்யக்தாத்மநா ச) த்³ரு²ஷ்டாஹமநேநேதி
ந புநர்த்³ர்ஸநமுபைதி புருஷஸ்ய, த்³ரஷ்டவ்யாபா⁴வாத் || ததஸ்சைவம் ஸர்வதா²
ப்ரக்ரு²திராத்மாநம் ப்ரகாஸ்யதி, புருஷஸ்சைதாம் ஸர்வதா² பஸ்யதி || 61 ||

காரிகா 62

தஸ்மாந்ந புருஷஸ்ய ப்³ந்தோ⁴ நாபி ஸம்ஸரணம் மோக்ஷோ வேத்யாஹ-

॥ தஸ்மாந்ந ப்³த்யதே⁵தத்³தா⁴ ந முச்யதே நாபி ஸம்ஸரதி கஸ்சித் ।

ஸம்ஸரதி ப்³த்யதே முச்யதே ச நாநாஸ்யா ப்ரக்ரு²: ॥ 62 ॥

'தஸ்மாந்ந ப்³த்யதே' இத்யாதி³ । ப்³ந்தா⁴பா⁴வாந்ந ப்³த்யதே । புருஷஸ்யாபி

கார்யத்வாத்³ப்³ந்தோ⁴ நாஸ்தி । ந விமுச்யதே தஸ்யா ப்³ந்த⁴நாத் । நாபி ஸம்ஸரதி

நிஷ்க்ரியத்வாத் । கஸ்சிதி³தி புருஷ இத்யர்த்:² ॥

கஸ்ய தர்ஹி ப்³ந்தா⁴த்ய இத்யாஹ- ஸம்ஸரதி ப்³த்யதே முச்யதே ச ப்ரக்ரு²: ॥

நநு ச தஸ்யா: ஸுகுமாரத்வாத்³ப்³ந்தா⁴த்யோ ந ஸம்பவந்த்யேவேத்யத்ராஹ-

நாநாஸ்யேஷுரபி⁴வஜ்யதே (?) । தத்ராஸ்யா: பா⁴வலிங்க்³பூ⁴தாஸ்ஸர்கா:³ ।

தே ப்ரக்ரு²: ॥ 62 ॥

காரிகா 63

ததஸ்ச நாநாஸ்யத்வாதே³வ த்³ர்ஸயந்நாஹ-

॥ ரூபை: ஸப்தபி⁴ரேவ து ப்³தநாத்யாத்மாநமாத்மாநா ப்ரக்ரு²: ।

ஸைவ ச புருஷார்த்²ம்ப்ரதி விமோசயத்யேகரூபேண ॥ 63 ॥

'ரூபை:' இத்யாதி³ । த⁴ர்மாத்யோ ப்³ததே⁴ ரூபாந்யுத்தாநி । 'ஸப்தபி:⁴' । ஜ்ஞாநம்

த்யக்த்வா தே ச ப்ரக்ரு²: ॥ தேராத்மபூ⁴தா: । ஸைவாத்மநைவ புருஷார்த்²ம்

ப்ரத்யாத்மாநம்

மஹதா³தி³ஸூக்சுமபர்யந்தம் லிங்க்³ம் ப்³தநாதி । ப்³ந்த⁴ஸ்ச த்ரிவித:⁴ । தச்ச

லிங்க்³ம் பா⁴வாதி³பி⁴ரதி⁴வாஸிதமர்த்²மேவ । ஸம்ஸரதீதி । ப்ரக்ரு²: ॥

ஸம்ஸரதி ॥

'ஸைவ ச' இதி । ப்ரக்ரு²: ॥ புருஷார்த்²ம் ப்ரதி கைவல்யார்த்²ம்

விமோசயத்யாத்மாநம் ॥

'ஏகரூபேண' இதி । ஏகம் ச தத்³ரூபம் சேதி । ஜ்ஞாநாக்²யேந ரூபேணத்யர்த்:² । யம்

புருஷமபேக்ஷய ஜ்ஞாநமுத்பாத்யதி தம் ப்ரத்யவ்யக்தமாத்மாநம் ஸம்ஹரதீத்யர்த்:² ।

நஹி த⁴ர்மாத்ய: புருஷத⁴ர்மா யஸ்தைர்ப்³த்யதே । நாபி ஸம்ஸரதி,

அலிங்க்³பா⁴வத்வாத் । நாபி முச்யதே, தஸ்ய ப்³ந்த⁴நத்வாத் ॥ 63 ॥

காரிகா 64

ததே³வம் ஜ்ஞாநம் கத²முத்பத்³யதே யேந மோசயதீத்யாஹ-

|| ஏவம் தத்த்வாப்யாஸாந்நாஸ்மி ந மே நாஹமித்யபரிஸேஷம் |

அவிபர்யயாத்³விஸுத்³த⁴ம் கேவலமுத்பத்³யதே ஜ்ஞாநம் || 64 ||

'ஏவம் தத்த்வாப்யாஸாத்' இத்யாதி³ | ஏவமிதி வக்ஷயமாணே யோஜ்யம் | தத்த்வாநி பஞ்சவிம்ஸதி: | தேஷாம் புந: புந: ஸ்வரூபேணாப்யஸநமப்யாஸ: | யதே³தத் ஸலக்ஷமஸாரீரம் பௌ⁴திகம் ச தஸ்மிந்ந ப⁴வாமி, அபி து ப்ரக்ரு³தி: ||

'ந மே' இத்யாதி³ | ந மமேத³மபி து ப்ரக்ரு³தே: ||

நாஹமிதி | நாப்யஹம் ப்ரக்ரு³திரித்யேவம் தத்த்வாப்யாஸாத் | கிம்விஸரிஷ்டாத் - அவிபர்யயாத்³ஹமித்யமாநஸம்ஸயாத் ஜ்ஞாநமுத்பத்³யதே ||

ஈத்³ரு³ஸமித்யாஹ- 'அபரிஸேஷம்' இதி | பரிபூர்ணம் விஸுத்³த⁴ம் ஸம்ஸாரமலாபக்³மாத் கேவலமேகமித்யர்த: || 64 ||

காரிகா 65

நநு ஜ்ஞாநேந புருஷ: கிம் பஸ்யதீத்யாஹ-

|| தேந நிவ்ரு³த்தப்ரஸவாமர்த²வஸாத் ஸப்தரூபவிநிவ்ரு³த்தாம் |

ப்ரக்ரு³திம் பஸ்யதி புருஷ: ப்ரேக்ஷகவத்³வஸ்தி²த: ஸ்வஸ்த: || 65 ||

'தேந' இத்யாதி³ | யத் ப்ரக்ரு³திஜ்ஞாநமுத்பத்³யதே தம் ப்ரதி நிவ்ரு³த: ப்ரஸவோ லிங்க்³பூ⁴தஸர்கா³க்²யோ யஸ்யா: ப்ரக்ரு³தே: ஸ ததோ²க்தா | ப்ரஸவநிவ்ரு³த்த்யா வா யோ விஷயோ விஷயேப்⁴யோ நிவர்ததே தத்³வஸாத், ஸப்தப்⁴யோ ரூபேப்⁴யோ த⁴ர்மாதி³ப்⁴யோ

நிவ்ரு³த்தா ப்ரக்ரு³திர்ப்⁴வதி | பா⁴வஸம்ஸர்கோ³பி யஸ்யா நிவர்தத இத்யர்த: ||

தாமேவம்விதா⁴மவ்யக்தரூபாம் பஸ்யதி புருஷ: ||

'ப்ரேக்ஷகவத்³வஸ்தி²த:' இதி | யதா² ப்ரேக்ஷக:

ப்ரவர்த்திதந்ரு³த்தமுபஸம்ஹ்ரு³தந்ரு³த்தாம் ச நர்த்தகீம் பஸ்யதி, ததா²

புருஷோ³பி ப்ரவர்த்திதஸர்கா³முபஸம்ஹ்ரு³தஸர்கா³ம் சேதி ||

'ஸ்வஸ்த: ||' இதி | ஆத்மநி ஸ்தி²தோ ந ப்ரக்ரு³திஸ்த: ||, தத: ப்ரக்ரு³தேர்நிவ்ரு³த்தத்வாத் || 65 ||

காரிகா 66

நநு ச யதி³ ப்ரக்ரு³திர்க்³ர்ப்பூ⁴: புருஷம் ப்ரதி நிவ்ரு³த்தப்ரஸவா, தஸ்யாஸ்ச

ப்ரக்ரு³தேஸ்ததா³நீம் ஸர்வக³தத்வாத³ஸ்த்யேவ ஸம்யோக³ஸ்தத்தகிமிதி புந:
ஸரீரோத்பத்திர்ந

ப⁴வதீத்யாஹ -

॥ த்³ரு³ஷ்டா மயேத்யுபேக்ஷக ஏகோ த்³ரு³ஷ்டா⁵ஹமித்யுபரமத்யந்யா ।
ஸதி ஸம்யோகே³பி தயோ: ப்ரயோஜநம் நாஸ்தி ஸர்க³ஸ்ய ॥ 66 ॥

'த்³ரு³ஷ்டா மயா' இத்யாதி³ । தயோர்த்³வயோரேக: புருஷ உபேக்ஷக:, ஸர்வதா²
॥ ।த்வாத் ।

யதா²ப்ரேக்ஷகோ நஹமுபேக்ஷதே நிவ்ரு³த்தாபி⁴லாஷத்வாத் ॥

'த்³ரு³ஷ்டா⁵ஹமித்யுபரதா⁵ந்யா' இதி । அபரா ப்ரக்ரு³திருபரதா நிவ்ரு³த்தப்ரஸவா ।
ஸர்வதா²ஹமநேந த்³ரு³ஷ்டேதி ॥

ததஸ்ச ஸம்யோகே³பி தயோ: ப்ரயோஜநம் நாஸ்தி ஸர்க³ஸ்ய । விஷயோபபோ⁴கா³ர்த:²
ஸர்க:³ । தஸ்மிந்நேவ சரிதார்த²த்வாத் ந புந: ஸர்க³மாரப⁴தே । நஹி நஹ
ரங்கே³ப்ரேக்ஷகைர்நிராகாங்க்ஷிதம் புநர்ந்ரு³த்தமாரப⁴தே ॥ 66 ॥

காரிகா 67

யத்³யாத்மஜ்ஞாநாத் கைவல்யப்ராப்தி:, தத்³நந்தரமேவ ஸரீரம் கஸ்மாந்ந நிவர்த்த
இத்யாஹ-

॥ ஸம்யக்³ஜ்ஞாநாதி⁴க³மாத் த⁴ர்மா³நாமகாரணப்ராப்தௌ ।
திஷ்ட²தி ஸம்ஸ்காரவஸாத், சக்ரப்⁴ரமவத்³த்⁴ரு³தஸரீர: ॥ 67 ॥

'ஸம்யக் ஜ்ஞாநாதி⁴க³மாத்' இத்யாதி³ । ஸம்யக் ஜ்ஞாநமாத்மஜ்ஞாநம் ।
தஸ்யாதி⁴க³மாதா³த்மஜ்ஞாநப்ராப்தேரித்யர்த:² ॥

'த⁴ர்மா³நாமகாரணப்ராப்தௌ' இதி । ந காரணமகாரணம்,
தஸ்யாமகாரணப்ராப்தாவேவ தது³க்தம் ப⁴வதி । ஸம்யக் ஜ்ஞாநாதி⁴க³மாத்தேஷாம்
த⁴ர்மா³நாமக்³நித³க்த⁴பி³ஜவத்³ஸக்தத்வாத் ॥

ஜந்மாந்தரஸம்ஸ்காரவஸாத்³த்⁴ரு³தஸரீர: புமாம்ஸ்திஷ்ட²தி । கத²ம்-
சக்ரப்⁴ரமவத் । யதா²குலாலவ்யாபாரே நிவ்ரு³த்தே⁵பி வேக³வஸாத் கியந்தமபி
காலம் சக்ரப்⁴ரமஸ்திஷ்ட²தி ததா²ஸரீரமபீத்யர்த:² ॥ 67 ॥

காரிகா 68

கதா³ஸ மோக்ஷோ ப⁴வதீத்யத்ர-

॥ ப்ராப்தே ஸரீரபே³தே³ சரிதார்த²த்வாத் ப்ரதா⁴நவிநிவ்ரு³த்தௌ ।

ஐகாந்திகமாத்யந்திகமுப⁴யம் கைவல்யமாப்நோதி || 68 ||

'ப்ராப்தே ஸரீரபே⁴தே³' இத்யாதி³ | விங்க்³பௌ⁴திகஸரீரே ப்ரு²த²க்³பூ⁴தே யதா²
ஸம்பூ⁴தே லயம் க்³தி தேஷ்வித்யர்த: ²(?) ||

'சரிதார்த²வாத் ப்ரதா⁴நவிநிவ்ரு²த்தௌ' இதி | ப்ரதா⁴நம் விங்கா³த்மநா பரிணதம்
நிவர்ததே | நிவ்ரு²த்தாவுப⁴யம் கைவல்யமாப்நோதி ||

'ஐகாந்திகமாத்யந்திகம் ச' இதி | தத்ராத்தம்ஜ்ஞாநோத்பாதா³த³வஸ்யம்பா⁴வி
கைவல்யமித்யைகாந்திகம் | ஸத்யபி தயோ: ஸம்யோகே³ ப்ரயோஜநாபா⁴வாந்ந புந:
ஸர்க்³

இத்யாத்யந்திகமிதி || 68 ||

காரிகா 69

ஸப்தத்யாம் விஸு³தி⁴ம் த³ர்ஸயந்நாஹ-

|| புருஷார்த²ஜ்ஞாநமிதி³ம் கு³ஹ்யம் பரமர்ஷிண ஸமாக்²யாதம் |
ஸ்தி²த்யுத்பத்திப்ரலயாஸ்சிந்த்யந்தே யத்ர பூ⁴தாநாம் || 69 ||

'புருஷார்த²ஜ்ஞாநம்' இத்யாதி³ | புருஷார்த²ம் ஜ்ஞாநம் சேதி புருஷார்த²ஜ்ஞாநம் |
யதி³த³ம் பஞ்சவிம்ஸதிதத்த்வஜ்ஞாநம் தத்ப்ரதா⁴நம், புருஷார்த²மோக்ஷோ³நேந
ப்ராப்யத இதி க்ரு²த்வா | கு³ஹ்யமிதி³மப்ரகாஸ்யம் | ஸாது⁴ஜநாத³ந்யஸ்மை ந
தே³யமித்யர்த: ²||

'பரமர்ஷிண ஸமாக்²யாதம்' இதி | கபிலமுநிநா ப்ரகாஸிதம் ||

'ஸ்தி²த்யுத்பத்திப்ரலயாஸ்சிந்த்யந்தே யத்ர பூ⁴தாநாம்' இதி | யத்ர ஜ்ஞாநே
பூ⁴தாநாம் ப்³ரஹ்மாதி³ஸ்தம்ப்³ப்யந்தாநாம் ஸ்தி²த்யாத³யோ வ்யவஸ்தா²ப்யந்தே |
தத்ரோத்பந்நாநாம் ப்ரப³ந்தே⁴நாவஸ்தா²நம் ஸ்தி²தி: | ஸா ச த்ரிஷு ஸ்தா²நேஷு
தை³வமாநுஷதைர்யக்³யோநேஷு உத்பத்தி: ஸ்ரு²ஷ்டப்ரதா⁴நாத் யாவத்
தந்மாத்ரேப⁴ய:

பஞ்சமஹாபூ⁴தாநி | ஸ்ரு²ஷ்ட்யுபஸம்ஹாரே மஹாப்ரலய:, ஸர்வோ³ப்யுத்க்ரமேண |
தத்³யதா² ப்ரு²தி²வ்யாத³யஸ்தந்மாத்ராதி³ஷு லீயந்தே யாவத்ப்ரதா⁴நமிதி | தேந
பஞ்சவிம்ஸதிதத்த்வவ்யதிரிக்தம் நாஸ்தீத்யேதது³க்தம் || 69 ||

காரிகா 70

முநிநா ஸமாக்²யாதமிதி குதோ ஜ்ஞாயத இத்யாஹ-

|| ஏதத் பவித்ரமக்³ர்யம் முநிராஸுரயே³நுகம்பயா ப்ரத³தௌ³ |

ஆஸுரிபி பஞ்சஸிகா²ய, தேந ச ப்³ஹுதா⁴ க்ரு²தம் தந்த்ரம் || 70 ||

‘ஏதத்’ இத்யாதி³ | ‘பவித்ரம்’ இதி | து: ³க²த்ரயமேதத் புநாதீதி க்ரு²த்வா |
ஸர்வபே³தா³நாமக்³ரேப⁴வத்வாத்³க்³ர்யம் ||

‘முநிராஸுரயே⁵நுகம்பயா ப்ரத³தௌ³’ இதி | கபிலஸ்ய மஹாமுநே:
ஸஹோத்பந்நாஸ்சத்வாரோ த⁴ர்மாத்³ய: | தத்ர ஜ்ஞாநாக்²யேந பா⁴வேநாந்தே⁴ தமஸி
வர்தமாநம் ஜகத் த்³ரு²ஷ்டவதோ முநே: கருணோத்பந்நா | தயா ச ப்ரேர்யமாண
ஆஸுரிம் ஸகோ³த்ரப்³ராஹ்மணம் வர்ஷஸஹஸ்ரயாதிநமாக்³த்யோவாச | ‘ஆஸுரே
ரமஸே

த்வம் க்³ரு²ஹஸ்த²த⁴ர்மேண’ இதி | ஸ தமாஹ- ‘ப⁴க³வந் ந ரமே⁵ஹம்’ இதி |
புநர்வர்ஷஸஹஸ்ரே பூர்ணே தம் க³த்வா ததோ²வாச | ஸோ⁵பி ‘ப⁴க³வந் ந
ரமே⁵ஹம்’ இத்யுவாச | ததோ முநிநா ‘யதி³ விரக்தஸ்த்வம், ஏஹி ப்³ரஹ்மசர்யம்
சர்’ இத்யஸாவுக்த: | ஸ து ப்ரதி³பத்³ய க்³ரு²ஹஸ்த²த⁴ர்மம் த்யக்த்வா ப்ரவ்ரஜித: |
தஸ்மை ஸிஷ்யாயாநுகம்பயா ஸங்க்ஷிப்ய த³த்த்வாந் | ‘தம் ஏவ க²ல்வித³மாஸீத்’ |
தஸ்மிம்ஸ்தமஸி க்ஷேத்ரஜ்ஞ ஏவ ப்ரத²ம: | தம: ப்ரதா⁴நம், க்ஷேத்ரஜ்ஞ: புருஷ
உச்யதே | ஆஸுரிபி ததே³வ ஸங்க்ஷிப்தம் பஞ்சஸிகா²ய ஸ்வஸிஷ்யாயாநுகம்பயா
ப்ரத³தௌ³ ||

‘தேந’ இதி | பஞ்சஸிகே²ந முநிநா ப்³ஹுதா⁴ க்ரு²தம் தந்த்ரம் |
ஷஷ்டிதந்த்ராக்²யம் ஷஷ்டிக்²ண்ட³ம் க்ரு²தமிதி | தத்ரைவ ஹி ஷஷ்டிரர்தா²
வ்யாக்²யாதா: || 70 ||

காரிகா 71

நநு ச ஷஷ்டிதந்த்ரமேவாஸ்து கிம் ஸப்தத்யேதி ஸ்வஸாஸ்த்ரகரணப்ரயோஜநமாஹ-
|| ஸிஷ்யபரம்பரயா⁵⁵க³தமீஸ்வரக்ரு²ஷ்ணேந சைததா³ர்யாபி: ⁴ |
ஸங்க்ஷிப்யார்யமிதிநா ஸம்யக்³விஜ்ஞாய ஸித்³தா⁴ந்தம் || 71 ||

‘ஸிஷ்யபரம்பரயா’ இத்யாதி³ | முநேராஸுரே: பஞ்சஸிக²ஸ்ததா²
க³ர்க்³கௌ³தம்ப்ரப்⁴ரு²திர்ணராமதங்க்³ர்மயா (?) ஈஸ்வரக்ரு²ஷ்ணநாமாநம்
பரிவ்ராஜகமித்யநயா ஸிஷ்யபரம்பரயா | இதி ஜ்ஞாநமயருபேணாக்³தம்
ஸித்³தா⁴ந்தம் ஷஷ்டிதந்த்ரம் | ஸம்யக்³விஜ்ஞாய ஸங்க்ஷிப்தம் ஷஷ்டிதந்த்ரம்,
பஞ்சவிம்ஸதிதத்த்வாக்²யம் ஜ்ஞாநமித்யர்த: ² ||

ஆர்யமதி:, அதி⁴க³ததத்த்வஜ்ஞாநதயார்யமதி: ||

'ஆர்யாபி:⁴' இதி | ஸப்தத்யேத்யர்த:² | 'து:³க²த்ரயாபி⁴கா⁴தாத்' 'ஏதத் பவித்ரம்'
இதி ஸப்தத்யாபி⁴ஹிதம் || 71 ||

காரிகா 72

அத்ர ஷஷ்டிதந்த்ரே ப³ஹவோ⁵ர்தா:², தே⁵த்ர நோக்தா இத்யாஹ-
|| ஸப்தத்யாம் கில யே⁵ர்தா²ஸ்தே⁵ர்தா:² க்ரு'த்ஸ்நஸ்ய ஷஷ்டிதந்த்ரஸ்ய |
ஆக்²யாயிகாவிரஹிதா: பரவாத³விவர்ஜிதாஸ்சாபி || 72 ||

'ஸப்தத்யாம்' இத்யாதி³ | 'ஏஷ ப்ரத்யயஸர்கோ³ விபர்யயாஸக்திதுஷ்டிஸித்³த⁴யாக்²ய:'
இத்யாதி³நா க்³ரந்தே²ந ய உக்தாஸ்தே க்ரு'த்ஸ்நஸ்ய ஷஷ்டிதந்த்ரஸ்யாபி ||

கிந்து 'ஆக்²யாயிகாவிரஹிதா: பரவாத³விவர்ஜிதா: ஸூத்³தா:⁴' இதி | ஆக்²யாயிகா
ஆக்²யாநம், தத்³விரஹிதா: | பரசோத்³யம் தேந விவர்ஜிதா: | ஸூத்³தா:⁴ கேவலா: |
பரம்

ப³ந்த⁴மோக்ஷோபயோகி³நோ⁵ர்தா:² த³ர்ஸிதா இதி தஸ்மாத் ஸம்பூர்ணேயம்
ஸப்ததிரிதி || 72 ||

|| இதி ஸ்ரீமத்பரமஹம்ஸபரிவ்ராஜகாசார்யஸ்ரீகோ³விந்த³ப⁴க³வத்பூஜ்யபாத³ஸிஷ்யேண
ஸ்ரீஸங்கரப⁴க³வதா க்ரு'தா ஸாங்க்²யஸப்ததிடிகா ஸமாப்தா ||

Encoded and proofread by Dhaval Patel drdhaval2785 at gmail.com

—
sAMkhyasaptatiTika jayama Ngala
pdf was typeset on November 5, 2024
—

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

